ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

PODZIM/JARO 2015

www.cechoaustralan.com

NA OPAČNÝCH STRANÁCH

Krkonoše - foto Viktor Dyk

Phillip Island - foto Eva Jančík

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

ČECHOAUSTRALAN V OBJEKTIVU KAMERY ČESKÉ TELEVIZE

Barbara Semenov

První den tohoto roku mi v emailové poště přistála následující zpráva – *„Dobrý den na prahu nového roku. Jsem autorkou pořadu Babylon, který už dvanáctým rokem přináší na obrazovky České televize dobré zprávy o lidech, kteří žijí jinde, než jsou jejich kořeny - http://www.ceskatelevize.cz/porady/1131721572-babylon. A protože se za měsíc chystáme na natáčení v Austrálii, ráda bych se vás zeptala, zdali byste mohla být další protagonistkou takového příběhu. Samozřejmě jich budeme točit více, ale byla bych moc ráda, kdybyste i vy s natáčením souhlasila… Marta Růžičková, dramaturg, režisér, Česká televize, Televizní studio Ostrava".*

Dramaturgyně, režisérka, redaktorka, cestovatelka, organizátorka a vůbec náramná holka, jak jsem později v Austrálii poznala, měla štěstí, že mne v lednu zastihla ještě v Praze. Nelenila a spolu s kameramanem Kronuslavem Ketelešem, kterému tím pádem nikdo neřekne jinak než Kiko, přijeli jedno prosluněné zimní dopoledne na naši první schůzku v oblíbené pražské kavárně. To jsem ještě nevěděla, že mají vzácný dar nebo spíš profesní návyk, si - jak se říká - „padnout se svým respondentem do oka" během prvních pár minut. Byla jsem později svědkem této situace ještě několikrát, kdy se už v Austrálii ještě se zvukařem štábu Viktorem Pokorným dokázali během prvních bezprostředních chvil seznámení stát pokaždé vítanými hosty v krajanských rodinách a jejich domácnostech.

Na otázku, koho bych vytipovala jako zajímavého krajana k natáčení, mne napadal přímo celý seznam jmen – vždyť sama propaguji slogan časopisu „Co krajan, to příběh" – a poznala jsem v Austrálii tolik pozoruhodných Čechů! Nemusím chodit daleko, stačí přispěvatelé a čtenáři našeho listu – publicista a zvěrolékař Miloš Ondrášek, zakladatelka českého rozhlasového vysílání SBS Jana Reichová a její neméně aktivní manžel Zdeněk, básník a literární překladatel Josef Tomáš, velké propagátorky české hudby Miluška Šimková a Ivana Snaidr, dobročinný ultramaratonec Vlastík Škvařil, literát a právník, pamětník Bořek Šindler, zakladatel uměleckého rámování a pozlacování v Austrálii Jan Košňar, expert přes otázky imigrace Ivan Kolařík, ředitelka a zakladatelka krajanského festivalu v Austrálii Lenka Allen,… chrlila jsem jména,

až mne dramaturgyně Babylonu musela zarazit, že štáb bude mít k dispozici jen sedmnáct dnů natáčení, což, nezastaví-li se ani na vteřinu, dá čas maximálně na šest životních příběhů.

Tak jako jiní nevěřím, že by nezbyla mezi natáčením nějaká ta chvilka na moře či na sklenku dobrého australského vína. Ale brzy se přesvědčím, že točit se opravdu nepřestává ani na okamžik, ani za procházky podél řeky Yarry, ani na pláži, ani v restauraci. Cílem je maximální využití daného času. Ani jim sama nestačím, když se snažím být jim průvodkyní po Melbourne, kam dorazí hned za pár dnů po mém návratu do australského domova.

V natáčeném dokumentu se, jak jinak, vyznávám ze svého čechoaustralství. A také, konfrontována letní Austrálii, kterou předvádím české návštěvě v těch nejzářivějších barvách, začínám zpochybňovat své tvrzení, že jsem na devadesát procent Čecho a na pouhých deset Australanka. Je to, jako bych spolu se štábem znovuobjevovala půvab Austrálie. Dívám se na ni prizmatem Ostraváků a spolu s nimi užasnu nad její nádherou. Asi to se mnou bude tak, jak jsem kdysi napsala – *„srdce mé česky vždy bít uslyšíš, - přesto jsem Australan spíš…".*

Vodím štáb křížem krážem – Port Melbourne, Southbank, South Yarra, Southgate, Eureka z ptačí perspektivy, Arts Centre, arkády, tramvaje, parky i pláž… Říkají jedním dechem, jak by tu chtěli žít. Co chvíli ale spouští kameru a chtějí, abych říkala něco já. Já na to, že jsem psavec, mluvím nerada. Prozrazuji na sebe to reaganovské tajemství, že si své mluvení ráda předem nacvičuji, aby mělo kýžený efekt, ale myslím, že dokumentaristce Martě se to moc nelíbí. Má ráda tu syrovou přirozenost dokumentu, která buď odhalí duši a skutečnou podstatu člověka nebo ne.

Také jsem zcela v rukách kameramana. Vzpomínala jsem, jak v mládí během mého působení v Československé televizi jsem v objektivu některých kameramanů vypadala jako hvězda a v jiných zas vůbec ne. Kiko se usmívá, protože ví, o čem mluvím. Je na něm, zda mne vidí pěknou, mladistvou, sexy či… zkrátka nikoli. Občas se mu podívám přes rameno do hledáčku kamery a vidím, že je kouzelník. Možná díky svému pozitivnímu a laskavému vidění světa kolem nás, možná díky vlastnímu neuvěřitelnému životnímu příběhu, kdy utíkal přímo z válečného pole smrtonosné jugoslávské války.

Jsou v perfektní souhře ti tři. Napíšu-li o Viktorovi, jehož práce zvukaře je třetí zaměstnání vedle vedení vlastní firmy se zdravotnickými pomůckami a vedle přednášení na univerzitě, že je mladým mužem, který může být úspěšný kdekoli ve světě, nemohu být v popisu jeho kvalit výstižnější. Sleduji jejich natáčení v terénu. Jedeme za Lenkou Allen, která spolu se svým skvělým týmem Vodafest prezentuje naši komunitu na slovanském festivalu Maslenitsa v impozantním prostředí carltonských zahrad a Královské Exhibition Building. Vodafest je výjimečný tím, že bude již pátým rokem organizovat jediný česko-slovenský krajanský festival v Austrálii. Výroční datum této akce padne letos na sobotu 7. listopadu. Lenka mi svěřila, že plánuje návštěvníky festivalu doslova přenést do České a Slovenské republiky. Nadšení, které její tým pilných dobrovolníků sestávající z Čechů, Slováků a Australanů prokazoval na letošní Maslenitse a na loňském Vodafestu, jehož návštěvnost se přiblížila dvěma tisícům, napovídá, že se máme v Melbourne na co těšit. Lenka Allen představuje ostravskému štábu českou a slovenskou komunitu v tom nejlepším světle. Dokonce je bere na naši Šumavu v přírodě Dandenongs, kde má televize možnost natáčet s ‚duší loci' Alenou Semeckou, i s nejmladšími návštěvníky Šumavy z České školy v Melbourne, jejíž ředitelkou je mezi dětmi i jejich rodiči populární a akční Zuzana Vasitch.

Natáčení u Jana Košňara jsem si obzvlášť vychutnala. Bylo jako přirozené rámování všeho, o čem je Čechoaustralan. Začínalo pohodou domu manželů Košňarových a končilo profesionalitou štábu ostravské televize. To vše se snoubilo ve vzájemné úctě a porozumění všech zúčastněných. O Janu Košňarovi se nemusím rozepisovat, stačí pročítat jeho vzpomínky, které publikujeme na pokračování v Čechoaustralanu, a které oslovily i autorku pořadu Babylon. Naslouchám jeho vyprávění za zády štábu, mezi velkolepými zlatými rámy dveří, obrazů a zrcadel, dojata velkou skromností nositele OAM – prestižního australského vyznamenání za zásluhy o tuto zem. A safra – teď řekl něco, co jsem já říci zapomněla – na otázku, co je na Austrálii podle něj nejkrásnější, odpověděl: „Lidé. Jejich chování - jejich srdečnost, vstřícnost, přátelskost, věrnost." Honzovi (jak nás vyzval, abychom mu říkali) je 86 a tři čtvrtě. Vypadá a mluví skvěle. Řekl mi, že tajemství spočívá ve dvou skleničkách červeného denně a v optimistickém postoji k životu.

Dokonalý příběh člověka, který vložil do života veškerý svůj potencionál, se uzavírá a dozraje své perfekce. Jak jej ale vtěsnat do několikaminutového dokumentu? Řekli jsme Martě na kameru vše, co jsme chtěli říci? Honza Košňar jí na tuto otázku odpověděl, že na tom vlastně nezáleží. Na čem záleží je, že mu při tom vzpomínání bylo fajn. Martě to vehnalo do očí slzy a mně přidalo k mým poznáním nové obohacení. Prožívala jsem totiž ve chvílích natáčení zvláštní pocit „déja vu". Vrátila jsem se na okamžik k něčemu, co jsem měla kdysi během vlastního života moc ráda. Na malý okamžik jsem byla opět televizní redaktorkou, Marta byla režisérkou mé reportáže, Kiko a Viktor byli jako můj vlastní štáb. Znovu mne to naplňovalo a rozradostnilo. Oprášila jsem nánosy času, prohlédla svěžíma očima na lidi kolem sebe a na místa, kde žiji. Omládla jsem na duši. Nemohl být lepší den na prahu nového roku.

Konzulát České republiky:
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

S JÁCHYMEM TOPOLEM EXKLUZIVNĚ PRO ČASOPIS ČECHOAUSTRALAN HOVOŘILA VERONIKA BOUŠOVÁ

Na pozvání Konzulátu ČR v Sydney přiletěl v listopadu 2014 do Austrálie spisovatel, novinář a básník Jáchym Topol, aby tu sérií debat oslavil 25. výročí sametové revoluce. Signatář Charty 77, osobnost českého undergroundu a spoluzakladatel významných samizdatových časopisů, které dodnes vycházejí pod tituly Respekt a Revolver Revue, na mě nesmírně zapůsobil svou srdečností, inteligencí, jemností a otevřeností. Během svého pobytu na druhém konci světa v sobě nezapřel reportéra – z odstupu citlivě vnímal ruskou invazivní politiku i svůj konflikt s nevhodným vystupováním našeho prezidenta. V rozhovoru nám šlo ale především o účel jeho australské cesty.

Pokud se nemýlím, vaše první návštěva Austrálie trvala zhruba týden a byla nabita pracovními povinnostmi. Stihnul jste si vůbec utvořit nějaké dojmy?

Nestihnul, nicméně Austrálii znám jako čtenář literatury, o které jsem ani nevěděl, že je australská. Odmalička jsem třeba četl romány Patricka Whiteho „Poušť Johanna Vosse“ nebo „Sukně z listí“. Studoval jsem etnologii a etnografii a od mládí mě zajímali například australští Aboriginals. Nebo jsem četl knihy českého emigranta Stanislava Moce, které vydával u 68 Publishers, dobrodružné příběhy ve stylu Jacka Londona, třeba „Tábor na Alligator River“. Z australské literatury znám ještě Davida Maloufa. Můj dojem z Austrálie je tedy jen povrchní, prostě obrovská zem, zmítaná neskutečným počasím a podnebím a s řídkým osídlením. Klokana jsem tam viděl jenom jednou, na talíři.

Jako reportér a spisovatel jste zcestoval kus světa. Byl jste v Austrálii – navzdory krátkému pobytu - něčím vyloženě překvapen?

V čem na mě Austrálie za ten týden zapůsobila a co v Evropě nevnímáme je to, že je to opravdu suverénní velmoc, a lidé, soudě podle rozhovorů, jsou na svou zem hrdí a mají ji rádi. Byl jsem tam v době významného summitu, na kterém se sešli německá kancléřka Merkelová, britský premiér Cammeron, australský premiér Abbott a další politici, a také tam přiletěl ruský prezident Putin. Uplynulých pětadvacet let jsem jako autor cestoval se svými knihami a zpočátku jsem platil za vyslance ze země Václava Havla. Vždycky bylo o čem mluvit, ty lidi, ty intelektuály to hrozně zajímalo. Byl jsem brán jako zástupce země, která je na mapě, a která je symbolizována takovýmto zajímavým člověkem. A najednou jsem se ocitl v Austrálii, kde vlastně tu Českou republiku neznal vůbec nikdo. To pro mě byl zásadní zážitek.

Vnímal jste rozdíl mezi městy Melbourne a Sydney?

Z té své povrchní návštěvy jsem si okamžitě udělal paralely Melbourne - San Francisko a Sydney - New York. Melbourne na mě působilo hrozně příjemně a jakoby mělo evropský základ. Zároveň tam proběhla první část cesty, kterou organizovala milá Lenka Hadravová z Melbourne univerzity. V totálním jet lagu po 38 hodinovém letu ze zimy do vedra jsem chtěl být sám, ale pán, který jí pro mě nabídl ubytování, mně dal k dispozici neuzamykatelnou místnost s průhlednými stěnami. Pak jsem odjel na univerzitu, s trémou z mé *broken english*, se kterou se nebojím vystoupit v Maďarsku nebo v Holandsku, ale u těch rodilých mluvčích se prostě stydím. Melbournskou intelektuální společnost ale tvoří strašně tolerantní a skvělí lidé, jsou mezi nimi básníci, profesoři literatury a spousta studentů, takže byli hrozně fajn. Nicméně to bylo vyčerpávající. Pak se šlo do hospody, ale brzy jsem se omluvil, protože jsem byl děsně unavený. Chtěl jsem jít spát, jenže pan domácí si myslel, že jsem součást jeho párty, a všem mě představoval jako nejpřekládanějšího autora. Nakonec jsem se ve čtyři ráno vydal na letiště a v sedm odletěl do Sydney, kde mě čekala úžasná, milá a hodná dáma Šárka Vamberová. Odjeli jsme na setkání s učitelským sborem, studenty, žáky a dalšími v České a slovenské škole. Dovezl jsem jim ukázat, a doufám, že to někteří ocenili, opravdivé samizdaty, které jsem vytáhl doma ze skříně, Revolver Revue apod. Ačkoliv jsem byl totálně zbědovaný, myslím, že to dopadlo docela dobře, což poznám podle toho, že ti lidé jsou milí a smějí se. A pak, nejlepší honorář v životě jsem dostal právě na téhle škole. Učitelky se složily a jako dar mi koupily kalhoty v nějakém australském obchodě typu českého Bushmana. Jsem na ně hrozně pyšný. Možná to taky trochu svědčí o tom, v jakém stavu jsem tam dorazil. Ubytovali mě v části rezidence českého konzulátu, což bylo fantastické. Další den bylo volno, tak jsem se šel projít k Tasmánskému moři, kde jsem se koupal, a druhý den následovala

ta základní věc, kvůli které jsem tam asi byl, setkání nebo večer v Goethe Institutu. Přišlo hodně lidí, asi 70 až 80, Češi, Němci, Australané, a Šárka mě ujišťovala, že i s tou mou bídnou angličtinou to proběhlo dobře. Většinou poznáte, jestli ti lidé jsou otrávení nebo ne.

Objevili se mezi posluchači čtenáři vašich knih?

Ano. S velkou radostí konstatuji, že několik svých čtenářů jsem potkal i v Austrálii, z řad studentů i pedagogů. Také jsem se setkal s Josefem Stejskalem. Nedávno vyšla česky velká antologie vzpomínek na Bohumila Hrabala s názvem „Via Hrabal" a mezi nimi vyniká člověk, který u nás není příliš známý, protože kdysi dávno emigroval do Austrálie, a to je tenhle Pepča. Před emigrací pracoval v Divadle Husa na provázku a v Austrálii až do roku 2012 v knihovně státu New South Wales. Dnes je to chlapík asi okolo šedesáti. Přišel na ten večer, měl s sebou, tuším, i nějakou mou knihu, a pak řekl: jdeme na pivo. To byl asi jediný člověk, který tam vůbec nic neřešil, jako pan Topol musí tam… co byste si přál… už jsem to popisoval: jet lag, mejdan, další přelet, vedro, prostě obrovská únava. A najednou přijde Pepča a řekne: jdeme na pivo. No tak jsme šli, i když jsem věděl, že by to mohlo skončit sebevraždou. Poznal jsem v něm člověka s obrovským zájmem o literaturu, úžasně jsme si povídali. My čtenáři máme takové svoje talismany, já mu ukázal fotku, jak někdo zapomněl na pultě pražského řeznictví paměti Jana Zábrany, on mi ukázal báseň Ivana Blatného, kde jsou verše o něm, o Pepčovi. Bylo to ohromně zajímavé setkání s takovým jako hrabalovcem a člověkem posedlým literaturou. Šárka Vamberová má doma také úžasné knihy, nějaké první vydání Čapka a tak dále.

Myslíte, že se i v příštích generacích najdou lidé posedlí literaturou?

Literatura už nikdy nebude hrát takovou roli, jakou hrála ve 20. století. Je to věc pro ty, kteří na to mají tady v tom pomíjivém jsoucnu čas a chtějí tomu věnovat tu energii. Myslím, že je to úplně v pořádku. Jinak si pamatuji, že když jsem asi před pěti, sedmi lety působil v Lidových novinách, pořád se psaly články jako „Konec knihy!" protože začaly elektronické čtečky. A všichni: „Konec knihy!" Houby. Prostě čtečka je bezvadná, kniha je bezvadná. Myslím si, a to říkal někde snad Umberto Eco nebo kdo, že kniha je vynález asi jako motyka nebo sklenice nebo polštář. Můžete s ní dělat, co chcete, může být malá nebo velká, ale nic jiného s tím neuděláte. Když jedu v Praze metrem, skoro vždycky tam někdo čte. Jestli to je nějaká babička, která čte červenou knihovnu, nebo nějaký kluk, který si čte o tankových bitvách, nebo někdo, kdo čte romantickou knihu, to je úplně jedno. V nějaké formě ta kniha pořád zůstane.

Abychom neodbíhali, v Sydney jste se zúčastnil zahájení Evropského filmového festivalu novým českým filmem Andrey Sedláčkové „Fair Play". Hrdinka filmu zažívá to, co jste zažil i vy sám. První zkušenost s výslechy jste udělal dokonce už na gymnáziu. Jak hodnotíte tento film?

Když měl premiéru v jednom pražském kině u Anděla, vzal jsem s sebou svou sedmnáctiletou dceru, což je samozřejmě absolutní test jakéhokoliv filmu, protože tyhle děti se s tím nebabrají. Když je to nudí, tak je to nudí. Ale byla opravdu nadšená, stejně jako já. Filmy o totalitě, které znám, buď totalitu zlehčují a dělají si ze všeho srandičky, anebo jsou to depresivní hrůzy. Tenhle film mi přišel opravdu výborný a byl jsem rád, že ho v Sydney vidím podruhé. Jsem svědek, že i australské publikum reagovalo vstřícně, že je to film natolik srozumitelný a natolik o té době vypovídající, že je univerzální.

Když se vrátím k důvodu vaší cesty, tedy k výročí sametové revoluce, zúčastnil jste se demonstrace 17. listopadu 1989?

Zúčastnil, samozřejmě, akorát tak trochu komicky. Byl jsem členem redakce Revolver Revue, což byl těžce undergroundový časopis, a protože demonstrace byla pořádána studenty, koukali jsme na to s takovým herodovským úšklebkem. Studenti? To jsou ty dětičky, které studují Marxe? Měli jsme ty svoje dlouhé vlasy, seděli v naší podzemní dílně, tiskli Revolver Revue, a když šly v rádiu zprávy o demonstraci, tak jsme se tomu posmívali. Pak jsme zbystřili, protože byly i zprávy, tuším, z Hlasu Ameriky, že došlo k tomu střetu a že je tam mlátí policajti. Jeli jsme na Národní třídu, pak jsme se nějak rozpadli a já tam šel z té strany od kavárny Slavia. Tam už stál kordon, tam je mlátili, a já proběhl do Slavie, kde byla známá číšnice Hanka. Říkali jsme si: to praskne, on ten režim padne. Vsadíme se o lahev šampaňského. Hanka říkala do roka, já do deseti let. To je moje vzpomínka. Ne, že statečně vzdoruji policejní přesile, ale že se opíjím s Hankou.

Zažil jste během sametové revoluce nějaké situace, které tehdy vypadaly bezvýznamně a dnes se jeví jako zásadní? Takové ty momenty, o nichž si dnes řeknete, že kdyby se tehdy rozhodlo jinak, šly by dějiny jinou cestou?

Pro mě je a bylo zásadní jedno - tehdy jsme měli na paměti, co se stalo na náměstí Nebeského klidu v Číně, kde studenty rozjezdily tanky. Zpětně jsem četl spoustu dokumentů, třeba různé debaty v knize Michala Horáčka „Když pukaly ledy", jak se bavili s těmi generály o tom, že existovala varianta použití brutálního násilí. To je moment, o kterém někdy uvažuji. Skutečně se to mohlo stát a zaplať Pánbůh, že se to nestalo. Nedávno jsem opět četl paměti Prokopa Drtiny, ve kterých Drtina popisuje věci už dávno zapomenuté, které si člověk musí nějak osvěžit studiem historie. Píše tam o mobilizaci v roce 1938, kdy okamžitě nastoupilo milion ozbrojených mužů. Mýtus, že Čech je Švejk, je nesmysl. Švejk byl naprosto ojedinělá postava, úžasně zajímavá, ale vůbec to nebyl nějaký typický český člověk. Typický český člověk v negativním slova smyslu je bezpáteřný kariérista, který hrabe, snaží se udržet někde nahoře, slouží mocným. To Švejk nikdy nedělal. Nikdy nikomu nesloužil, nikam se nedral. Ze všeho si dělal krvavou srandu a byl cynický a tak dál, ale nebyl prospěchář a udavač. Představa, že Švejk někoho udává, je nesmysl, to je jedna věc. Druhá věc je, že v těchto dějinných situacích se Češi chovali statečně. Psal jsem reportáže o účasti českých vojáků v bitvách první světové války v Itálii, kterých se zúčastnilo asi 10.000 českých mužů.

Generální konzulát České republiky: JUDr Milan Kantor
500 Collins Street, Melbourne 3000
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

Dodnes tam v těch údolích zůstali někteří nepohřbeni. Bojovali strašně hrdinně a statečně. Myslím si, že skutečnost, že v roce 1989 nebyly nasazeny tanky proti lidem, nevyplývá z nějaké české holubičí povahy, ale že jsme prostě měli ohromné štěstí. Stejně jako si myslím, že nějakým neuvěřitelným škubnutím osudu došlo k řezání těch studentů. Bylo odsouzeno nějakých pár malých ryb, ale kdo, co… vždycky je chaos. To, že se odehrál pouze tento moment, bych přičítal náhodě. Někdo tupý mohl klidně zavelet, že pojedou tanky, a mohla z toho být krvavá mela. Tak to je k těm dějinným momentům.

Jste programovým ředitelem Knihovny Václava Havla. Byl jste přítomen slavnostnímu odhalení jeho busty v americkém kongresu?

Nebyl. Tam jako zástupce jela naše ředitelka Marta Smolíková. Já mám na starosti program klubu Knihovny v Ostrovní ulici. Máme zhruba 15 pořadů za měsíc a jaksi „havlovsky“ dbáme na to, abychom stavěli pořád pevnější mosty s různými literáty a s lidmi z opozice ze zemí, kde panuje totalita, kterou my dobře pamatujeme. Máme ukrajinské večery, jezdí k nám čínští disidenti, měli jsme tu vietnamské setkání. Václav Havel byl nepřeberná osobnost, na jednu stranu státník, ale také kulturní člověk, spisovatel, dramatik, z jeho odkazu je neustále co vybírat. Teď třeba bude jeden večer věnován Havlovi a Dalajlámovi. Nebo večer na téma Havel jako kamarád britského dramatika Harolda Pintera, to sem zase přijdou specialisté na divadlo 20. století. Nebo Havel v Izraeli, večer ve spolupráci s izraelskou ambasádou. Havlovy kontakty byly velmi intenzivní a my jsme brali jako samozřejmost, že se s naším prezidentem touží spřátelit nejvýznamnější osobnosti světa. Dalajláma, papež, všichni prezidenti o to strašně stáli. Dnes paradoxně vidíme, co to bylo za bohatství. Také se zabýváme, a to doufám, že by měl radost, současnou literaturou. Spousta literátů a literátek tu má svoje pořady, je to zcela různorodé. Pravidelné pořady tu má třeba katolický kněz a spisovatel Marek Orko Vácha a vybírá témata jako: lidský druh vymírání – nevymírání, a přijde na něj sto lidí. Kdybych byl žil, jak jsem toužil, jako literát odříznutý sám na venkově, chodil do hospody, psal knihy a pil pivo, tak bych určitě měl nějaké deprese a pocity jako „lidé jsou hloupí“ a „nikdo nečte“. Tady mám to štěstí, že se nacházím v jednom z kulturních epicenter a vidím, že to není pravda. Chodí sem spousta inteligentních lidí a vím, že i mladí mají obrovský zájem, ačkoliv jsem si myslel, že moje mládí a ta rebelie, underground a Plastic People, Václav Havel, Ivan M. Jirous, že to zmizí, že to nutně musí zmizet, protože čas pořád jede. Najednou lidé zjišťují, že to fakt bylo Něco. Vratislav Brabenec z Plastic People, dneska je mu sedmdesát, když tady má večer, předčítá básničky a hraje na nějaký nástroj, tak je obklopený mladými lidmi, kteří to vnímají jako takové bájné vyprávění starců. Nevěděl jsem, že tenhle most bude existovat, a on existuje a je pořád silný. Po undergroundu totiž žádný další silný příběh nenastal.

Jáchym Topol, Šárka Vamberová a Arpad Sölter, ředitel Goethe Institutu v Sydney

SENÁT PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY

PODZIM/JARO 2015

7

Velvyslanectví České republiky v Canberře

Dopis všem krajanům a krajanským spolkům v Austrálii a na Novém Zélandě

Dopis velvyslance Martina Pohla všem krajanům ohledně nadcházející návštěvy delegace Stálé komise Senátu Parlamentu České republiky pro krajany žijící v zahraničí

V Canberře dne 12. 2. 2015

Vážení krajané,

jsem rád, že vás mohu s předstihem informovat o nadcházející návštěvě delegace Stálé komise Senátu Parlamentu České republiky pro krajany žijící v zahraničí. Delegace navštíví Austrálii na přelomu března a dubna tohoto roku. Považuji tuto návštěvu za mimořádně vhodnou příležitost k prezentaci činnosti jednotlivých krajanských organizací a k bezprostřední diskusi nad otázkami a specifickými problémy krajanů žijících daleko od vlasti.

Vzhledem k časovým a finančním limitům bohužel delegace nebude moci navštívit všechny krajanské organizace - během své cesty po Austrálii navštíví Perth, Sydney, Canberru a Melbourne. Velvyslanectví ČR v Canberře se nicméně ve spolupráci s delegací Stálé komise Senátu Parlamentu ČR a s jednotlivými krajanskými organizacemi v navštívených místech vynasnaží otevřít prostor také pro hlas krajanů a krajanských organizací z dalších australských a novozélandských měst.

Předběžný program krajanských setkání senátní delegace v Austrálii:

25. 03. středa	Podvečerní setkání s krajany v Perthu
27. 03. pátek	Odpolední setkání s krajany v Sydney – Sokol
28. 03. sobota	Odpolední setkání s krajany v Sydney Country Club
29. 03. neděle	Odpolední setkání s krajany v Canberře – Beseda Queanbeyan
31. 03. úterý	Odpolední setkání s krajany v Melbourne – Sokol

Podrobné informace o přesném čase a místě možného setkání se členy delegace Stálé komise Senátu Parlamentu České republiky do Austrálie budeme postupně zveřejňovat na internetových stránkách www.mzv.cz/canberra. Předpokládám, že krajané, kteří jsou členy některé z krajanských organizací, budou k setkání pozváni přímo jejich organizacemi. Vaše názory, otázky a/nebo příspěvky k diskusi můžete zasílat i na e-mailovou adresu canberra@embassy.mzv.cz .

Připravovaná setkání s krajany představují pro české krajanské spolky v Austrálii a na Novém Zélandě možnost, jak představit českým parlamentářům svoje aktivity a radosti, ale i starosti. Rovněž také unikátní příležitost řešit věci, jež krajany žijící v Austrálii a na Novém Zélandě trápí, s představiteli, kteří mohou ovlivnit českou legislativu.

S pozdravem,

Martin Pohl
velvyslanec

REDAKCE ČECHOAUSTRALANA ZVE NA PODVEČERNÍ SETKÁNÍ KRAJANŮ SE SENÁTORY, VELVYSLANCEM ČR, HONORÁRNÍM KONZULEM, PŘEDSTAVITELI VODAFESTU, ČESKÉ ŠKOLY V MELBOURNE A CASFFA VE STŘEDU, 1. 4. 2015 V 17:00 V GALERII DOMOV - 511 QUEENSBERRY STREET, NORTH MELBOURNE

POCHODEŇ ČÍSLO DVĚ

Frank Nykl

V únoru 2015 uplynulo 46 let od smrti kamaráda Jana Zajíce z trampské osady Siroty na Severní Moravě.
Jan Zajíc (3. červenec 1950, Vítkov, Šumperk – 25. únor 1969, Praha) byl český středoškolský student, a druhý po Janu Palachovi, se také upálil na protest proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy. Jan Zajíc byl velkým přívržencem trampingu a pod přezdívkou Míša ho znali všichni kamarádi, kteří jezdili do údolí řeky Moravice a do břidlicových lomů v okolí Vítkova (podnes nejoblíbenější místa ostravských trampů).
Jan Palach zemřel v neděli 19. ledna 1969, pohřeb se konal v sobotu 25. ledna. Mezitím na Václavském náměstí u pomníku sv. Václava skupina mladých lidí, studentů a dělníků, držela protestní hladovku. Jan Zajíc byl mezi nimi.
Před svou smrtí napsal ještě dopis Evě Vavrečkové, která měla být pochodní č. 3, a měla se upálit 8. března. Eva Vavrečková tuhle krutou dobu však přežila bez úhony. Později emigrovala do Kanady, kde žije dodnes.
V osudný den si Jan našel vhodné místo v průjezdu budovy číslo 39 na Václavském náměstí, tam se celý natřel hořlavou pastou na parkety. Svůj fatální čin ještě znásobil vypitím lahvičky kyseliny, což mělo znemožnit, aby křičel bolestí. Potom už hořící vyběhl z domu na náměstí. Jistý příslušník SNB jej zahnal zpět do průjezdu, pokusil se ho uhasit, ale již silným žárem byl sám ohrožen. Průvan v chodbě hoření ještě urychlil, takže Jan v bolestných křečích vyběhl po schodech nahoru, na prvním odpočívadle se zhroutil a dohořel. Na zdi zůstal černý stín v podobě kříže a na zemi torzo uhořelého. K svému činu si Jan Zajíc zvolil symbolické datum - den Vítězného února, výročí komunistického puče. Přesně v ten den někdejší symbol svobodného „pražského jara" Alexander Dubček přijal hlášení milicionářů a vybraným kolektivům předal Řád rudé hvězdy. Nebude to dlouho trvat a stejní milicionáři budou 21. srpna 1969 střílet v Praze a Brně do demonstrantů při prvním výročí sovětské okupace. Jan Zajíc přijel do Prahy dopoledne 25. února 1969. Velice si přál, aby byl pohřben v Praze, to však bylo orgány STB zamítnuto a tak byl pohřben 2. března 1969 ve Vítkově.
Statečné činy Jana Zajíce a Jana Palacha ocenil nový demokratický stát udělením nejvyššího československého státního vyznamenání - Řádu T. G. Masaryka in memoriam.
Jeho dopis lidem byl tehdy potom zakázán a nesměl se publikovat:

OBČANÉ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ!
Protože se navzdory činu Jana Palacha vrací náš život do starých kolejí, rozhodl jsem se, že vyburcuji Vaše vědomí jako POCHODEŇ č. 2. Nedělám to proto, aby mne někdo oplakával, nebo proto, abych byl slavným, anebo snad, že jsem se zbláznil. K tomuto činu jsem se odhodlal proto, abyste se už vážně vzchopili a nedali se sebou vláčet několika diktátory!

Pamatujte:

"Když někomu vystoupí voda nad hlavu, je už jedno o kolik. Nemáme se čeho bát - jedině smrti. Ale: "Smrt není zlá, strašné je jenom umírání." A toto je pomalé umírání národní svobody. Nenech si, hrdý a krásný český a slovenský lide, diktovat, s kým navěky půjdeš! Vy všichni, na které můj čin zapůsobí a kteří nechcete, aby byly další oběti, uposlechněte následující výzvy!
STÁVKUJTE, BOJUJTE! "KDO NEBOJUJE, NEZVÍTĚZÍ!" Nemám na mysli jen ozbrojený boj. Ať moje pochodeň zapálí Vaše srdce a osvítí Váš rozum! Ať moje pochodeň svítí na cestu k svobodnému a šťastnému ČESKOSLOVENSKU!
Měli jsme dvě šance a obě jsme zmarnili. Vytvářím šanci třetí. NEZAHAZUJTE JI!
Jen tak budu žít dál.
UMŘEL JEN TEN, KDO ŽIL PRO SEBE!

Jan Zajíc

Pozdravujte kluky, řeku a les. Sbohem a odpusťte.
Honza

Tramp

Číslo 3 • březen 1969 • Cena 1,50 Kčs

V ČÍSLE: • Využijme plíživé kontrarevoluce! • Torna • I Ztracenka začínala • Na Chrudimce • Vaření bez nádob • Uzlujte! • Povídka Dluh • Z dopisů • Vtipy • Čáp a Puk • Kytarová škola • Písničky •

chtěl jsem být jen malým plamínkem v temnotách

Míša už nevyjede

25. února 1969 se na Václavském náměstí upálil osmnáctiletý student Jan Zajíc. Pocházel z Vítkova. Byl členem trampské osady Sirot. Kamarádi mu říkali „Míša". V dopise, který zanechal rodičům a sourozencům, Míša mimo jiné napsal: ... znám cenu života a vím, že je to nejvyšší. Ale já hodně chci pro Vás pro všechny, a proto musím hodně platit. Po mém činu nepodléhejte malomyslnosti. Nesmíme se nikdy smířit s nespravedlností, ať už je jakákoliv. Moje smrt Vás k tomu zavazuje. Nenechte ze mne udělat bláznal Pozdravujte kluky, řeku a les. Sbohem a odpusťte HONZA.

Co přinutí trampa, aby se dobrovolně a navždy rozešel s kamarády, se svou řekou, se svým lesem? Co přinutí mladého člověka, aby dobrovolně skončil svůj život? Je přesvědčení, že jeho sebeobětování má pro náš národ a naši vlast smysl. Že jeho nejvyšší oběť zůstane navždy plamínkem v temnotách, který bude burcovat a připomínat.

Chceme ve své krásné zemi žít. Chceme žít v zemi, která bude podle našich představ a ideálů. Jan Zajíc-Míša za ně položil život. Chceme vyjíždět do svých lesů, ke svým řekám, zpívat u svých ohňů. Kamarád Míša už nevyjede. Ale bude s námi všude. Nejen v údolí Moravice, které vzpomenou jako poslední. Bude s námi ve všech trampských chatách, ve všech compech, u všech řek, u všech ohňů – bude v srdcích a myšlích všech kamarádů a kamarádek. Nesmíme zapomenout!

KAMARÁDI

100. VÝROČÍ ANZAC V AUSTRÁLII

Vlastík Škvařil

Dva nejdůležitější dny v australské historii, které se každoročně těší velkým oslavám a jsou národními svátky, jsou AUSTRALIA DAY a ANZAC DAY.
Australia Day, 26. ledna, je oslavou založení první osady bělochů. Po připlutí flotily jedenácti lodí včetně 759 trestanců, vedené kapitánem Arthurem Phillipem do dnešní Botany Bay 18. ledna 1788, se kapitán Phillip rozhodl hledat vhodnější místo. Pokračovali v plavbě, nakonec našli ideální místo 26. ledna 1788, dnešní Sydney Cove, kde založili první trestaneckou kolonii.
O tom se ale momentálně nemíním rozepisovat.
V letošním roce je největší pozornost věnována 100. výročí ANZACu. ANZAC DAY se každoročně připomíná 25. dubna. To byl den v roce 1915, kdy se australská a novozélandská armáda vylodila na pláži u Gallipoli v Turecku. (ANZAC je zkratka pro Australian and New Zealand Army Corps.)
Když si v roce 1914 Anglie a Německo navzájem vyhlásili válku, Austrálie byla velmi mladá země. Uplynulo teprve 13 let od vyhlášení australské federace. Anglie byla stále ještě považována za „mateřskou zemi“ a tak nebylo divu, že se mnoho mladých Australanů ochotně hlásilo do boje za svobodu. Všem bylo jasné, že jde o boj mezi svobodou a demokracií na jedné straně proti diktatuře, nesvobodě a tyranii na straně druhé. Nadšení pro boj za svobodu bylo neuvěřitelné. Více než 400 000 dobrovolníků se přihlásilo do armády. Když vezmeme v úvahu, že Austrálie měla v té době jenom něco přes 4 miliony obyvatel, celých 10% odplulo do války. To žádná jiná země na světě takové procento obyvatel nikdy do války neposlala. Přes 80 000 se domů nevrátilo živých. Mnoho jich padlo na Západní frontě, hlavně ve Francii, ale Gallipoli má speciální místo v historii a v srdcích Australanů, i když to byla úplná katastrofa. Hlavním účelem celé akce bylo zabezpečit Dardanely pro spojenecké ruské loďstvo a nakonec dobýt dnešní Istanbul.
První problém nastal, když se vojsko vylodilo na špatném pobřeží. Nad ním byl obrovský kopec, který bylo pro Turky velice snadno ubránit. Každý pokus o útok byl lehce odražený. Turecké kulomety kosily jednu vlnu útočících Australanů a Novozélanďanů za druhou. Ani jedna strana nedokázala zvítězit. Po osmi měsících, během kterých padlo přes 8700 Australanů a 2700 Novozélanďanů, byla celá akce odvolána bez jakéhokoliv výsledku, kromě obrovských ztrát.
Přestože situace byla celou dobu beznadějná, velení bylo neschopné a bezohledně posílalo tisíce vojáků na jistou smrt, Australané a Novozélanďané prokázali mimořádné hrdinství, houževnatost, schopnost si poradit v každé situaci, věrnost a hlavně mimořádné kamarádství, „mateship (majtšip)“. „Mate (majt)“ je v Austrálii opravdový kamarád, kterému se může naprosto důvěřovat, který pro svého „mate“ udělá cokoliv a neváhá za něj položit život. V situaci, jaká byla u Gallipoli, bez mate se prostě nedalo přežít.
Akce u Gallipoli se stala legendou, byl to křest ohněm a není pochyb o tom, že přispěl velkým dílem ke zrození charakteru Australanů. To je to, kromě vzpomínky na padlé, co se dnes nejvíce oslavuje.
Po ukončení války nebylo v Austrálii snad ani jediné rodiny, která neztratila ve válce nějakého příbuzného, když tak velké procento padlo ve válce. Projezdili jsme většinu Austrálie, ale nenašli jsme žádné město nebo městečko, kde by nebyl památník se jmény místních obyvatel, kteří padli ve válce. Vzpomínky na tyto padlé neutichly ani za 100 let. Každý rok na Anzac Day se pořádají vzpomínkové pochody za svítání k pomníkům padlých a přísahá se, že se na ně nikdy nezapomene. Je to stejně dojemné, jak to bylo před 100 lety. Dokonce každý rok na Anzac Day cestují tisíce Australanů do Gallipoli, kde na pláži, která se dnes jmenuje Anzac Cove, stráví noc a zúčastní se vzpomínkové oslavy za svítání. Turci, kteří už dávno nejsou našimi nepřáteli, velmi ochotně tyto oslavy podporují. Letos jsou s tím velké problémy, na oslavu 100. výročí by tam rádo cestovalo mnohonásobně více lidí, než by se tam mohlo vměstnat. Z těch, co se přihlásili, se losováním vybralo 8000 Australanů, 2000 Novozélanďanů a 500 z jiných zemí. Nejvíce uspokojivé je to, že legenda ANZACu je velmi živá i mezi mladými lidmi. To je zárukou, že se nikdy nezapomene. Hlavním heslem je „Lest we forget“. Nikdy nezapomeneme!
Oslavy 100. výročí se již připravují několik let. Bude to velice velkolepé. Není to oslava války, je to oslava hrdinství, kamarádství a věrnosti i v těch nejhorších podmínkách. Téměř každý chce udělat něco výjimečného.
Ultra maratonská „rodina“ bude oslavovat tím, že zorganizovala šestidenní závod v Canberře. Je lehké oslavovat na slavnostech a skončit u piva. My to chceme oslavit tím, že budeme u toho trpět, tak jako trpěli ti naši ANZACi, i když nebudeme vystaveni smrtelnému nebezpečí jako oni.
Nejsme první na světě, kdo uctívá památku padlých tak trochu neobvyklým způsobem. Mladý Angličan, Vic Clapham, který emigroval do Jižní Afriky, se rozhodl uctít své padlé kamarády z První světové války tím, že uspořádal na jejich počest ultra maraton. Trvalo mu to několik let přesvědčit organizaci reprezentující vojenské vysloužilce, aby mu to dovolili. Nakonec se mu to podařilo a 24. května 1921 startovalo 34 běžců na trati dlouhé 90 kilometrů s názvem „Comrades Marathon“. Až do roku 1975 byl tento závod jen pro Jihoafričany, nyní se může závodu zúčastnit kdokoliv, bez ohledu na národnost, pohlaví a barvu pleti. Je to největší ultra maraton na světě, co se týče počtu účastníků. V roce 2010 se jej zúčastnilo 23 568 vytrvalců z celého světa! 14 343 to doběhlo v čase pod 12 hodin.
Časový limit je 12 hodin, žádná milost. Nezáleží na tom, z jaké dálavy účastník přicestoval, když to nezvládne za 12 hodin, nepustí jej přes cílovou čáru a nemůže se pochlubit anebo potěšit tím, že zaběhl tento slavný závod. Někdy je to přímo drastické,

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

jak jsem se dozvěděl od jednoho účastníka tohoto závodu. U cíle je několik hromotluků, kteří přesně za dvanáct hodin spojí paže a zablokují cíl. Jsou otočeni zády k závodníkům, aby se neslitovali nad někým, komu do cíle chyběl už třeba jenom jeden metr. Často se takoví nešťastníci rozpláčou a zhroutí na zem. Taková námaha, takové výdaje, dvanáct hodin na trati a všechno na nic!

Náš závod je úplně něco jiného. Budeme běhat po turistické trati v Canbeře, která je jenom pro cyklisty a chodce. Jeden okruh je 145 kilometrů. Závodníci si mohou vybrat jedno kolečko, na které mají 48 hodin, nebo dvě kolečka, 290 kilometrů za 96 hodin anebo tři kolečka, 435 kilometrů za šest dnů. Část okruhu jsou silnice, část jsou lesní cestičky a část horské stezky. Každý závodník musí mít s sebou vodu, jídlo a určitou výbavu v případě potřeby. Běží se i v noci, a ať se stane cokoliv, musíme být soběstační. Doprovod se s námi může sejít jenom na šesti kontrolních bodech na každém okruhu. Já jsem se samozřejmě přihlásil na šestidenní závod. Jožka se na to moc netěší, většinu času bude trávit čekáním na mně, někdy dlouhé hodiny. Přesto to pro mě udělá. Mám velké štěstí, že ji mám! Ale vždycky bude někdo na každém kontrolním bodu, takže nebude tak úplně opuštěná.

Každý účastník závodu dělá sbírku pro organizaci LEGACY, která podporuje rodiny padlých a navrácených vysloužilců, kteří utrpěli zranění a potřebují podporu. Cílem je nasbírat 50 000 dolarů. Dlouhé roky jsme sháněli s Jožkou peníze pro děti s rakovinou, tentokrát je to pro lidi na opačném věkovém konci. Ale stejně tak zasloužilé. Každý z nás máme webovou stránku, na kterou mohou lidé posílat příspěvky.

Moje je https://anzacultra2015.everydayhero.com/au/vlastik-and-jo

Vím ze zkušenosti, že tím se moc slávy nenadělá, takže se chystám na další akci, která doufám bude úspěšná. 3. března se zapřáhnu do mojí rikši, naložené vším potřebným, včetně jídla, vody, náhradního oblečení a všeho potřebného na kempování a vaření, celkem asi 65 kg. Budu se starat sám o sebe, bez doprovodu. Cestu domů do Burnie, 350 kilometrů plánuji na 10 dnů, abych měl dost času v každém městě a městečku na sbírku peněz.

Webová stránka závodu je http://www.anzacultra2015.com

SEN

Peter Žaloudek

I have a dream – mám sen, řekl Martin Luther King v době, kdy bylo nemyslitelné, že by černoši měli stejná práva jako lidé bílé pleti. Dnes je mají. A již šestým rokem je prezidentem USA Barack Obama, občan černé pleti.

Ich bin ein Berliner – jsem Berlíňan, řekl John F. Kennedy kdysi na začátku šedesátých let v Německu, kde stále ještě přetrvával bolestný komplex viny německých občanů z rozpoutání druhé světové války. Dnešní Německo nejenže patří k ekonomicky nejvyspělejším zemím, ale je přímo vzorem nejvyspělejší demokracie a potírání korupce.

Pravda a láska zvítězí, říkával v době kruté totality bolševicko-estébáckého systému někdejší ČSSR dosud neznámý Václav Havel. A jaká osobnost se z něho stala! Nikdo na světě dnes nepochybuje o pravdivosti této věty.

Jestliže milujeme jen ty, kteří milují nás, jakou zásluhu za to máme?, ptal se kdysi Ježíš.

Jehně vedle vlka, levhart vedle kůzlátka, tele a lvíče budou žrát pospolu a malý chlapec je bude vodit. Pást se bude kráva s medvědicí, jejich mláďata ulehnou spolu. Lev bude žrát jako býk plevy. Kojenec si bude hrát nad dírou zmije a nemluvně sáhne rukou do skrýše jedovatého hada. Nikdo nebude škodit ani zabíjet na celé mé svaté hoře... (Izaiáš 11, 5-9), říká jedna vize starozákonního biblického textu.

Smíme dnes doufat ve splnění slov tohoto starozákonního textu? Smíme doufat, že tento svět může být lepší, než je? Smíme věřit, že slova našich velkých předků jsou aktuální tak jako v době, kdy žili? Smíme nechat proudit do našich srdcí Boží lásku, aby pak prostřednictvím nás, nevhodných a nehodných instrumentů, jak říkával svatý František z Assisi, přetvořila taky jiné?

Smíme doufat, že láska je tou jedinou a pravou kvalitativní podstatou, která je schopná změnit naše srdce, myšlení, postoj k životu? Náš postoj k jiným lidem, tj. i lidem jiné barvy pleti, jiného náboženství, jiného světonázoru? Smíme vůbec být lepšími lidmi?

My přece nepřestáváme závidět svému sousedovi, že má lepší auto, dům, dobře placenou práci, může si dovolit zahraniční dovolené, má rodinu, je zdravý, vede se mu lépe než nám. Ve své malomyslnosti hledíme stále jen na to špatné. Viníme za to kdekoho – jen ne sebe samotné.

Co děláme pro to, aby byl tento svět lepší?

Jaké máme sny, pokud vůbec nějaké máme?

A jestliže ano – jsou to také sny plné utopie?

Třeba sny o tom, že tento svět opravdu může být lepším, že lidé se na sebe dokážou usmívat a navzájem si pomáhat, že zákon je možné vnímat i jen jako poslední brzdu, poslední instanci, že to starozákonní „jen pro tvrdost vašeho srdce je nutné mít řád“ je pro nás výzvou stát se lepšími? Natolik zralými, natolik tolerantními, velkorysými a čistými – ve smyslu slušnosti, korektnosti a upřímnosti – že již nebudeme potřebovat žádný zákon shora, protože to naše srdce a naše svědomí budou oněmi morálními institucemi, které nás budou korigovat, když zbloudíme, a navigovat, abychom znali směr?
Co je špatného na tom, když se odvoláváme na Ježíšův život a na jeho učení? Dělá-li to někdo jiný a podle toho také žije – neměli bychom si rozumět, chovat se k sobě jako sourozenci, jako bratr a sestra, kteří se mají rádi a těší se z každého i sebemenšího úspěchu v postupování na cestě k dokonalosti toho druhého?
Je-li někdo bez viny, prosím – klidně po mně hoďte kamenem. Je to výzva i pro mne.
I have a dream, že přijde den, kdy nás náboženství a naše příslušnost k nim již nebudou rozdělovat, štvát k vraždění a diskriminaci, strašit peklem a hříchem, fundamentalismem či rigorositou, vyhrožovat příkazy a zákazy, moralizovat, svazovat a zotročovat, ale otevřou nám nové obzory a možnosti směrem k duchovním výšinám a ke skutečné svobodě Božích dětí, stanou se nástrojem k tomu, aby z nás byli lepší lidé, schopní navzájem komunikovat, spolupracovat, dívat se dopředu společným pohledem, ctít hodnoty s jejich stupnicí, dávat životu smysl, optimismus, radost a naději, a tam, kde vládne nenávist a zloba, vnášet Boží pokoj a dobro.
Na této zemi, protože jinou zemi a jiné místo k existenci nemáme. Jestliže nějaký jiný svět či forma bytí existuje, věříme-li v lásku, spravedlnost a mír, žijme těmito hodnotami již nyní.
S nimi nikdy neprodělám, ať nás po smrti čeká cokoliv. *This is my dream…*
Věřícím všech vyznání přeji na naší společné cestě životem a do Nového roku 2015 vše dobré.

svět bez válek a násilí

Winston Churchill k aktuálnímu problému

„Jak strašné prokletí, jež mohamedánství vložilo na své uctívače! Kromě fanatického šílenství, které je stejně nebezpečné u člověka jako vzteklina u psa, ještě ustrašená fatalistická apatie. Důsledky jsou v mnoha zemích zjevné. Nepromyšlené chování, zaostalé zemědělství, nepružné obchodní metody a absence ochrany majetku existují všude tam, kde vládnou nebo žijí Prorokovi následovníci. Degradovaná smyslnost připravuje život o jeho krásu a kouzlo, stejně tak jako o jeho důstojnost a posvátnost. Skutečnost, že podle mohamedánských zákonů musí každá žena patřit nějakému muži jako jeho výlučný majetek, ať již jako jeho dítě, manželka nebo konkubína, musí vést nutně ke zpoždění vymizení otroctví až do doby, kdy Islám přestane mít nad lidmi takovou velkou moc.
Jednotliví muslimové mohou vykazovat vynikající vlastnosti, ale vliv tohoto náboženství paralyzuje společenský vývoj těch, kdo ho následují. Na světě neexistuje úpadkovější síla. Zdaleka ne na vymření, mohamedánství je militantním, stále se šířícím náboženstvím. Již se rozšířilo střední Afrikou, na každém kroku vychovává bojovníky neznající strach, a kdyby nebylo křesťanství zaštítěného silnými pažemi vědy, proti které marně bojovalo, civilizace moderní Evropy by mohla zaniknout, stejně jako civilizace starého Říma.

How dreadful are the curses which Mohammedanism lays on its votaries! Besides the fanatical frenzy, which is as dangerous in a man as hydrophobia in a dog, there is this fearful fatalistic apathy. The effects are apparent in many countries. Improvident habits, slovenly systems of agriculture, sluggish methods of commerce, and insecurity of property exist wherever the followers of the Prophet rule or live. A degraded sensualism deprives this life of its grace and refinement; the next of its dignity and sanctity. The fact that in Mohammedan law every woman must belong to some man as his absolute property – either as a child, a wife, or a concubine – must delay the final extinction of slavery until the faith of Islam has ceased to be a great power among men.
Individual Moslems may show splendid qualities. Thousands become the brave and loyal soldiers of the Queen; all know how to die; but the influence of the religion paralyses the social development of those who follow it. No stronger retrograde force exists in the world. [5] Far from being moribund, Mohammedanism is a militant and proselytizing faith. It has already spread throughout Central Africa, raising fearless warriors at every step; and were it not that Christianity is sheltered in the strong arms of science, the science against which it had vainly struggled, the civilisation of modern Europe might fall, as fell the civilisation of ancient Rome.[6]“: 248–250

Sir Winston Spencer Churchill (30. 11. 1874 – 24. 1. 1965)
The River War, first edition, Vol. II, pages 248-50,
London: Longmans, Green & Co., 1899

MŮJ DOMOV

Jaroslav Henzl

Plynou rozmanité, všední i sváteční, smutné i veselé, běžné i neočekávané dny, stále ještě hledím dopředu, ale častěji se začínám ohlížet, vracet do své minulosti. Mé moravské kořeny jsou nezaměnitelně v mém nitru a duši, jsou prorostlé celým tělem. Moravákem, s genetickými vlastnostmi mých předků, jsem se zrodil, Moravákem již zůstanu do posledních dnů tady na zemi.

Ohlížím se zpět a vybavuji si dětství v malé osadě Kasárna nedaleko krásného města, které je plné historie, skvostných historických staveb, zákoutí a důležitých míst, kde probíhaly dějiny města Znojma. Vracím se a neustále vnímám úrodný zelený jih Moravy, plný sadů, vinic a okurek. Nemohu zapomenout na všechny blízké, kteří dnes hlídají naše kroky z „moravského nebe“. Nemohu zapomenout na všechny blízké a přátele, kteří na krásném jihu stále zůstávají.

Byl jsem právě v „Kristových letech“, a mé další životní osudové kroky mne zavedly do střední části Moravy, do menšího malebného městečka uprostřed lesnatých kopců boskovické brázdy. Stalo se mým druhým domovem, který bych již nechtěl opustit! Vždy jsem chtěl hodně cestovat, poznávat různé země, architekturu, nezaměnitelné dějiny, umění, rozmanitost krajin a přírody. Rád bych poznával různorodé lidi, jejich projevy, mentalitu, zvyky, tradice, folklor. Omezené soukromé možnosti, ale hlavně neomezený totalitní režim mi dlouhá léta nedovoloval vycestovat mnohem dál také na západ, nedovolil mi cestovat výrazně na sever, ani mnohem jižněji, za teplem, sluncem a exotikou - třeba až do Austrálie. Záviděl jsem tamním lidem, že mohou žít lépe, svobodněji, záviděl jsem podmanivou přírodu a volnost australským klokanům, které jsem znal jen z několika malých obrázků. Dlouho u nás nebylo možné volně „povyskočit“, - zdaleka ne jak klokani v daleké zemi, někde na druhé straně zeměkoule. Měl jsem však novou, reálnou možnost poznávat nové městečko v naší malé zemi, město Boskovice.

I město Boskovice vždy mělo svoji okouzlující, inspirující přírodu, svoji historii. Kulturní současností, svými historickými osobnostmi, společenským životem, s aktivními, přátelskými a přívětivými lidmi má určitě co nabídnout i náročnějším návštěvníkům, třeba až z daleké exotické Austrálie. Poutavé městečko Boskovice, které neustále obdivuji, a které bylo svědkem i mých soukromých zklamání, svědkem smutných, nečekaných a lítostivých událostí, je pro mne neustále místem objevování, pozitivních prožitků, místem nekonečné inspirace. Mnohokrát je zachytily mé fotoaparáty, kamery, ale nejvíce se mu věnovaly mé malířské štětce.

Boskovice, ležící severně od moravské metropole Brna, byly založené ve 13. století jako trhová osada. Z některých archeologických nálezů je však pravděpodobné, že v této oblasti pobývali lidé již mnohem dříve. Dlouho jsem nevěděl, že nějaký Jimram byl v roce 1222 při předání úřední listiny Přemyslem Otakarem I., kde bylo první uvedení názvu - Boskovice. Až teprve po 100. letech, v roce 1313 existuje první známá informace o hradě v Boskovicích. První písemné informace o Boskovicích jako městě, jsou známé z roku 1413. První možnost pořádat v Boskovicích jarmark a výroční trhy v den svatého Víta byla v roce 1463 a tyto akce povolil král Jiří z Poděbrad.

Prvními majiteli města i hradu ze 13. století byli "Páni z Boskovic". V roce 1398 - 1458 je vystřídali "Páni z Kunštátu". Po nich se opět vrací "Páni z Boskovic". V roce 1547 jsou držiteli majetků rody "Ederů ze Šťiavnice" a po dalších dvaceti letech se stávají majiteli "Morkovští ze Zástřizl." Koncem 17. století přebral panství rod Ditrichštejnů. Posledními majiteli města a panství byl rod "Mensdorff – Pouilly“.

Boskovice jsou jako město v listinách poprvé uvedeny v roce 1759. Na město byly povýšeny pravděpodobně mezi lety 1740 - 1780, za vlády Marie Terezie. Město mělo své židovské ghetto, do kterého se vcházelo dvěma branami, vzniklo v roce 1727. Většina židů pocházela z Brna.
V roce 1930 bylo v Boskovicích 318 židů, ale 14. až 15. března 1942 muselo z Boskovic nuceně odejít 458 židů do koncentračních táborů. Po válce se jich vrátilo jen pár. Boskovice se nachází v nadmořské výšce 381 m. Patří do blanenského okresu, jsou vzdáleny 35 km severně od Brna a leží na hranici Drahanské vrchoviny, vklíněné do boskovické brázdy. Severozápadně od města se nachází "Vodní nádrž Boskovice“ a přírodní rozsáhlejší park "Řehořkovo kořenecko". Na jižním okraji města protéká klidný potok "Bělá", kde se dá neustále procházet v klidném a přívětivém "Pilském údolí".

Na všechna tato krásná místa se rád opakovaně vracím. Čerpám zde potřebné osvěžení, nezbytnou inspiraci, do svých realistických obrazů jsem již

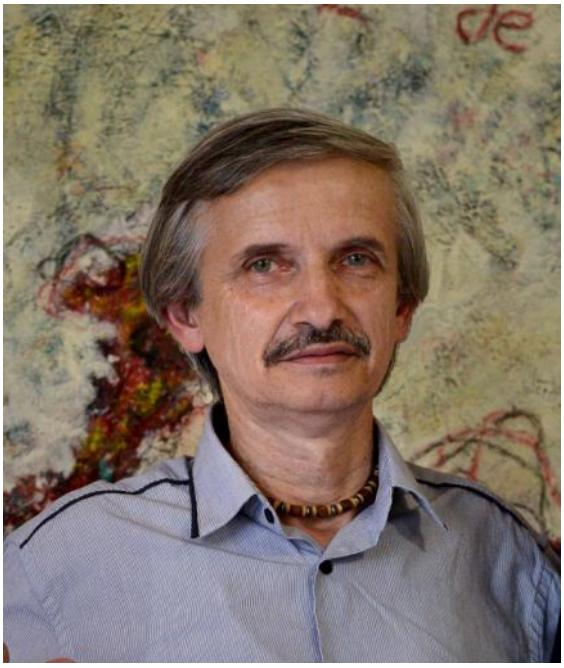

vdechl a vložil hodně svého citu, zájmu i energie, věnoval jsem jim hodně svého času a značnou míru trpělivosti. Mnohokrát jsem malebné město Boskovice také fotil a filmoval, jeho historické a dominantní stavby, hrad, zámek, radnici, kostel sv. Jakuba, židovskou čtvrť, další památky a zákoutí. Velice působivé jsou celkové pohledy na město ze známého vrchu na „Vinohrádkách“, nebo z vyvýšené, zahrádkářské části města „Rovné“.

Fotil jsem, filmoval a s větším zaujetím maloval také moji rodnou vesničku, i tajemné historické Znojmo, jeho klikaté, starobylé uličky a vypínající se starodávné stavby. Mé fotoaparáty zachytily a rozličné štětce namalovaly i jiné oblasti naší malé země, mého domova, namalovaly již mnoho tváří obyčejných lidí, ale i známých osobností české kultury, jen málo jsem však maloval v jiných zemích. Snad jeden z mých obrazů, které již překročily hranice několika států Evropy, doputoval až do daleké Austrálie.
Je to však jen malá, skromná pozornost neznámého moravského malíře lidem a této zemi. Nemohl jsem si příliš „vyskakovat“ v totalitní době, již vůbec ne jako australští klokani, nemohu si příliš „vyskakovat“ ani nyní. Má počáteční léta seniora jsou však neočekávaně „svobodná“, volná, vyplněná zajímavým a bohatším kulturním životem, žiji svými zájmy, mám otevřenou a nekonečnou možnost poznávat dobré, přátelské, sympatické a zajímavé lidi v reálném životě i prostřednictvím internetu snad po celém světě.

Mám zájem být v přátelském a obohacujícím kontaktu třeba jen s jedním přívětivým člověkem i z daleké Austrálie. Posílám srdečný pozdrav všem krajanům, svobodným lidem, všem klokanům, krásným městům a úchvatné přírodě v zemi na druhé straně zeměkoule, a byl bych rád, kdyby se se mnou některý z vás chtěl písemně spojit.
[henzl.jaroslav@seznam.cz]

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

Levné letenky do a z Evropy
s Emirates, Korean, Etihad, Czech Airlines
a s mnoha dalšími

Túry – Česká republika a Střední Evropa
Plavby po evropských řekách

Levné túry z Prahy do zahraničí

Volejte 1300 794 543
e-mail - info@checkusouttravel.com.au

www.checkusouttravel.com.au

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

www.leadersmagazine.cz LEADERS

NEVĚSTA Z FILIPÍN, ZEMĚ TAJEMNÝCH SIL A DUCHŮ

Blanka Kubešová

Jsou hrdinové věční a neopakovatelní, můj brácha Jerry je jedním z nich. Stal se hrdinou několika mých povídek i románů a nejinak je tomu i v tomto cestopisném vyprávění „Nevěsta ze země tajemných sil a duchů“. Jerry, snílek, kterého neustále přitahují ženy, podobně jako dobrodružství a nebezpečenství, si nevěstu Arlene nepřivezl odnikud jinud než z Filipín, ostrovů, které jsou i v naší době cestování a cestovních horeček obestřeny kouzly a tajemstvím. Společně s hlavními hrdiny příběhu jsem se pokusila některá z nich poodhrnout a nechat nahlédnout do života, zvyků a tradic této nádherné, ale chudé a nepokoji zmítané země.

***Ako Filipina, Akong Mindanao!* Ach, moje Filipíny... Ach, mé Mindanao!**

Ach, Philippines! Ach, Manila! Vůně a barvy! Tropická metropole ostrova Luzon s ukázkovými hotely se strážci v livrejích se samopaly, s mrakodrapy boháčů ve čtvrtích s pohádkovými jmény ulic vonících po tamaryšcích, s cementovými domy těch o něco chudších a s koloniemi barabizen z krabic a plechu těch úplně na dně, nepatřila do jejího života a rozhodně to nebylo jen proto, že ležela na ostrově Luzon, vzdáleném celé kilometry. Zábavní čtvrtě s nevěstinci a kluby s prostitutkami jí naháněly hrůzu – probůh, jen aby jednou neskončila tady!

Arlene neměla na Manilu nejpěknější vzpomínky, a přesto – co by za to dala, kdyby se tam teď mohla přenést! Vládl tu velkoměstský chaos, silnice zamořené taxíky a auty sevřenými jedno do druhého, křikem, řevem klaksonů i tisícero vůněmi. A samozřejmě prachem a smogem! Že by tu byl ale úplný zmatek, tak to zase ne! Jistý pořádek v nepořádku se tu dal dohledat. Největší chaos bylo totiž možné pozorovat na ulicích vedoucích na pomyslné šachovnici města vodorovně. Ty byly dennodenně zacpané a přecpané nejen taxíky, ale i „jeepney* a plechovými mikrobusky rozvážejícími ovoce a zeleninu, a všechny se toužily nějak prosadit. Budily pocit, že každý si tu jezdí, jak chce, všechny dohromady se předjížděly, couvaly, řvaly a zastavovaly v okamžiku, kdy to člověk nejméně čekal, ze všech se ozývala na plné pecky západní muzika a všechny vypouštěly mračna smradlavého kouře. A zatímco jedni řidiči divoce mačkali houkačky, jiní seděli netečně, jako kdyby se jich plechová lavina vpravo a vlevo, a také před nimi a za nimi ani netýkala.

Je možné, že jí to tehdy nepřipadalo ani trochu divné? V jeepneyech kromě volantu snad nic nefungovalo. Pojištění neexistovalo, ale karamboly naštěstí nebyly zas tak časté, jak by se dalo očekávat. Když někoho nedejbůh přejeli, stálo ho to pouze odškodnění rodině. Ta sice neskákala radostí, ale byla vděčná i za symbolické přispění, nějakých padesát tisíc peso to spravilo. To se samozřejmě nevztahovalo na cizince. Běloch mohl počítat s tím, že bude sedět v base, ať je vinen nebo ne, tak dlouho, než se zjistí, že víc už z něj není možné vymáčknout. Snad i proto nebylo bílou tvář za volantem moc vidět. Jestliže se takový odvážlivec přece jen objevil, mohl počítat s tím, že ho co nevidět nějaká policejní plácačka zastaví a bude chtít vyžebrat aspoň úplatek na večeři. Rada byla jednoduchá: prostě nezastavit!

První věc, která tu každého zaskočila, byl velkoměstský smog a prach. A druhá, že i v té neuvěřitelné špíně byla všechna auta, všechny jeepney i autobusky nablýskané a čisté! Jejich majitelé je nejen neustále myli, ale také si je vyšňořili po svém. Vozidla byla většinou pomalovaná výjevy z bible a náboženskou tématikou, a protože šlo o zemi nejen katolickou, ale i zemi duchů, tak uvnitř nesměly kromě svatých obrázků chybět ani všelijaká cinkrlata. Všechny místní řidiče pak chránila madonka nad palubní deskou a zlaté třásně ze svatozáře svatého Jezulátka. Kdysi jí babička vyprávěla, že malé *El Nino* bezstarostně poletovalo po světě a všude, na co dopadly jeho paprsky, vládlo štěstí a spokojenost. Od té doby i řidiči vozili ve voze vždy několik jeho paprsků, aby ochránily je i jejich cestující. Že je to jen *p*ohádka? No možná...

Je brzy ráno, teploměr se pomalu, ale jistě šplhá ke třicítce. Tady ve čtvrti na okraji jsou domy obehnané nepravidelně vysokými zdmi z velice tenkých betonových tvárnic nastavených tím, co se kde našlo. Jen kousek od nich spí na chodníku chlapec, pod hlavou má kus kartonu od margarínu. Na taxi ovšem Arlene nemá a *jeepneybus*, místní taxi, je jako obyčejně plný. Přesto zastaví, každý pasažér je vítaný. V jedné z postranních ulic právě táhnou na trakaři nevěstu v bílém, velice mladý ženich má na sobě sváteční oblek a sandály, kytice bílých lilií jakoby pokořila smog a zavoněla až sem… Víc už Arlene zahlédnout nestačí, zakopne a octne se tváří v tvář vymydlenému selátku na klíně postarší ženy v červených šatech.

Tak a má to, už ví, co jí tu chybí! Barvy! *„I miss Philippines,“* vzdychne a ponoří se do sebe. Proč jen se tu všichni oblékají tak šedivě? Selátko výsměšně zamrká bělounkými řasami.

S řidičem se nesmlouvá. Arlene mu vtiskne požadované drobné, vměstná svoje zadní mandličky vedle prasátka, řidič se pokřižuje, vyšle střelnou modlitbičku a sáhne na třásně…

Arlene se lehounce zatetelí. Kdepak, Manila nepatřila do jejího života, co by tu dělala, chudáky i s jejich jeepney odtud honili jako psy.

Honili, ale neodehnali. Přežívali o několik kilometrů dál, v kolonii plechových chatrčí bez přívodu vody a elektřiny, bez kanalizace. Tady se krčily jejich *squattery,* divoké osady a poslepované kolonie barabizen tak ubohých, že už ani ubožejší být nemohly. Jediným společným jmenovatelem těchto temných příbytků bez oken byly hordy hladových dětí. Živořily

a přežívaly v těchto norách dva na dva metry pobitých kusy plechu anebo jen krabicemi, co se prostě našlo. Chatrče jedna na druhé měly mnohdy společné stěny, nebylo tu světlo a lidé tu žili prakticky v neustálém přítmí. Chudoba ale učí vynalézavosti a tak v posledních letech elektřinu nahradila obyčejná plastová lahev. Do plechu ve střeše se udělal otvor o velikosti pet lahve. Pak už se jen do ní nalila voda a láhev se širším koncem zapustila do otvoru. O zbytek se postaralo slunce. Jeho paprsky pronikly lahví ve střeše a ozářily místnost pod sebou jako ta nejsilnější žárovka. Tyhle slamy nebylo možné jen tak zlikvidovat, lidí bylo příliš mnoho a kam s nimi?

Stejně tak bylo nemožné zničit odpad a špínu, která odtékala do dešťových kanálů, a ty ji pak při průtržích splachovaly dál do moře. Protože se však nic neztrácí, tak i tuto špínu moře tvrdošíjně odmítalo a vyvrhovalo ji zpátky na břeh. Hlavní kanál byl dávno docela přeplněný vším tím neřádem. I ten však dokázaly matky ještě dál zužitkovat a na ohni z odpadu vařily rýži.

A pořád to ještě nebylo všechno. Další desetitisíce otrhanců přilákaných vidinou hlavního města živořily a přežívaly na kolejích opuštěných tratí. Ale i na tratích, které byly v provozu, prohledávali tihle vyděděnci neustále náspy i kolejiště. Takoví neměli ani tu boudu, spali na rozedrané pneumatice nebo kusu hadru. Neměli nic, ale i toto nic bylo třeba ve dne v noci bránit proti zlodějům, stejným chudákům, jako byli oni sami.

Podobně jako v jejich vsi, neexistoval ani tady sběr odpadu, nikde ani to nejprostší sociální zařízení. Tohle přece znala, jenže tady na tom byli desetkrát, stokrát hůř! Všechno svinstvo, všechny odpadky se svážely na skládku na kopec zamořený krysami a prašivými psy. Hořel ve dne v noci, ale ani to nestačilo a kopec rostl pořád dál a výš vzhůru k nebesům jako nekonečná obžaloba systému, který nedokázal zabránit živoření a přelidněnosti. Tady na hořící hoře, na hektarech odpadu a svinstva se v puchu a kouři neustále přehrabovaly stovky dětí ve snaze a naději, že najdou… Co? Vlastně cokoli. Kusy kovu, kosti, sklo z nedalekého pivovaru, něco, co by se dalo ještě vyměnit, prodat, upotřebit. Srdce se jí sevřelo.

A odpoledne na břehu Manilského zálivu stejný obrázek: Děti, většinou jen spoře oblečené nebo s nahými zadky, chodily podle moře a hledaly a lovily totéž, jen s tím rozdílem, že tentokrát prohledávaly hladinu bezútěšně pokrytou plastem a chuchvalci a bublinami jedovaté špíny… Že by se v ní už tehdy zrodila myšlenka jednou odtud odejít?

„Manila?“ naléhám dál, ale Arlene už zase nereaguje. Dívá se někam mimo mne a předstírá, že nechápe, o čem je řeč. Odtud je domov nedosažitelný a ztracený, možná navždycky. Kdy tam byla naposled? Zdá se to dávno, přestože přiletěla teprve před týdnem. Nemohla by přesně říct, co se za tu dobu všechno událo, čas se zastavil a uvízl v ní jako bezedná díra, která se chystala hladově pozřít sebemenší vzpomínku.

Tváří jí přelétne bolestný úsměv. Copak Manila, ale co její rodná provincie, co rodný Talisayan, co sestry a bratři, co matka? Celá desetiletí žili v azylu svých rodinných komunit, kde mezi psy, kohouty a prasaty neustále pobíhala polonahá, bosá a pokřikující děcka. Mezi porůznu slepovanými chýšemi pohlcenými v zeleni se na šňůrách sušilo prádlo. Všichni neustále něco sháněli, všichni byli neustále ve střehu a na obhlídce po něčem...

Po prašných ulicích plných výmolů a děr projížděly škytající jeepney a zchátralé tricykly, motorky stopětadvacítky obložené dětmi a dospělými. Po straně měly připojeno ještě jedno kolečko a boudičku se stříškou, sem se vešli normálně dva hubeňouři, ale tady jich jelo najednou hned pět. Že víc to už opravdu není možné? Chyba! Právě projíždí jeden takový škytající vehikl kolem, obložený je do výšky i šířky, čtyři dospělí vepředu, pět dětí vzadu. Jeden ze spolujezdců se k nosiči pro jistotu přikurtoval pásy. V pestře pomalovaných kabinách se převáželi kohouti a jiné zvířectvo, ale kohouti nejčastěji, kanystry s naftou, koše a bedny se zeleninou i proutěné koše a košíky jako takové.

„Hi, Joe!“ V prachu ulice na chvilku zasvítí jen zdravé bílé zuby. A košilky! Čím pestřejší, tím hezčí, stále čisťounké, stále nažehlené jako ze škatulky. Tyto motocyklové rikši, anebo jen obyčejná vozítka kombinovaná s plošinkou vzadu, byly nejčastěji vyráběné podomácku tak, aby se na ně vešlo co nejvíc. Každý jeepney od těch nejjednodušších až po ty větší se stříškou byl originál. Nejdříve zprovoznili armádní džípy, které tady nechali Američané. Teď je vyráběli sami takříkajíc na kolenou: motory z Koreje nebo z Číny, chassis třeba z Japonska a karoserie vyklepali na ulici ručně z plechu a trubek pomocí šablon a jednoduchých nástrojů. Na takto vyrobené jeepney byli samozřejmě patřičně pyšní, ozdobili je světélky a reflektory a udržovali je naparáděné a v čistotě. Tady v tom prachu to znamenalo umýt denně, a třeba několikrát.

Pozor, tady ten motocyklista není bezhlavý, ale veze odkudsi ukořistěnou dlouhatánskou roli vlnitého plechu. Jednou rukou bravurně drží řídítka, druhou přidržuje na rameni roli zakrývající mu hlavu. Na nohou má ovšem plážové boty, jak jinak! Ten čůrek vody, který nechává za sebou, není ze strachu, ale z bedny s rychle roztávajícími krychlemi ledu. Jiný výtečník převáží na starém džípu prasátko pro jistotu svázané a zabalené do rohože. Do provozu se připletly i selské dvoukoláky a pár buvolů.

Máš hlad? Nic snazšího než se zastavit támhle pod těmi barevnými praporky, podobných restaurací je několik v každém bloku. Však už na tebe mávají…

Arlene udělá pohyb rukou, něco jako jdi pryč! a povzbudivě se na mne usměje. Ano, chápu to dobře, ten pohyb znamená pravý opak než tady u nás. Neodhánějí tě, ale volají… Kam? Copak nevidíš tady ty hrnce? Jsou vystavené na fošně, stačí nadzvednout pokličku, natáhnout a... Dobré? Ohnivé tak, že to až vyráží dech? Tak to si dám! Na teplotu se nehledí, ženská jídlo navařila ráno a jaké je, takové ho máš.

Minulost v paměti sládne, ale jak to bylo doopravdy? Celý den obstarávala celá rodina jídlo, aby se pak o všechno večer rozdělili. Každý člen mnohočlenné rodiny něčím do tlupy přispěl, aby se večer mohli společně najíst. Někdy se to povedlo, jindy ne. Jerryho kamarádi se jí ptali, jaký měl takový život smysl. Nerozuměla jim a oni nerozuměli jí. Tam se nikdy neptali po něčem tak směšném, jako byl smysl života.

Kinabuhi... Život, život sám byl tím jediným smyslem! Každodenní radost a bolest střídající se jako noc a den. Narození a pohřby. Oslavy, zápasy a hry. Starost o domácí zvířata a nemocné sourozence; o to, jak se ubránit nepřízni přírody, jak čelit větru a záplavám, sesuvům bahna a přívalům deště. Ať dělali, co dělali, příroda byla vždycky o krůček napřed a vždycky se ukázala jako ta silnější. A především stále stejná starost, jak a kde sehnat a navařit jídlo a nasytit celou velkou rodinu. V tom všem, dokonce i v neštěstí, které je pravidelně vyhledávalo, byl přece smysl jako hrom! Prostě tady jsem – tak se usměj, zamávej, je krásný den, další krásný den na Mindanao!

** jeepney a jeepneybusy – nejrozšířenější a nejtypičtější dopravní prostředek na Filipínách*

ODTUD A ODJINUD

♠ Konzulát České republiky v Sydney vydal online 80stránkovou informaci zaměřenou na základní popis ústavních, administrativních, politických, společenských a demografických rysů Austrálie. Bylo to dobře a výstižně stylizováno. Jedna kapitola byla věnována české průmyslové výrobě s návodem, jak postupovat při vývozu českých výrobků do Austrálie. Chyběla mi informace o českém přistěhovalectví do Austrálie, byly to exilové vlny z let 1939, 1948 a 1969. Vlastně stále neznáme přesná čísla počtu exulantů, kteří opustili vlast následkem totalitního tlaku (a jak byli infiltrováni čsl. konzulární aktivitou) a také těch krajanů, kteří zvolili Austrálii za svůj domov, ať již trvalý nebo dočasný, po roce 1990. Jinak zajímavé kompendium se nezmiňuje o možnostech naší účasti na sněmovních a prezidentských volbách. Uvažuji, zda úmyslně, dnešní republikou nabízená možnost je naprosto neudržitelná. Volební místnosti v Canbeře a Sydney pro tak rozlehlý světadíl a pět menších okolních ostrovních států. Papua Nová Guinea nebyla uvedena, může se tedy nyní volit v Port Moresby? Pro krajany žijící v Severním teritoriu by to bylo přijatelnější než putovat do Sydney. Při psaní těchto řádků jsem dostal zprávu, že jeden lidovecký poslanec konečně navrhl, aby distanční korespondenční a elektronické volby byly zavedeny od roku 2017.

♠ Opera v Perthu dostala finanční podporu od zdraví podporující organizace a tak jí nezbylo nic jiného, než stáhnout z programu Bizetovu Carmen. Proč? Již v prvním dějství vidíme a slyšíme ohnivou Carmen, jak se vrací z práce v tabákové továrně. Tabák? Pryč s ním i s Carmen velí politická korektnost! Jak se tento trend kulturní cenzury postaví k operám Richarda Wagnera? Zejména Prsten Nibelungův vyzvedává s nemalou pompou nadřazenost germánské rasy. Janáček neodsuzuje Bezručův antisemitismus. Co říkáte naší národní opeře Prodaná nevěsta? Mařenčin otec zaslíbil svou dceru Vaškovi, synu svého věřitele. Ale ona má ráda Jeníka! V hospodě chlapi chválí dobré pivo, Jeník zase svou lásku a Kecal přebíjí – peníze jsou nadevše. Jeník ale v šalebném lišáctví odstoupí Mařenku Vaškovi, z toho si dělá legraci pro jeho tělesnou vadu, koktavost. Obojí je konfliktní. Ale nakonec Vašek se převleče za medvěda, Kecal prohrál, dobrá věc se podařila a věrná láska Mařenky a Jeníka zvítězila!

♠ Do Prahy přijel z Velké Britanie více než stoletý Nicolas Winton, který v letech 1938-1939 umožnil odjezd 669 českých židovských dětí, zachránil jim život. U příležitosti národního svátku 28. října ho prezident Miloš Zeman dekoroval nejvyšším českým vyznamenáním – Řádem bílého lva. Tak podobně byla in memoriam oceněna Churchillova zásluha o republiku.

Na oddělené slavnosti prezident udělil třiceti občanům státní vyznamenání – známý filmový režizér Jan Němec se dostavil na Hrad, protestoval proti výběru vyznamenaných a vrátil Zemanovi mu dříve Havlem udělenou medaili Za zásluhy. Když vyznamenání a diplom vracel, prohlásil, že někteří z těch, kteří byli k letošnímu 28. říjnu vyznamenaní, se nezasloužili o stát, ale o Zemanovu kariéru. K samotnému ceremoniálu se jeden recipient, filmový režisér Robert Sedláček dostavil ve sportovní bundě na zip, bez saka, degradoval tím celou slavnost. Oba filmaři vyvolali daleko větší pozornost sdělovacích prostředků a veřejnosti než slavnostní akt samotný. Nemohu si odpustit poznámku prezidenta Zemana z jeho říjnové návštěvy v Číně, kde kromě jiného jednal o přímém leteckém spojení Praha – Šanghaj. Dále zdůraznil, že nepřijel do Číny poučovat o lidských právech, naopak se chce poučit, jak stabilizovat lidskou společnost. Zeman navíc prohlásil, že Česká republika respektuje jednotnost celé Číny včetně Taiwanu a Tibetu.

♠ Nevím, jak Hradčany těší říjnová zpráva Světového ekonomického fóra, které hodnotilo postavení a rovnoprávnost žen ve 142 zemích. Podle ní se na prvních místech umístilo Finsko, následovalo Norsko a Švédsko, Česká republika je hanebně devadesáti šestá. V Evropě je již na tom hůře jen Malta. Austrálie se umístila na 24. místě. "Transparency International" sleduje míru korupce v 177 státech. Dánsko na prvním místě téměř bez korupce, Austrálie na sedmém, Česká republika na 57, Rusko se umístilo na chvostu, na 127. místě.

♠ V minulých dnech jsem narazil na opakující se zločiny proti našemu jazyku. Sdělovacím prostředkům v České republice již "jídelní vůz" nezní dosti vznešeně, píší o gastrovagonu. Letušky se také nehodí, nyní jde o palubní personál. Děti ze zkumavky spatřily světlo světa díky "asistované reprodukci". Slovo "developer" nahradilo v češtině těžkopádně vyhovující výraz pro "vývojového projektanta výhledové zástavby". Mílovice jsou "brownfieldem". Čekají na restrukturalizaci? Neskutečné krajnosti ze zpráv iDnes: punkerka, frontmanka. Hlásí se opět němčina: kurzarbeit.

♠ Ani netušíte, k čemu všemu je dobré esperanto. V republice žijící kolega před několika lety, nevím jak, narazil na moje jméno a že žiji v Melbourne. Chtěl mi napsat, adresu získal tak, že se esperantem obrátil na předsedu australské organizace tohoto mezinárodního jazyka; našel ho v esperantské ročence. Obrátil se na něj, aby mne vyhledal. To se podařilo.
A tak začala korespondence s kolegou, kterého jsem půlstoletí neviděl a ani o něm neslyšel. Nemá počítač. Píše okrasným rukopisem. To vás ovšem nezajímá jako to, že si potrpí na známky české pošty a očekává ode mne totéž. Přes noc jsem se stal filatelistou. Na obálky lepí krásné známky zobrazující hrady, různá města, zejména zlatou Prahu a historické památky. Nedávno jsem dostal dopis opatřený velkou známkou připomínající Vančurův román *Markéta Lazarová*. Na obálkách, které mu z Austrálie posílám, jsou od prvního dne krásné známky věnované zemědělským plodinám, tažným psům australských polárních výprav, krabům, jedovatým hadům, přírodním útvarům a dostihovým koním.

♠ Barack Obama jmenoval svého přítele ze studentských let, elitního právníka Andrew Schapiru, novým velvyslancem pro Českou republiku a Slovensko. Při předávání pověřovacích listin na Hradě prohlásil, že Amerika pomůže republice v boji proti korupci. Novináři si neodpustili cynický dotaz, zda mluví česky. Šokoval je bezchybnou recitací říkanky *Zajíček v své jamce sedí sám.*

♠ K pětadvacátému výročí sametové revoluce se ozval bývalý prezident Václav Klaus: „Václav Havel by reformní komunista". Nesouhlasné polínko si přiložil i současný prezident Miloš Zeman: „Havel byl utopista, který si přál krásný nový svět". Kdo by si nepřál? Česká filharmonie řízená Jiřím Bělohlávkem zaujala jiné stanovisko. V Carnegie Hall, Nový York, připomněla 25. výročí setřesení totality Dvořákovou Devátou symfonií Z Nového světa. Amerika si bezesporu znovunastolení české demokracie všimla mezi stovkou akcí ve světě nejsilněji. Bylo to dále odhalení busty Václava Havla v budově sídla Kongresu ve Washingtonu za účasti předsedů vlády a sněmovny ČR a Madeleine Albrightové, bývalé ministryně zahraničí USA, a divadelní i filmová představení. Jak se toto výročí připomnělo v Austrálii? V Londýně právě vyšla kniha tamního českého velvyslance Michaela Žantovského popisující život polistopadového prezidenta *Havel: A Life.* V Oxfordu bylo otevřeno in memoriam Učební středisko Václava Havla s ubytovacími možnostmi, dnes tam studuje 60 českých a slovenských vysokoškoláků. Český čtenář si může přečíst dvojdílnou publikaci Daniela Kaisera: *Prezident – Václav Havel,* v knihkupectví se objevila ve správný čas. V republice se k příležitosti tohoto výročí pořádaly relevantní filmy a divadelní představení. Kardinál Dominik Duka v katedrále sv. Víta prohlásil, že listopad 1989 nespadl z nebe, vzpomněl na zásluhu Václava Havla. Dnešní prezident Zeman se okamžitě ozval a odvahu studentů zpochybnil. U nás si vzpomněla jen Melbournská univerzita, Jáchym Topol, pražský spisovatel a ředitel Knihovny Václava Havla, tam přednáškou připomněl listopad 1989.

♠ Čtvrt století bez totality nepřináší jen uspokojení, ale i zneklidnění. Průzkum veřejného ukázal, že jedna třetina obyvatel republiky nesouhlasí se změnami, které listopad 1989 přinesl, komunismus se jim zadřel pod kůži. Připomněli jsme si také 25. výročí svatořečení Anežky České. A také likvidace Berlínské zdi. Byla to 155 km dlouhá, 3.6 metrů vysoká betonová hradba rozdělující dvě Německa, byly tam strážní věže, kryty, kovové zátarasy, drátěné překážky, 3.5 metrů hluboký příkop podél zdi osvětlovaný reflektory, nášlapné miny, bez vyzvání střílející stráže se psy. Za 28 let existence cementového zátarasu tam při pokusu proniknout na Západ zahynulo 269 lidí, 260 osob bylo zraněno a 3221 zatčeno při pokusu o útěk. V České republice to připomněl Festival exilového klavíristy Rudolfa Firkušného s hudbou německých a českých skladatelů.

♠ *Sculpture by the Sea* se jmenují každoročně pořádané sochařské výstavy v parku nad pláží Bondi v Sydney. Pražský výtvarník David Černý tam vystavoval svoje 3 m dlouhé a 2.4 m vysoké plastiky. *Zapadlí vlastenci - Český exil v Západní Austrálii (1948-1989)* je titul publikace olomouckého historika Jaroslava Millera. Byla vydána nedávno v Praze nakladatelstvím Lidových novin. V prosinci přijela do melbournského Národního domu vynikající cimbálová muzika Radegast z Frenštátu. Hrála a zpívala pro 26 posluchačů, více jich nepřišlo, byl to nezapomenutelný mikulášský večer. Přivezli k nám srdce i duši východní Moravy.

IP

Sešpendlený samet v divadelní reflexi

Veronika Boušová

„Uplynulo 25 let od chvíle, kdy v Československu padl komunistický režim, a do země přišla svoboda. Z módy vyšly radlery. Do Síně slávy NHL vstoupil v Torontu Dominik Hašek. Národní ústav duševního zdraví zveřejnil informaci, že čeští vědci z nejmenované univerzity objevili klíč k Alzheimerově nemoci. Do Česka dorazilo víc turistů než loni touhle dobou…“ tak začíná v časopise Respekt rubrika „Minulý týden“ z týdne, kdy se u příležitosti výročí 17. listopadu odehrála na Nové scéně ND slavnostní premiéra inscenace **Po sametu**. Takový „dar-nedar“ ke čtvrtstoletí svobody by ani chytrá horákyně nevymyslela lépe.

Základem divadelního scénáře se stal právě monitoring domácích událostí - koláž výroků, zpráv všeho druhu a kuriozit, jejímž prostřednictvím bere zakladatel a nynější editor Respektu Ivan Lamper českou společnost co týden doslova za slovo. Stručnou kroniku uplynulých pětadvaceti let sestavil společně s režisérem Jiřím Adámkem. Adámkův originální inscenační styl, postavený na hudební kompozici a inspirovaný voicebandem, se ve spojení s texty informativního publicistického charakteru osvědčil už v jeho předchozích projektech a byl oceněn i v zahraničí. Co se ale týče obsahu, nejde o komplexní výpověď, jak by se snad na první pohled zdálo. **Po sametu** poukazuje na čecháčkovství, pohodu a nechuť převzít odpovědnost za svá rozhodnutí a tento národní folklor je reflektován hlavně v politické a podnikatelské rovině. Na jedné straně stojí horních ne deset tisíc, ale zhruba deset lidí, a na druhé „prostý lid“ s jeho všedními starostmi a radostmi. Na konkrétní jména původců porevolučních úspěchů takřka nepřijde řeč; koneckonců i v reálu to dobré často považujeme za samozřejmost. Poselství hry spočívá v podstatě ve dvou věcech: kde se vzala „blbá nálada“ a kdo za to může.

To ovšem neubírá na kouzlu „sametovému“ retro začátku s výčtem porevolučních „poprvé“ včetně reklamních sloganů na Lanzu či Vizír: poprvé erotický časopis, poprvé volně dostupná západní měna, poprvé McDonald‘s, poprvé barevný toaletní papír, poprvé návštěva papeže atd. Dlouhý euforický monolog Taťjany Medvecké končí rozdělením Československa. Následující scény mapují vývoj naší demokracie od roku 1993 rok za rokem a potažmo povolávají k odpovědnosti Miloše Zemana, Václava Klause, Stanislava Grosse, Mirka Topolánka, Jiřího Paroubka, Petra Nečase nebo „šedou eminenci“

Vladimíra Železného. Na konci řetězce čeká Andrej Babiš. Osobnost Václava Havla je naopak zmíněna jen okrajově. Zatímco zdary a nezdary našich sportovců anebo výskyt hub ovlivňují rozpoložení národa (v duchu hesla „chléb a hry“), kulturu zastupuje pouze televize Nova prostřednictvím pravidelných nedělních „kázání“ jejího prvního ředitele. Mimochodem, nabízí tak i odpověď na otázku, kdo bulvarizoval myšlení průměrného občana. Další linii představuje vlastenecká rozněžnělost nad příznivými změnami životního prostředí v malé české kotlince. Její místo ve vesmíru, nadpozemské jevy a projevy božství se pak nade vším klenou jako nadčasová hodnota, rozpouštějící přízemnost ve vyšším řádu. Změny letopočtu doprovázejí namísto novoročních projevů prezidenta poznámky neangažovaných bytostí, od zástupců zvířecí říše po mimozemšťana. Ironické hroty inscenace bodnou, vyvolají hořký smích a propadnou se do knedlíkové nostalgie.

Připomeneme si kuponovou privatizaci (1994), doprovázenou výrokem tehdejšího ministra financí Kočárníka, že „koruna bude nejtvrdší měnou ve střední Evropě“, i úprk Viktora Koženého, seznam krachujících bank i odmítání politické odpovědnosti (1997). Připomeneme si vstup do NATO (1999) a do Evropské unie (2004) i roztrpčení nad tím, že z toho pro naši zemi plynou nějaké úkoly nebo konfrontace. Připomeneme si americký radar, gripeny, euroústavu, český rasismus, Krejčíře, předsednictví EU a především rozporuplná prohlášení předních politiků, na která by jistě sami nejraději zapomněli - jenže ostříž Ivan Lamper zaznamenal všechno. K vrcholným satirickým momentům patří například uzavření opoziční smlouvy (1998), kdy se boj na „politickém písečku“ mění v milostný akt. „Co nás rozděluje? Já nehraji tenis.“ zakončuje proces Miloš Zeman. Šestice herců - Pavla Beretová, Taťjana Medvecká, Filip Kaňkovský, Saša Rašilov, Pavol Smolárik a Petr Vančura – funguje v duchu Adámkovy režie ve společných výstupech jako recitačně-taneční soubor. Rytmizované scény voicebandu se střídají se scénami a dialogy, kdy na sebe herci berou úlohu konkrétních osobností. Sofistikovaně napodobují vybrané charakteristické znaky jednotlivých osobností, aniž by se uchylovali k laciné parodii, což platí třeba i při povolávání Blanických rytířů na obranu proti EU.

Scéna výtvarníka Jakuba Kopečného evokuje slova doktora z filmu Vesničko má středisková: „To není země, to je zahrádka“. Miniaturní luhy a háje, korunované Blaníkem a Karlštejnem, rámují pískoviště, které se díky projekcím proměňuje: jednou v křišťálovou studánku plnou hvězd, jindy třeba v Ladovskou idylku s malým českým rybníčkem.

Projekce na pozadí pak obrazem doprovází jednotlivé roky a mění se v duchu dobového koloritu. V tomto smyslu nezůstávají pozadu ani kostýmy. Nevkusný vekslácký styl osmdesátých let a afro-účesy postupně střídají nadmíru dlouhé úřednické košile (a kalhoty chybí) a pak nastoupí šedá uniformita dnešních burzovních makléřů či europoslanců.

Inscenace **Po sametu** bude pravděpodobně patřit spíše ke kontroverzním kusům, kam se řadí třeba i neobvyklá pantomimická reflexe 70. let v Divadle Na zábradlí s názvem Šedá sedmdesátá aneb Husákovo ticho. Obě mají jedno společné - vyznívají poněkud do ztracena. Jak ale najít závěr otevřené situace?

U obou také závisí schopnost divákova vnímání na tom, v jakém věku (a zda vůbec) danou dobu prožil a jestli je schopen hodnotit víc než pouhé divadelní zpracování. Témat z naší novodobé historie na českých jevištích přibývá, jmenované dvě inscenace jsou však v jistém směru odvážné jak neobvyklým zpracováním, tak vynucenou absencí závěru. **Po sametu** ukazuje poslední čtvrtstoletí možná nadmíru kriticky, jenže nezdravá nostalgie, která poslední dobou zkresluje realitu doby v mnoha retrospektivních dílech, také rozhodně není v pořádku. Vytváření opačných pólů má svůj smysl.

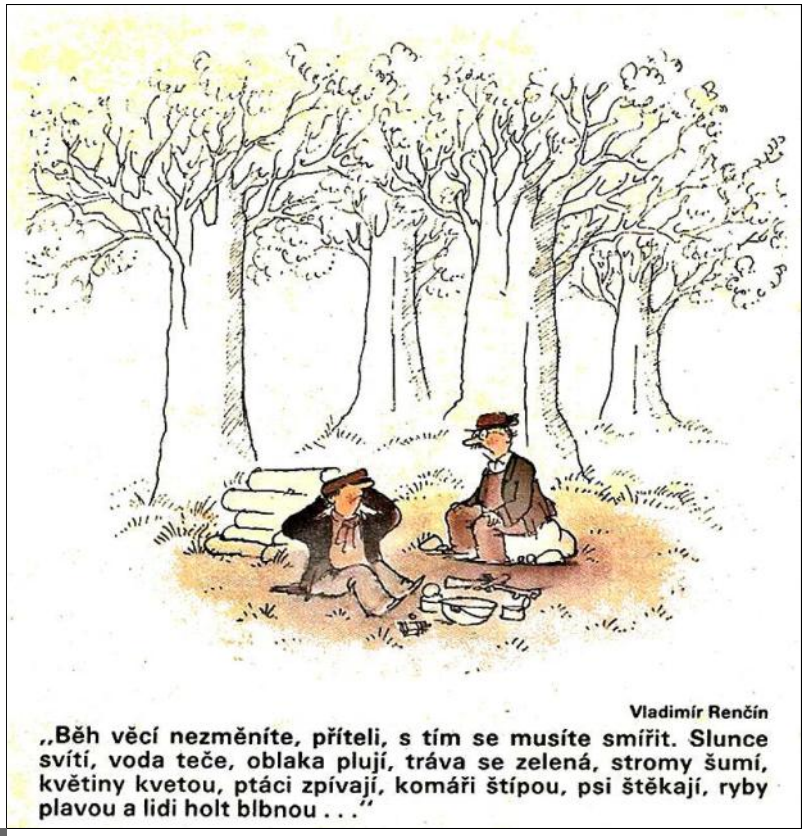

Vladimír Renčín

„Běh věcí nezměníte, příteli, s tím se musíte smířit. Slunce svítí, voda teče, oblaka plují, tráva se zelená, stromy šumí, květiny kvetou, ptáci zpívají, komáři štípou, psi štěkají, ryby plavou a lidi holt blbnou . . .“

Kam za kulturou v Česku?
http://vstupenky.ticket-art.cz
TICKET ART
VÁŠ PARTNER VE SVĚTĚ KULTURY A ZÁBAVY

KAREL ČAPEK: O dvojích činitelích

Je jeden druh lidí (ke kterému náležíme skoro všichni), jenž oplývá zvláštní a nevyčerpatelnou iniciativou. Většina nás lidí totiž neobyčejně ráda říká, co by se mělo. Stát by měl udělat to a to, a bylo by po trampotách. Měly by se opatřit prostředky. Obec by měla. Ve školách by se mělo to a to.
Spisovatelé by měli. Parlament by měl. Mělo by se působit na veřejnost v tom a tom směru. Měli by se spojit všichni lidé, kteří chtějí nápravu. Mělo by se to přísně stíhat. Mělo by se to nařídit zákonem. Noviny by měly věnovat víc pozornosti. Divadlo by mělo. Mělo by se postavit to a to. Měly by být na to peníze a tak dále.
Charakteristické pro tento druh podnikání ve slohu "mělobyse" je:
1. Že se jím navrhují vesměs věci dobré, obecně prospěšné a vysoce naléhavé v zájmu veřejném, které by šlo provést snadno a obratem ruky, kdyby rozhodující místa měla dostatek iniciativy, energie a dobré vůle;
2. A že to jsou vesměs věci, které může, potažmo má nebo měl by uskutečnit někdo jiný než navrhovatel a které leží mimo oblast jeho osobního vlivu a přičiňování. Například nikdo nepřijde s návrhem, co by měl dělat on sám, aby se zjednala náprava; nikdo neřekne, že by jeho úřad, povolání nebo stav měly udělat to a to v zájmu obecném. Vždycky by se mělo jen to, co leží v jiných rukou a jiné kompetenci. Naše reformátorská fantazie pracuje nejbujněji, můžeme-li ty reformy a projekty uložit někomu jinému. Věc by podstatně tratila na poutavosti, kdyby se ukázalo, že bychom ji měli vzít do rukou sami.
Druhý druh lidí (ke kterému náležíme skoro všichni) je právě opačný. Většina nás lidí totiž neobyčejně ráda namítá. Prostě to a to není tak jednoduché. Nemáte ponětí, s jakými technickými překážkami by se to setkalo. Není to možné z těch a oněch příčin. Mělo by to své stinné stránky. Za dnešního stavu věcí vyloučeno. Bylo by to krásné, ale prakticky neproveditelné. Nebylo by úhrady. Poměry a lidé se nedají tak rázem předělat. Administrativní a jiné potíže. Ani tak, jak jsou věci dnes, nestačíme na své úkoly, a tak dále.
Charakteristické pro tento druh namítání je:
1. Že vesměs to jsou námitky praktické a věcné, těžené z dlouhých zkušeností a počítající s takzvanými reálnými poměry;
2. A že se užívají jenom tehdy, ukládá-li se něco nám nebo našemu úřadu nebo stavu. Nikdo neřekne, že věc není tak jednoduchá, jde-li o něco, co se týká jiných oborů; ale ve své vlastní oblasti jsme skoro zásadně přesvědčeni, že se nedá nic dělat, čím by se měla zjednat nějaká náprava nebo splnit nový úkol. U nás to prostě nejde; ale mělo by se v nějakém jiném oboru…

Tedy ty dva druhy lidí se dokonale a harmonicky doplňují. Na každé mělobyse je takříkajíc v lůně možností předem připravena námitka nenítotakjednoduché. Souhra a rovnováha těch dvou faktorů nám zaručuje stálost všeho dění; mělo by se sice dít ledacos nového, ale jelikož to není tak jednoduché, bude se vuřtlovat dál.
Je příjemno navrhovat, co by se mělo stát v zájmu obecném; ale je neméně příjemno odvrátit to od sebe a svého dosahu.
Má-li se však přesto tu a tam udělat něco nového nebo napravit něco zanedbaného –
Zkrátka mělo by se najít víc iniciativních lidí, kteří by říkali: já bych měl nebo my bychom měli; a víc mužů, kteří by měli zálibu říkat: safra, není to docela jednoduché, ale může se to zkusit; u nás, v naší oblasti se toho nebudeme bát.
Tedy to by se mělo především; ale já vím, není to tak jednoduché.

KRONIKA

Marta Urbanová

Jak mohli moji předkové
psát kroniku
když neznali tajemství
inkoustu
když sotva zvládli abecedu
tří křížků
do linky na podpis

Nežili na úpis
nezaháleli
psali tím, jak drželi pluh
jak převraceli zem
jak zasévali mozoly
do svých rukou

www.bez-komunistu.cz
Obroda duchovních a společenských hodnot
Obrana svobody a demokracie
Odstranit komunisty z veřejného života

PODZIM/JARO 2015

21

Tři glosy Milana Dubského:-

COŽ TAKÉ INVESTOVAT DO OPTIMISMU?

Je velice nutné a oceněníhodné, když blogeři, publicisté, politologové, občané a ještě mnozí další kritizují nešvary v našem životě, v obci, v kraji, ve státě i ve světě. Kritika je solí v průběhu naší existence, a sůl je nezbytná, jak o tom vypovídá krásná pohádka s králem pana Wericha ve filmu Sůl nad zlato.
Rodí se z nespokojenosti, z nenaplňování našich představ a přání, jak by měl náš život vypadat. Ono to nebylo, není a nikdy nebude ideální a dokonalé. Ale o nápravu a zlepšení lze a musíme usilovat stále. Odhalovat přehmaty, usvědčovat lháře, korupčníky, lichváře, zkrátka šmejdy. A že jich je dost odspodu až nahoru a nazpět. Vypráskaní advokáti, exekutoři, poťouchlí úředníci, slibovační politici, finančníci a bankéři, fušerští řemeslníci a firmy, prodejní novináři. V každém oboru se jich pohybuje dost. Česká i světová skutečnost je často jiná, než jak nám ji líčí naše media. Rčení, „kdo nekrade, okrádá svoji rodinu“, z období socialismu, již slyšet není, ale krade se dál, jen jinak a pod novým hávem. Krade se z veřejného vlastnictví pokračující privatizací ve zdravotnictví, ve službách, v armádě, v policii, v obecním majetku. Příkladů je habaděj. Lidé na tyto jevy poukazují. Čteme o tom v tisku, slyšíme v rozhlasu, televizi. Ale téměř nic se nedozvídáme o tom, jak vše dopadlo. Kdo byl potrestán, kdo byl odvolán, jaká je náprava. A navíc, celé řízení, vyšetřování, jednání a soudy se vlečou dlouho, i roky. A sledovat tyto věci po celý čas je nemožné. To vše dělá blbou náladu.
Vedle těchto zel a ošklivostí však existují a dějí se věci oceněníhodné, pozitivní, potěšující, a jak se říká bohulibé. Na ty nelze zapomínat. Jsou to tisíce malých věcí a skutků, které nesou zlepšení, radost, uspokojení - zlepšují naši náladu a dobíjejí nás energií. Tyto vzácné skutečnosti a děje je nutno zveřejňovat, seznamovat s nimi občany, ve školách o nich hovořit a spojit je s výkladem o smyslu života, aby mladí přesunuli část svých aktivit od počítačových her, esemeskování, googlování a plkání na facebooku či twitteru na aktivity, jež hlavně jim mohou přinést nyní, ale hlavně v budoucnu prospěch a užitek.
Bankéři, poradci, vědmy a kartářky radí do čeho investovat. Sto let mi ještě není, a jak se říkalo, v Moskvě jsem nebyl, takže radit nemohu a ani nechci. Říká se sice dobrá rada nad zlato, ale zlato není mým fenoménem, ani prioritou. Proto nebudu nikomu radit. Jen si myslím, že investovat do optimismu a dobré nálady nebude proděleč né.

SVOBODA PROJEVU

Grafomani existovali již dříve. Ale nebyly jich takové zástupy. Nebyl internet, facebook, twitter a další dnešní vymoženosti. Většina jejich příspěvků padala do košů redaktorů všech tehdejších novin, časopisů, v redakcích rozhlasu a televize. Když příspěvek redaktora zaujal, byl zveřejněn. Někdy přišel i honorář.
Ale časy se mění. Mnohé je jinak. Do novin, časopisů, rozhlasu a televize se dostane minimum příspěvků dopisovatelů. Redaktoři a redaktorky je stačí naplnit svými texty sami. Navíc mají bohatě textů reklamních, které se často tváří jako publicistika. Je to jejich hájemství. Ale šance publikovat nezmizely. Všechny internetové servery mají své blogery. Projdou nějakým druhem síta, a pak píší o závod a často jako zběsilí. Honoráře tito psavci nedostávají, což jim nevadí. Nachází uspokojení v tomto počínání. Navíc je možnost zřídit si také vlastní webové stránky, vlastní blog, nezávisle na některém serveru. A tak žijeme v přetlaku zpráv, úvah, komentářů, (ne)literárních prací a jiných děl.
Nelze je všechny, dokonce ani malou část sledovat, číst, studovat. Skutečná žurnalistika živoří a chřadne, tak jako mnoho jiných věcí a skutečností. Není nutné si kupovat noviny, abychom se dozvěděli, co nového nebo vymyšleného se ve světě událo nebo děje. Profit z vydávání časopisů se zmenšuje a nebýt inzerce, tak by bylo infarktů všelikých časopisů ještě více. Finanční magnáti a bohaté instituce nebo seskupení pak kupují podobné tituly anebo i celá vydavatelství. Slouží jim v jejich záměrech k ovlivňování nálad, názorů, k prosazování jejich programů a cílů. Důležitou součástí publikování názorů a veřejného mínění jsou ohlasy a příspěvky k jednotlivým článkům. Jsou často zajímavější, poučnější a mají větší vypovídající schopnost, než texty, na které reagují. Bohužel někteří z pisatelů, kteří mají do těchto diskuzí přístup, bývají vulgární, porušují etický kodex a obsah jejich ohlasů zeje prázdnotou, jako jejich pisatelé. Ale vcelku vyjadřují mínění a názory přemýšlející části veřejnosti.

KOMU PATŘÍ ČERVENÉ KARTY

Současný svět se mimo jiné vyznačuje také tím, že má zpřeházené stupnice hodnot, které platily a platí mnoho staletí, najmě v kultuře Západní civilizace. Ve světě po 2. světové válce, a u nás po restaurování kapitalismu, reklama a propagace, marketing a ankety často nahrazují, ale také válcují zpravodajství, publicistiku, literaturu a jako žíravina narušují mezilidskou komunikaci.
Náš svět - Země - se přes stálost fyzikálních parametrů stává stále menším. Díky technické vyspělosti a technologiím. Doprava, bezdrátové přenosy dat, internet. Hladina událostí je však stále bohatší a bouřlivá. V jednom a témže okamžiku vidí lidé z různých míst světa, to, co se děje vzdálené od nich tisíce kilometrů. Někde jsou vlny desítky metrů vysoké, jinde čeří hladinu jen vánek a plutí labutí. Přesto někteří malincí a méně významní chtějí být vidět a myslí si, že patří k těm důležitým.
Názorně to ukázala demonstrace několika tisíců občanů proti prezidentovi Zemanovi na Albertově 17. listopadu 2014. Jejím duchovním otcem a vůdcem se stal údajně i podle jeho vlastního vyjádření v rozhovoru pro MF Dnes Martin Přikryl. Reklamní expert. V tomto oboru představuje elitu, vzhledem k praxi a zkušenostem ve významných reklamních agenturách Kaspen, Mark/BBDV, v nichž pracoval. Dnes šéfuje reklamní agentuře Jandl.
Na facebooku pod názvem „Chci si s vámi promluvit pane prezidente“ vyzval jeho uživatele k protestu proti Zemanovi. Výzvu neoslyšelo tisíce lidí, zejména pražských. Jako symbol protestu ztvárnil červené karty, které ve sportu znamenají vyloučení. Ve výše zmíněném rozhovoru označil Klause a Zemana za celoživotní frustranty, protože je české elity neuznávají a oni se jim za to mstí. Ovšemže se Martin Přikryl řadí k českým elitám, a možná i těch několik tisíc červenokartářů. Někteří z nich házeli na tribunu, kde stáli čtyři prezidenti zemí, s nimiž Česko sousedí, vajíčka, zapalovače a další předměty. Jedno vajíčko zasáhlo německého prezidenta Joachima Gaucka. Je velmi respektovaným politikem takřka všemi státy světa. Velká kaňka na prestiži naší země před světovou veřejností.
Martin Přikryl pronesl další moudra. Už dopředu protestuje proti návštěvě ruského prezidenta Putina v Praze, kam jej pozval český prezident Zeman. Přikryl se cítí být povolán k tomu, aby určoval co má nejvyšší představitel státu dělat, říkat, myslet. Jako mnohým jiným mu nedochází, že např. problém Ukrajiny, ale i další světové problémy - Islám, mezinárodní terorismus, ebola atd. se nedají bez Ruska a Putina vůbec řešit. Martin Přikryl je zřejmě zasvěcenější do úkolů kontrarozvědek ruských, německých, českých více než jejich šéfové, parlament, vláda, armáda a prezident. Několik tisíc lidí v čele s Martinem Přikrylem mluví za všechny občany Česka, když říká – my nestojíme za názory Miloše Zemana.
Komu tedy patří červené karty? Těm několika tisícům, které je držely v rukou jako ovečky Martina Přikryla. Mnozí z nich nebyli ještě na světě před 25 lety, někteří bez větších znalostí souvislostí. A proti těm, kteří tak učinili z přesvědčení, nic nemám. Je to jejich názor. Mohu s nimi polemizovat, nechávat se jimi přesvědčovat, ale nebudu po nich házet vajíčka a pomlouvat je.

Stál si za svými názory. Pak seděl ve vězení.

Dohodli se, že se dohodnou. Zbývá jenom, jak si rozdělit kořist.

V každé populaci všech etnik je vždy většina těch, kterým jde o zisk. To je přirozené a normální. Je to smyslem a motivem k jednání, činnosti a snažení. Ale zisk patří a měl by vždy patřit těm, kteří nové hodnoty vytvořili. Ne spekulantům, zlodějům a kmotrům. Společnost, která to nerespektuje a neumí to zařídit, není dobrou společností.

Podle jazykozpytců se mluví ve světě 6701 jazykem. Jsou hodnoty a věci, o kterých by se mělo mluvit unisono - například světový mír - svět bez válek.

Milan Dubský

DOPISY Z PRAHY

Miloš Ondrášek

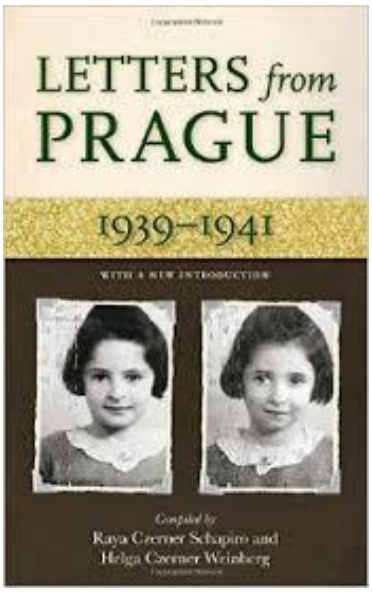

Nedávno jmenovaný americký velvyslanec pro Českou republiku a Slovensko Andrew Schapiro má k Praze zvláštní vztah. Psal se rok 1939 a na Hradčanech již vlála vlajka s hákovým křížem, na obyvatele republiky, která již přestala existovat, padla tíseň. Dvojnásobná na občany židovského původu, věděli o násilí Křišťálové noci v Berlíně a antisemitských bojůvkách v Sudetech.
V Praze žijící manželé Czernerovi s třemi dětmi hledali cestu, jak se dostat z nacistických chapadel. Byli to Schapirovi prarodiče. S německým důstojníkem udělali obchod, svobodu a životy za bydlení. Oberstovi se líbil jejich byt a chtěl v něm ubytovat svoji milenku.
Pan Czerner, který v Československu zastupoval firmu Shell, oficírovi nabídl byt jako výměnu za povolení pro pět osob opustit velkoněmeckou říši. Byt změnil majitele, ale německý důstojník na poslední chvíli donesl výjezdní povolení jen pro tři osoby. Muselo to být srdcervoucí rozhodování, nebyl čas a tak odjeli rodiče a syn v peřince. Pětiletá Raja a sedmiletá Helga zůstaly v Praze se strýcem Edwinem a tetou, sestrou paní Czernerové. Jejich známý, americký konzul, slíbil, že obě děvčátka za rodiči během krátké doby pošle, *no problem*. Jenže byl, z americké strany. USA měly pro uprchlíky kvóty, ty pro české žadatele, tedy i pro obě v republice narozená děvčátka, byly beznadějně vyčerpané. Pan Czerner se narodil v Rusku, dostal se do stanoveného počtu pro Rusy. Válka již vypukla a nacisté zastavovali možnost židovského vystěhovalectví. Czernerův bratr byl také narozen v Rusku, byl nachystán k odchodu a na poslední chvíli, koncem září 1939, se mu podařilo přesunout obě dívky do ruské kvóty. Stihly to na poslední chvíli. V Americe se sešly s rodinou. Raya vystudovala medicínu, vdala se a narodil se jí syn Andrew. V roce 2014 byl jmenován americkým velvyslancem pro Českou republiku a Slovensko a přijel do Prahy, kterou jeho maminka opustila v předškolním věku.
Paní Czernerová zemřela v roce 1990, její dcery Raya Schapiro a Helga Weinberg našly v pozůstalosti krabici se 77 dopisy psanými jejich babičkou a dědečkem. S razítkem německé cenzury byly odesílané z Prahy do Ameriky v období 1939 - 1941. První dopisy líčily úzkosti, jak dostat vnučky do Ameriky k rodičům. Po jejich odjezdu matka a otec popisovali rodině v USA úsilí opustit protektorát, - u nich se ukázalo marné. Také referovali o životě v nacisty okupované Praze. Samozřejmě těmito řádky prolínaly všelijak rozšiřované zprávy o budoucnosti židovských obyvatel, jak s nimi Hitler a poslušné kolaborantské české úřady naloží. Jedno nařízení stíhalo druhé. Museli se označit jak ve středověku a za pogromů, tentokráte na oděvu viditelně našitou žlutou Davidovou hvězdou. Jejich byty byly zkonfiskovány. Byli propuštěni z práce. Jejich podniky a obchody násilně předány do ochotných českých rukou. V tramvajích mohli jezdit jen ve stoje na plošině, vlakem vůbec. Příděl potravinových lístků velmi omezen, mládež vyloučena ze škol všech stupňů včetně učňovských, ze sportovních klubů, ze Sokola a skautského hnutí. Vstup do parků, hřišť a koupališť zakázán.
V židovských rodinách nesměl být pes, kočka, ani kanárek. Začal proces vedoucí ke zničení evropského židovstva. Židům v Čechách a na Moravě nastalo zoufale svízelné úsilí si zachovat alespoň základní životní úroveň, jedna restrikce následovala druhou, horší a horší. Úzkosti a napětí vzrůstaly den ode dne. Obsah dopisů se stával beznadějnější. Dohodnutým kryptickým výrazem “teta Štefi“ byli označováni Němci. Poslední dopis z Prahy říká: „Zachraňte nás, teta Štefi začíná být velmi zlá“.
Osmdesát tisíc českých a moravských Židů se z likvidačních táborů do svých domovů nevrátilo. Jejich jména jsou vypsána na stěnách Pinkasovy synagógy v Praze, jsou mezi nimi i prarodiče velvyslance. A tak Raya a Helga dopisy přeložily do angličtiny a s vysvětlivkami nabídly světu autentické svědectví o bezpráví, kterého se na jejich blízkých pokrevních příbuzných a všech souvěrcích dopustil antisemitismus a hitlerovský vražedný sadismus.

LETTERS FROM PRAGUE 1939-1941. Compiled by Raya Czerner Schapiro and Helga Czerner Weinberg, Publisher Chicago Review Press, 2006, 256 pages, US$15.
(Na internetovém vyhledávači jsem zjistil, že publikaci se stejným titulem také napsala Angličanka Sue Gee, jejím manželem byl Čech, jde o milostný román na hony vzdálený dopisům popisujících utrpení pražských Židů. Publikovaných prací s názvem *Letter from Prague* jsem našel celou řadu.)

TAJNOSTI MĚSTA CHODOVA

Frank Nykl

Rok 1945. V některých částech města se v utajených dílnách vyráběly až do konce války součástky pro Hitlerovy tajné zbraně! Věděli o tom jen prověření Němci, kteří tu pracovali, a na konci války se to dozvěděla i americká tajná služba CIA, jejíž velitelství bylo v Lokti na nádraží. Bývalá Československá armáda po válce úspěšně a bez poruch používala německou spojovací techniku až do konce šedesátých let minulého století.
Konec druhé světové války zastihl tehdejší Západní Sudety (Chebsko a Karlovarsko) celkem v poklidu. Do Karlových Varů byli přiváženi zdravotními vlaky nemocní a ranění němečtí vojáci a ubytováni v honosných lázeňských domech. V dubnu 1945 se na velitelství v Rybářích a ve Dvorech němečtí důstojníci dozvěděli, že Karlovy Vary obsadí Rusové. Nastalo soustřeďování vojsk a hromadný odchod do Americké zóny. Část pěších a běžných divizí odcházela přes Sokolov do Chebu a ti, co museli utíkat před Stalinovou pomstou – divize SS a divize z Východní fronty - se vydali v kolonách na cestu k hranicím do Kraslic a za Nejdek. Jak to vypadalo v Chodově? Nedělo se tu něco, o čem jsme my Chodováci měli také vědět? S těmito a dalšími otázkami jsem se obrátil na pamětníka pana Parůžka. Na to měl zajímavou odpověď:
„Často jsem byl dotazován na informace, zda se Chodov za války nebo již v době první republiky podílel na strategické výrobě pro Německou říši, nebo dokonce pro Wehrmacht. V třicátých letech první Československé republiky byla vedle zemědělství v Chodově jako hlavní uváděna výroba užitkového porcelánu - dva velké podniky, sklárna pro výrobu plochého skla na obklady, slévárna kovů, strojírenská výroba a těžba uhlí a kaolinu. Z tohoto výčtu nevyplývá možnost použití průmyslu pro nějakou významnou strategickou výrobu.
Po roce 1945 jsem se však dozvěděl zajímavé skutečnosti. Vyprávěl mi je můj mistr německé národnosti pan Miesel, u kterého jsem se zde po roce 1945 učil v oboru elektrotechniky. V Chodově byla posádka amerických vojáků a byl jsem osobně svědkem, když několik velkých nákladních vozů odváželo v létě 1945 celé technologické zařízení jedné malé firmy neznámo kam, neznámo proč.
V roce 1945 se v budově starých pecí nacházel rovněž velký sklad radiotechnického materiálu, hlavně speciálních elektronek pro radary, LB8, elektronky pro vysílače RL12P35, LS50 a další. Počet beden čítal několik tisíc v areálu porcelánky H&C, v budově bílého skladu byla obsazena dvě podlaží výrobními automaty na obrábění hliníkových dílů hydrauliky pro letadla. Tato plně funkční výroba byla osazená novými stroji instalovanými začátkem roku 1944. Stroje byly po ukončení války ve správě Fondu národní obnovy a její komisař Stejskal nechal výrobní stroje koncem roku 1945 odvézt někam na Slovensko. Sklad z velké části rozbili českoslovenští vojáci a neznámo kam jej odvezli začátkem roku 1946, svědek který to může dosvědčit, Víťa Rycyk ještě žije. Tento sklad, ani výrobní stroje v areálu H&C americké vojáky nezajímaly.

Po silnici směrem na bývalou obec Smolnice (kolem dnešního penzionu Nautilus) před posledním stavením stál vpravo od silnice malý podnik vyrábějící nějaké tvarovky ze šamotu, jak se oficiálně uvádělo. Podnik vlastnil pan Riedel z Prahy a byl v provozu od začátku 30. let.
Již v roce 1935 byly v tomto podniku zaměstnány dvě skupiny pracovníků, z nichž několik desítek zaměstnanců výhradně německé národnosti pracovalo pod velmi přísným utajením. Zaměstnanci nesměli ani v kruhu svých rodin sdělovat, co a jak vyrábějí. Byl to jediný podnik, který pracoval od roku1936 až do roku 1945 na tři směny.
Vyráběly se tu díly pro radiotechnický průmysl v Německu, například pro firmy Siemens, Telefunken, Lorenz a další, včetně vzorkové výroby. Bylo již po válce a mistr mi ještě s velkými obavami tyto skutečnosti vyprávěl. Měl malé tělesné postižení, takže nebyl pro Wehrmacht odveden. Pro značný nedostatek odborných pracovníků měl příležitost v průběhu války při opravách zařízení v tomto podniku technologii výroby bezprostředně osobně vidět.
Začalo to však v úplně jiném podniku, který s výrobou porcelánu souvisel pouze jako dodavatel základní suroviny. Mistr zaváděl v tomto podniku, kde několik let dříve pracoval, technickou novinku „elektroosmosu“, zařízení pro oddělování a čistění kaolinu elektrickým proudem v nedalekých Božíčanech. Bylo mu velmi divné, když celkem ekonomicky chudý podnik získal najednou velké finanční prostředky na realizaci této tehdy nové a velmi drahé technologie. Vzdálenost těchto dvou podniků byla jen přes malý kopec. Takže strategickou surovinou se naráz stal kaolín, základní surovina na výrobu porcelánu. Hrnky a talíře však nebyly strategické výrobky, pokud nebudeme zvažovat hromadné stravování vojáků za období druhé světové války a totálně nasazených lidí v „kantýnách“.
Strategické výrobky z kaolínu byly hlavně díly pro elektrotechniku a zvláště pak pro radiotechniku Německu sloužícímu nejvyššímu vojenskému zájmu. V této době ještě neexistovaly dnešní izolační materiály pro úspěšnou konstrukci dílů, nezbytně potřebných v sestavách radiotechnických přístrojů v budované nacistické armádě. Už tehdy platilo „Když není spojení, není také velení“! Proto se vývoji válečné radiotechniky ve třicátých letech minulého století věnovala ze strany Wehrmachtu nejvyšší priorita.
V třicátých letech byl k dispozici jen tvrzený různě impregnovaný papír, bakelit, ani jeden materiál

se však nehodil pro použití pro díly při vysokých frekvencích tehdejších vysílačů a přijímačů v pásmech 5 až 100 MHz, obzvláště nevhodné byly pro nastupující zaměřovací radarovou techniku pracující na kmitočtech od 100 MHz do 1 GHz. Zbývalo sklo, keramika. Sklo je vhodné pouze pro výrobu elektronek, avšak pro výrobu mechanicky přesných součástek se také pro jeho křehkost nehodí. Zbývá speciální keramika s možným velmi malým ztrátovým činitelem pro vysokofrekvenční techniku a mechanickou pevnost a stálost. Obchodní název pro různé druhy podle ztrátového činitele „Steatit“, základní materiál elektroosmosou čištěný kvalitní kaolín, pasta vytvarovaná lisováním, vypálená nejlépe v elektrické peci při inertní atmosféře.
Technické souvislosti jsem plně chápal až po vystudování průmyslové školy elektrotechnické a následně dalším studiem ve Výzkumném ústavu sdělovací techniky A. S. Popova v Praze.
Měl jsem příležitost porovnat tvar a použití součástek velmi spoře nalezených na haldě jmenovaného podniku z roku 1945 s použitými díly v zařízeních např. E10k3, S10k3, E4, EZ6, EP2, přesný goniometrický přijímač pro zaměřování ilegálních vysílačů, naváděcí a přistávací zařízení FuBI, dělostřelecké radiolokátory „Würzburg“, přehledové radiolokátory „Freya“, a velmi mnoho dalších složitých radiotechnických zařízení. Každé letadlo mělo soupravu FuG II až FuG XXVI obsahující 10 až 14 radiotechnických přístrojů, každý tank 6 přístrojů, až po řízené střely V1, V2, každá loď ponorka desítky radiotechnických zařízení atd., každé velitelské stanoviště 20 až 60 přístrojů. Výčet přístrojů používajících keramické díly by zabral několik stránek.
Uvážíme-li, že každý radiotechnický přístroj obsahoval 10 až 40 dílů z různě jakostního „Steatitu“, vyjde nám, jak velice potřebný byl tento strategický materiál pro válečnou mašinérii. Celkově bylo vyrobeno do konce války asi 60 000 souprav, z toho vyplývá, že už stratégové připravující Wehrmacht k útočné válce věděli, že musí začít s přípravou výroby nejpozději v roce 1935. Takže již za první republiky, kdy ještě existovala svrchovaná Československá republika, někteří podnikatelé hlavně v pohraničí v zájmu zisku plně podporovali vyzbrojení německé armády! V době po 15. 3. 1939 se už všechny radiotechnické podniky na území protektorátu Čechy a Morava nařízením říšského protektora zásadním podílem účastnily výroby kompletních radiotechnických přístrojů pro Wehrmacht.
Přístroje byly v té době tak dokonalé, že naše armáda a civilní letectvo je používala ještě více jak 10 let po druhé světové válce. Po mnoha desítkách let mi tyto domněnky potvrdili němečtí občané dnes žijící v Německu, kteří v oboru výroby porcelánu a keramiky jako mistři v Chodovských porcelánkách dříve pracovali, nedovedli však určit k čemu ty „divně tvarované výrobky“ od firmy Riedel sloužily, neměli ani nejmenší tušení – „Asi to bylo pro Wehrmacht“, - jinak nedovedli na přímou otázku odpovědět. Omlouvám se, že jsem použil velké množství technických výrazů, ale jinak nešel tento příběh vysvětlit…“ *končí své vyprávění zdejší pamětník Stanislav Parůžek.*

HVĚZDY NA DOSAH RUKY

Dagmar Honsnejmanová

Člověk snad už od věků vzhlížel k noční obloze a snil o vzdálených hvězdách, které září jako diamanty na černém sametu a v oblacích třpytu skrývají svoje tajemství. Tajemství života, tajemství neznámého. Určitě viděl oblohu daleko krásnější než my dnes, bez rušivých světel, která se šíří z našich měst. V jeho hlavě pracovala fantazie, která dávala vzniknout příběhům o bozích i o záhadných mimozemšťanech. Existuje někde tam v dálce život? To byla otázka, kterou si kladl.

Dnes, v jednadvacátém století, jsme snad tajemství o kousek blíž. A abychom se mohli přiblížit ke hvězdám, alespoň na chvíli, využíváme k tomu několik možností – asi nejčastěji usedáme k internetu, který v dnešní době skýtá pravděpodobně tu nejlevnější možnost cestovat vesmírem, má však několik nevýhod. Musíme informace hledat a musíme vědět, co hledáme. Zážitek z pohledu nám omezuje velikost obrazovky. Druhou možností je sledování populárně naučných pořadů v televizi, ale těch je docela málo. No, a tou nejlepší možností je návštěva nejbližší hvězdárny. Pro mne jsou nejblíže hvězdárny dvě, v Hradci Králové a Pardubicích. Kdysi jsem navštívila obě, v hradecké mě uchvátilo planetárium a v pardubické jsem měla možnost, díky několikaleté spolupráci s vedoucím hvězdárny Petrem Komárkem, se setkat v roce 2009, u příležitosti Kosmického dne, s ruským kosmonautem Viktorem Petrovičem Savinychem a americkým Jamesem Shelton Vossem. Neopakovatelný zážitek!

Když jsem v lednu letošního roku obdržela nabídku Kruhu východočeských novinářů navštívit nově otevřené digitální planetárium v Hradci Králové, neváhala jsem ani minutu.

Hradecká hvězdárna slouží nadšeným zájemcům o astronomii od 50. let 20. století. Planetárium funguje od roku 1957 a v současné době je nejstarším provozovaným planetáriem v Čechách. Zastaralý (přesto stále funkční) projekční systém však již nevyhovoval současným požadavkům. V roce 2009 započal tedy projekt nového digitálního planetária, které bylo z větší části hrazeno z evropských fondů. Realizace projektu byla zahájena 1. prosince 2011.
V první polovině roku 2012 byla vytvořena dokumentace pro provedení stavby a na počátku roku 2013 pak začala výstavba nové budovy. Slavnostní otevření se konalo 22. ledna 2014. Náklady na zřízení nového planetária dosáhly

částky 111,5 milionu korun, přičemž 104,7 milionu pokryla dotace z fondu EU – Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace a ze státního rozpočtu ČR. Planetárium bude sloužit běžným návštěvníkům jako centrum pro popularizaci vědy a výzkumu. Zároveň poskytne zázemí studentům i odborným pracovníkům se zájmem o přírodní a technické obory.

Digitální planetárium vyrostlo hned vedle hvězdárny. Budova má tvar vesmírné lodi a je zcela unikátní v rámci celé České republiky. Největší atrakcí je bezesporu nový projekční sál s nakloněným hledištěm o celkové ploše 140 metrů čtverečních, kam se vejde bezmála sto lidí. Jsou zde použity moderní technologie, díky nimž mohou návštěvníci spatřit věrné zobrazení vesmíru unikátním vytvořením obrazu. K tomu slouží pět projektorů vyvinutých speciálně pro účely projekce noční hvězdné oblohy na polokouli, s cílem co možná nejvěrnějšího zobrazení. To se určitě podařilo. Nabídne také pohled na průlet Mezinárodní vesmírné stanice, který je tak věrný, že by na ni mohl člověk klidně nastoupit, mohl by se dotknout kamene, letícího kolem něj. Nejen noční obloha, prostorové zobrazení vesmíru a filmy promítané na kulovou klenbu, ale i pohled na Zemi očima posádky kosmické lodi, jsou pro diváky největším lákadlem. Návštěvník je vtažen do vesmíru, proplouvá mezi hvězdami, a může tak obdivovat jeho proměnu.

Pro návštěvníky jsou v přízemí a prvním patře umístěny dvě interaktivní expozice. V přízemí je interaktivní expozice "Mikrosvět - makrosvět" s ukázkami nejrůznějších fyzikálních jevů. Hned u vchodu si například člověk může vyzkoušet, jak vypadá zemětřesení. Stačí sednout si na židli, která se třese. Velký zájem si určitě získala plazmová koule, která představuje a vizualizuje skupenství hmoty, které se nazývá plazma.

V patře je okolo sálu kruhový ochoz s interaktivní expozicí „Energie – formy a přeměny“, kde se návštěvníci mohou stručně a přehledně seznámit s některými základními fyzikálními zákony. Tvoří ji efektně nasvětlené panely, dotykové monitory a exponáty. Je zde například infrakamera, kterou se může návštěvník nechat nasnímat. Na obrázku pak můžeme vidět, že světlejší místa na našem těle jsou ta, která jsou teplejší. Chladnější místa jsou znázorněna temnými odstíny. Snímek na památku si můžeme následně nechat odeslat na svoji e-mailovou adresu. Nad schodištěm jsou zavěšeny modely planet. Na terasách pak expozice doplňují meteorologická stanice a robotický dalekohled – exponát, který demonstruje možnosti pozorování oblohy prostřednictvím vzdáleně řízeného teleskopu. Hvězdárna a planetárium nabízí mnoho programů pro školy, jejich součástí jsou programy k vytvoření správné představy o postavení Země, Slunce a Galaxie ve vesmíru. Děti a studenti se vydají k planetám společně se sondami, které pracují na jejich povrchu či v okolí. Stanou se součástí virtuálních letů ke hvězdám, i k samotným hranicím pozorovatelného vesmíru – pohled na „plochou“ noční oblohu je prostřednictvím programu Uniview obohacen o třetí prostorový rozměr při simulovaném pohybu mezihvězdným a mezigalaktickým prostorem.

Dále návštěvníci mohou zhlédnout tři odborné astronomické pořady z produkce American Museum of Natural History pořízené v rámci projektu – konkrétně filmy Kosmické srážky – Cestovní pas do vesmíru – Hledání života. Jsme ve vesmíru sami? Posluchači mluvící anglicky se mohou zaposlouchat i do originálu namluveného známými americkými herci Robertem Redfordem, Tomem Hanksem a Harrisonem Fordem. Postupně se projekce filmů bude rozšiřovat o další příběhy nejen z vesmíru, ale i z jiných přírodovědných oborů.

Realizací projektu Digitálního planetária dochází k širší prezentaci vědy a výzkumu celé veřejnosti. Programy jsou zaměřené na astronomii a příbuzné vědní obory přístupnou a zajímavou formou. Vytvářejí velký prostor pro propagaci výsledků vědy a techniky. Prohlídky filmů, animací a dalších projekcí doplňuje výklad odborného lektora.

Naši skupinu doprovázeli odborní pracovníci hvězdárny Jan Veselý a Lenka Trojanová. Jejich výklad byl velmi zajímavý, i pro laika srozumitelný. Měli jsme dost času si prohlédnout celé planetárium. V projekčním sále jsme se pohodlně usadili a nechali se unášet do těch nejvzdálenějších koutů vesmíru, prohlédli jsme si orbitální stanici, kousek cesty jsme uletěli s kometou

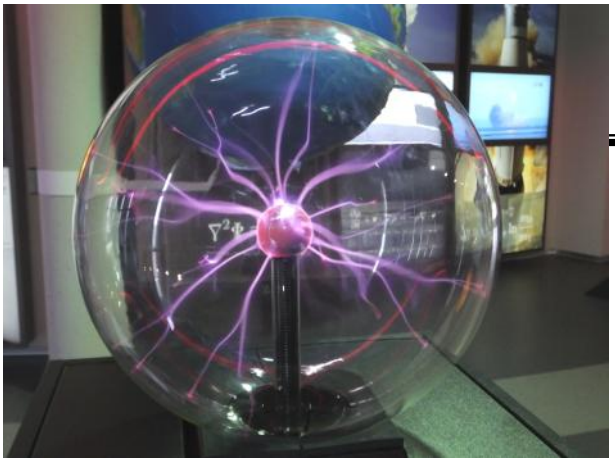

a rojem kamenů… viděli jsme srážky hvězd a naši Zemi z vesmírné perspektivy. Vyzkoušeli si některé fyzikální zákony. Každý z nás si odnášel zážitek z poznání malého kousíčku vesmíru, který je pro běžné lidi svou velikostí stále velkou neznámou. Krásnou až očarující neznámou…

Nakonec mě ještě napadlo, co se vlastně stane se starým planetáriem? Na to jsem se zeptala Jana Veselého.

„Historické Zeissovo malé planetárium ZKP-1 (Zeiss Kleine Planetárium – 1) je nadále v provozu a je používáno při programech nazvaných Večerní pozorování, která se konají od středy do soboty vždy od 20:30. Kromě toho je možné se objednat jako skupina lidí na exkurzi jen na hvězdárnu, součástí je pak prohlídka hvězdné oblohy v historickém planetáriu.

Náš přístroj je jeden z nejstarších funkčních na světě, já jsem přesvědčen, že nejstarší, který je schopný plného provozu. Vyroben byl firmou Zeiss Jena pravděpodobně v roce 1954, výrobní číslo má 67 a je to první sériově vyráběný typ na světě. Je to také první přístroj planetária, který se dostal do Československa. Krátce sloužil v Praze a od roku 1957 je v Hradci Králové. Zpočátku byl umístěn ve věži, kde jsou dnes dalekohledy, na současném místě je nepřetržitě od roku 1960. Z té doby také pochází ručně malovaná kulisa od malíře Mahrly lemující obzor planetária. Znázorňuje 360° panorama Hradce Králové. Návštěvníci tam tedy mohou porovnat, jak vypadal Hradec Králové v roce 1960 s tím, jak například při pohledu z nedalekého svahu Rozárka vypadá Hradec Králové dnes.“

CIKÁDY, HADI A JINÁ HAVĚŤ

Jana Reichová

Na které z ročních období v Austrálii se nejvíce těším? Vlastně na všechna, jen ta narůstající vedřička se nechtějí se mnou nějak v posledku vůbec snášet, ale zase s nimi přicházejí cikády.
A já miluji cikády, ty barevné, žluté, oranžové, zelené a samozřejmě ty královské veliké černé. Podržet si je na dlani a potom je nechat pěkně volně odletět.
Ale miluji také žáby, ještěrky maličké, větší i ty velké, a také hady.
Ťukáte si na čelo? To je chyba, ťukat by se mělo na čelo mně, ale věřte, je už pozdě. Už jsem to všechno zasela do svého syna, vnoučat a dokonce i pravnoučat, kromě tříleté pravnučky, ta je zatím velmi opatrná.
Tak syn odmala měl rád vše, co se v přírodě hýbalo. Začalo to samozřejmě již doma, vždyť mu bylo téměř sedm let, když jsme v roce 68 odcházeli. Velké překvapení mně připravil, když jsme před mnoha lety byli na dovolené na Fidži. Byla neděle, Svátek matek a já jsem se probudila do postele plné krásných ještěrek gecko. To nikdy nezapomenu. To byl dárek nad dárky.
Největší překvapení ale přišlo potom po dosti letech. Syn byl již ženatý a bydlel se svou australskou manželkou v domě jejích rodičů. Pracoval na elektrárně, která měla pěknou zahradu, kde si pracující mohli v klidu oddechnout. Jednou za ním přiběhl zahradník – „Prosím tě, vím, že se nebojíš hadů a na jednom pařezu se v zahradě vyhřívá krásná krajta diamantová. Až tam přijdou chlapi, určitě ji zabijí. Musíš ji chytit.“
Víc můj syn nepotřeboval slyšet. Popadl bundu, hada do ní chytil a uložil do velké krabice. Ano do velké, krajta měla téměř tři metry.
Přivezl ji domů. Ale jeho jinak velmi odvážná žena se zděsila, nemluvě o jejích rodičích. Kam tedy s hadem, no k rodičům vlastním.
Musím přiznat, překvapení to bylo, takového „hádka“ jsme ještě v domě neměli. Byla ale zatím jen ta krabice, tam musel, nebo lépe řečeno, musela „hadice“ Alice přespat. Ráno jsme jí dali volnost, a když jsme se vrátili z práce, byla pěkně omotaná na tyči nad záclonami. Nebylo lehké ji odmotat, pomalu, pomaloučku, abychom jí neublížili. Myslíte, že se snažila kousat, ale vůbec ne. Asi jsme si prostě padli do očí.
Žila s námi Alice několik let. Samozřejmě že jí manžel se synem postavili krásné terárium, dostávala pravidelně napapat a byla úžasná. Když jsme se večer třeba dívali na televizi, připlazila se, obtočila se mi kolem těla, hlavu si uložila na moje rameno a bylo nám oběma moc dobře.

Jednou ale krysa, kterou dostala, byla špatná a Alice chytila nákazu do dásní. Dobře, někdy si třeba i trochu vymýšlím, ale tohle může dosvědčit manžel i syn. Denně jsem jí čistila dásně, manžel ji držel a potom jsem jí musela píchnout antibiotika. Ani se ta zlatá Alice nepohnula, trpělivě všechno snášela. Podařilo se nám ji vyléčit. Když přišli na návštěvu přátelé a chodívali často, dospělí se k ní moc přibližovat nechtěli, ale děti se jí nebály, hrály si s ní a Alice byla spokojená.
Potom jsme odjeli do Evropy a v našem domě bydlel kamarád, který dostal přesné instrukce, co dělat kolem Alice. Syn nebydlel daleko, chodil ji krmit a v terárii měla samozřejmě žárovky, které je vyhřívaly. Kdyby cokoli přestalo fungovat, měl kamarád volat syna.
Vrátili jsme se začátkem července brzy ráno, teplota velmi nízká, dveře ze zahrady do pokoje k Alici otevřené dokořán a žádná žárovka nesvítila.
Alice dostala zápal plic a již ji žádný doktor nemohl zachránit. Nikdy na naší Alici nezapomeneme.
Když se syn s rodinou později přestěhoval na Centrální pobřeží, začal pěstovat hady. Měl jich moc a byli krásní, ale žádný z nich již nebyl jako Alice. No, a hady a ještěry miluje také náš desetiletý pravnuk. Tedy miluje je již od útlého věku. Žádný ještěr pro něj není příliš velký.
Já jsem zůstala s těmi cikádami, žabičkami i žábami, blue tangy a vším, co mohu pozorovat, případně když mám štěstí, také v dlani podržet.
A vlastně musím přiznat, že k tomu milovat všechna ta stvoření v přírodě, mne přivedl můj otec. Ten mě nechal jednou podržet v ruce cvrčka a to jsem byla ještě velmi malá. Maminka z toho tehdy prý nebyla moc šťastná, ta se toho cvrčka bála, já ale ne. No a proč bych se potom měla bát hadů?

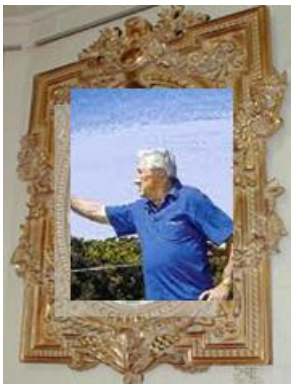

VZPOMÍNKY JANA KOŠŇARA NA ZAČÁTKY V AUSTRÁLII

(pokračování 9)

Na cestě zlatokopů

S příbytkem emigrantů bylo potřeba bydlení, město Melbourne rychle rostlo a stavělo ostošest. Začínalo být dost cihel v různých barvách i jiného stavebního matriálu. Rostl i počet společností i jedinců, od kterých se mohl koupit pozemek na stavbu rodinného domku v nově naplánované čtvrti. Na severu se už stavělo 20 km od středu města a na východě dokonce 40 km. Podél východního pobřeží zálivu Port Phillip se rozšiřovala všechna místa u moře až k Portsea, což je dálka 80 km. Jenom směrem západním se nerozšiřovalo. Úřady nedávaly povolení k budování nových rezidenčních čtvrtí. Na západ město skončilo 12 km od středu, Keilorem. Dále se nedávalo povolení stavět, protože půda sopečného původu nebyla zcela usazena. I malý pohyb půdy měl za následek praskliny v cihlových stěnách domů.
V osmdesátých letech se přišlo na jiný způsob stavění a s praskáním stěn už nebyl problém. Pod celý půdorys baráku se vylije betonová deska a stěny se staví na tu desku, takže když dojde k pohybu, hýbne se celá deska i se stěnami a zamezí se praskání. No a teď se na západě Melbourne rozrostl na 30 km.

Po osmnácti letech v Austrálii, tedy v roce 1969 už bylo na čase vystěhovat se z toho domu z azbestových desek a bydlet v pořádném baráku. Po nikom jsem tu nic zdědit nemohl, tak zbývalo jenom vlastními silami jít dopředu. První důležité rozhodnutí bylo, jestli stavět někde v těch nových předměstích, kde jsou domy jeden vedle druhého nebo někam dál na venkov, kde je více místa a zdravější vzduch. S pomocí auta o několik kilometrů dále nebylo žádnou překážkou a tak se venkov zdál být lákavější. Po hodně ježdění po různých místech po celém městě, kde byly stavební parcely na prodej, nejzajímavější byl pozemek úplně unikátní, s něčím, co v celém Melbourne neexistovalo. Jediný pozemek ještě na prodej mezi devatenácti parcelami, kde řeka Maribyrnong tekla z obou stran parcely. Stavební pozemky byly jenom na jedné straně stezky, takže nic nepřekáželo dalekému rozhledu dopředu, na sever, a dozadu, na jih. Zatím tam stály tři domy a vedle čísla 44 se stavělo.

Elektrika, voda a telefon už byly zavedeny, a plyn a kanalizace se měla uskutečnit v blízké budoucnosti. Ideální místo na vyvýšenině nad řekou. Vepředu dole řeka a až k silnici zeleninové pole. Vzadu dole pohled na řeku a velikou stráň se zeleninovými poli. I tu pumpu na vodu na zavodňování z řeky bylo vidět. Cesta vedla dál k budově farmy a kolem se pásly ovečky a koně. To vše před lety patřilo rodině Dodd, která sem přišla z Anglie. Nádhera, čistý vzduch a prostor.

Později mne ale také zajímalo vše historické, co bylo s tímto místem spojeno. Domorodci nebo jeden kmen aboridžinců Wurundjeri tam žil 4 000 let. Při objevení zlata v Bendigu se zlatokopové přes řeku brodili ze záhybu, kde se řeka vrací na západ, když šli z melbournského přístavu a dále po naší cestě, podle záhybu nazvané „Cesta záhybu podkovy“ (Horseshoe Bend Road) a dále do Keiloru, kde první noc přespali buďto v hospodě nebo ve stanech. Byla to první zastávka i pro vojsko a policii, která byla poslána do Bendiga udržovat pořádek a vybírat peníze od zlatokopů a daně pro království. Též vládní úředníci na vážení zlata a všeho, co ke zlaté horečce patřilo.

Historický je také jednoproudový železný most, později postaven na jiném místě přes řeku. Byl vyroben v Anglii, všechny kousky a části lodí dopraveny do Melbourne a potom na místě se vše sešroubovalo dohromady. Za používání mostu se platilo mýtné: za ovečky čtvrt pence, za krávu jedna pence, za koně tři pence, za kočár nebo vůz tažený koňmi šest pencí.

Na horním konci naší cesty bývala škola, založená roku 1853. Dnes je na tomto místě už jen pamětní deska. První Evropané se začali usazovat ihned po založení Melbourne a asi od roku 1830 bylo okolí používáno jako pastviny ovcí a skotu. Od roku 1840 se kolem řeky pěstovala hlavně zelenina, ale i meruňkové stromy, vše pro nedaleký trh ve městě Melbourne.

Po zakoupení tohoto pozemku 12 kilometrů od středu města ve 44 Horseshoe Bend Road – Keilor začala budovatelská práce a spousta krvavých puchýřů. Na parcele i kolem ní rostly bodláky, a sice druhu skotského, takzvané „Scotch Thistles“. Na ně žádný jed neplatí, jenom jediné – vykopat je. Rostou ale až dva metry do výšky a jeden metr do hloubky. To byly díry jako po bombardování. Kopat tak hluboko v té tvrdé, suché půdě nebyla legrace. Když ale zůstal jenom kousek kořene v zemi, bodlák rostl znovu.

7. listopadu 1970 se začalo stavět, ale až před Vánocemi roku 1971 byla stavba dokončena. Vše se zpozdilo tím, že v zimě hodně pršelo a tři týdny se na stavbě nepracovalo. Druhou překážkou byli tesaři, kteří nebyli zvyklí stavět na poschodí a nevěděli si rady, jak zvedat ty trámy. Vykašlali se na to a šli dělat jinam. Tenkrát se tu ještě jeřáby při stavbách rodinných domků nepoužívaly, protože se vše stavělo jenom o jednom podlaží.

Stavitel a řemeslníci měli ze mne bolení hlavy

Účel domu bylo praktické bydlení, ale též ihned ze začátku myslet i na vnitřní vzhled a naplánovat části vyjadřující charakter a osobní vkus majitele. Vzniklo z toho něco na tu dobu velice nezvyklého v Austrálii a na co řemeslníci nebyli zvyklí a ani připraveni, a z toho všeho byly během stavby potíže.

První konstrukční nezvyklost byla prodloužení střechy na severní straně domu o tolik, aby i při odpoledním slunci byla okna stále ve stínu střechy. Druhá konstrukční nezvyklost byl strop v prostředku domu až do špičky střechy, do výšky šesti metrů, takže z prostředku se strop táhne dolů, a kuchyň, předsíň, jídelna a dva pokoje mají strop našikmo s obnaženými trámy, natřenými nahnědo. Mezi trámy je výplň z prken z červeného cypřiše ze západního pobřeží Ameriky, - jenom nalakované, zachovávající si přírodní barvu.

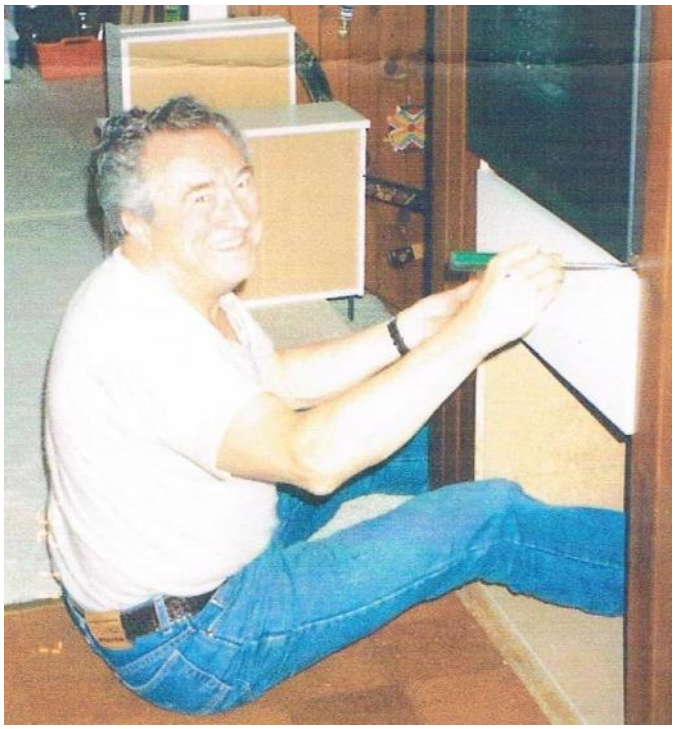

Dále se snažit zapojit do vnitřního vzhledu někde přírodní materiály, aby nebyly všude jenom natřené stěny. Podařilo se úspěšně sladit krátké stěny v předsíni z přírodních cihel a jednu stěnu v obývacím pokoji ze dřeva, aniž by byl celkový vzhled porušen.

To co tenkrát bylo moderní, tomu bylo vyhověno, aby člověk šel s dobou. Byl to přístřešek - carport na auto či dvě. Dvojí příslušenství, bar s malou ledničkou na chlazení nápojů a na sklenice. A i takzvaný Intercom s rádiem v každém pokoji, centrálně ovládaný z kuchyně, aby kuchařka nemusela křičet, ale každého mohla zavolat k večeři přes Intercom.

U pozlacovače nemůže chybět zlato, tak to vše se zlatem bylo skombinováno v harmonický celek, a s některými rámy u obrazů zlacenými 23 karátovým zlatem vznikl dům jako žádný jiný v Austrálii. Vnitřní strana hlavních dveří byla zdobena ornamenty a zlacena postaru, práce téměř tříměsíční.

O BILINGVNÍ VÝCHOVĚ

Jana Garnsworthy

Když jsem v roce 1999 odjížděla za dobrodružstvím do Anglie, netušila jsem, že se její jihozápadní cíp stane mým druhým domovem. Bylo mi jednadvacet a stejně jako stovky dalších obyčejných českých holek jsem prahla po něčem jiném. K veliké nevoli mých rodičů jsem zabalila svá studia angličtiny a francouzštiny na PedF UK v Praze, která téměř tři roky financovali, a jela jsem hledat štěstí. Mým plánem samozřejmě nebylo vdát se a už navždy tu zůstat, kdepak! Zůstanu tu rok a pak se sbalím a pojedu do Ameriky nebo do Kanady, a pak zase někam jinam. Ale plán se neuskutečnil. Namísto toho jsem se po dvou týdnech seznámila se svým budoucím manželem, Angličanem, a o šestnáct let později jsem tu stále.

O bilingvní výchově jsem před těmi lety samozřejmě neměla ani potuchy, alespoň dokud se nám nenarodily děti, nejdříve před čtrnácti lety syn a o dva roky později dcera. Začala jsem přemýšlet nad různými otázkami souvisejícími s jejich výchovou, identitou, jazykem. A uvědomila jsem si, že je pro mě nadevše důležité, aby mé děti byly Čechy, aspoň tak nějak napůl. Nedokázala jsem si představit, že nebudou ovládat můj mateřský jazyk. Nedokázala jsem si představit, že pojedeme do Čech a ony se nedomluví se svou českou rodinou, s babičkou, dědou, s mými sourozenci a jejich dětmi. To prostě nepřicházelo v úvahu! Probudilo se ve mně češství, o kterém jsem předtím ani nevěděla, že ve mně je (vždyť jsem přece z těch nudných obyčejných Čech utekla za něčím lepším?!). Dala jsem si tedy za úkol udělat vše pro to, aby mé děti jednou byly hrdé nejen na to, že jsou občany jedné ze světových velmocí, ale i na to, že jsou součástí té naší malé zemičky v srdci Evropy. A tak jsme se vlastně ještě před jejich narozením stali bilingvní rodinou.

Začala jsem pátrat po nějakých zdrojích a radách, protože jsem si nebyla tak úplně jistá, jak na to. Mám na děti mluvit česky a manžel jen anglicky? Nebo jeden den česky a druhý anglicky? Neměla jsem tušení. Knihy v češtině na téma bilingvní výchovy jsem žádné nesehnala. Internet sice existoval, ale na našem starodávném počítači se každá stránka načítala věčnost, a vyhledávání jakýchkoli informací tedy bylo pro trpělivější povahy. A tak se hlavním rádcem v naší nově naleznuvší se situaci stal můj vnitřní hlas a instinkt a pár krátkých článků, které jsem nakonec objevila. Ty vesměs doporučovaly rodinám, jako jsme byli my, tzv. metodu OPOL - one parent one language. Rozhodli jsme se tedy, že to zkusíme a přes všechna úskalí se nám podařilo vychovat dvě bilingvní děti.

Později se přístup k informacím díky rozmachu internetu značně usnadnil a na téma bilingvní výchovy vyrostlo několik webů a blogů, žel cizojazyčných. Proto jsem se jednoho dne rozhodla stávající stav věcí změnit a v roce 2013 založila webové stránky o bilingvní výchově v češtině. Měla jsem pocit, že je, o co se dělit. Lidé, kteří bilingvní výchovu nepoznali na vlastní kůži, si podle mě nedokážou představit, že to není žádná procházka růžovým sadem. Ani já, když jsme začali vychovávat naše děti, jsem si nemyslela, že to bude něco obzvlášť těžkého. Ale věřte mi, není to jednoduché. Cesta bilingvní výchovy je plná překážek, od neporozumění rodiny, silného vlivu dominantního jazyka, který se neustále snaží chudinku češtinu (nebo jiný jazyk) zatlačit do pozadí, nedostatku zdrojů potřebných pro rozvoj minoritního jazyka nebo jednoduše nedostatku energie ze strany rodičů.

Mé webové stránky www.bilingvni-vychova.com jsou určené pro česky mluvící rodiny na celém světě, které se chystají vychovávat nebo již vychovávají své děti ve dvou a více jazycích. Cílem bylo vytvořit místečko, kde by se rodiče mohli podělit o problémy, na které při bilingvní výchově narazili, a získat radu od ostatních, kteří si tím či oním stadiem už prošli. Najdete zde mimo jiné články zabývající se různými aspekty bilingvní výchovy, příběhy našich čtenářů, odkazy na české skupinky, školy v zahraničí a blogy jiných bilingvních rodin.

Publikování webu se setkalo s velice příjemným a pozitivním ohlasem, což mi dodalo chuť v jeho rozvíjení pokračovat, i když ne vždy tak často, jak bych si přála, přece jenom jsem pracující žena, která musí živit rodinu. Věřím ale, že dnes už je na webu dost informací k tomu, aby si mezi nimi každý našel něco užitečného. Pokud vás toto téma zajímá nebo byste se třeba rádi podělili o vaše vlastní zážitky a zkušenosti s bilingvní výchovou, navštivte www.bilingvni-vychova.com, budu ráda.

A nakonec trochu o mých plánech do budoucna. Před pár týdny se mi v hlavě usadila myšlenka, že by bylo dobré konečně napsat knihu na toto téma v češtině. Doposud existuje, pokud vím, pouze překlad anglického originálu „The Bilingual Family: A Handbook for Parents“ od autorů Edith Harding-Eschové a Philipa Rileyho (český překlad „Bilingvní rodina“). Ač je tato kniha nabitá informacemi, nemohu si pomoct, ale pro mě je v ní vedle mnoha praktických a užitečných poznatků příliš mnoho teorie, kterou je občas dost těžké se prokousat. Proto momentálně pracuji na knize, která bude praktickou příručkou o bilingvní výchově, napsanou normálním lidským jazykem, pro obyčejné rodiče jako jste vy nebo já. Kniha bude vycházet z mých vlastních zkušeností s bilingvní výchovou a také ze zkušeností více než 70 česko-cizojazyčných rodin z celého světa, které se zúčastnily průzkumu na mém webu. Nebude v ní chybět ani trocha nezbytné teorie a názory odborníků na diskutované problémy. Novoročním předsevzetím je dokončit ji do konce tohoto roku, tak mi držte palce, aby se to povedlo a držte palce, aby ji někdo vydal!

Zdravím z krásného deštivého anglického hrabství Devon.

VZPOMÍNKY, MYŠLENKY, SKLENĚNKY

Jana Reichová

Nedokážu neodpovědět na úsměv úsměvem, mnohokrát vlastně tím úsměvem začínám právě já sama… Ne, nemusí z toho být přece dlouhá konverzace, vůbec nic, jen opět ten úsměv. Kontakt s dalším člověkem.

Někdy jen letmý pozdrav, vždyť – „pozdravit je slušnost, odpovědět povinnost“. Tak nás to rodiče učili, proto zdravíme, proto na pozdravy odpovídáme, proto se usmíváme. Proč ne? Někdy ale ne.

A tam někde to právě začíná, jako že lidé třeba neodpovídají na dopisy. Ne, jistě není zapotřebí navazovat dlouho trvající korespondence, jen krátce odepsat – váš dopis došel, neztratil se, a snad ani není nutné dodávat - zaujal mě, je to zajímavé, co píšete. Nemám na mysli opravdový dopis v obálce, jen ten poslaný po internetu. O to je snadnější a rychlejší poslat odpověď.

Bohužel s tím neodpovídáním mám zkušenosti často z České republiky. O to víc je mi to líto. Třeba žádná reakce na dopis do jisté redakce po přečtení článku v časopise, který ve mně vyvolal vzpomínky na rodinná pouta, nebo dopis známému herci, po zjištění, že máme oba silný vztah ke stejnému kraji naší republiky. A potom podobné další dopisy nebo tedy snad emaily.

Poslední článek, který mně poslala jedna milá příbuzná, mě opět přinesl radost a vzpomínky, tentokrát na rodinu mého otce. No, redakce má štěstí, neb článek je vystřižen tak pečlivě, že nemohu najít, v kterém časopise byl uveřejněn, tedy nemohu tam napsat.

Již v minulých článcích jsem se zmínila, nebo dokonce dopodrobna vypsala historii otcovy rodiny, rodiny sklářů. Samozřejmě znám ten velmi pěkný seriál „ Synové a dcery Jakuba skláře“, ale nevěděla jsem, že herec Luděk Munzar, jak píší v tom článku, než vůbec začal natáčet, půl roku pracoval jako sklář… Pět měsíců před první klapkou nastoupil do sklárny a přímo od profesionálů se učil, jak na to. Vždycky jsem obdivovala pana Munzara, právě tak jako paní Hlaváčovou, ale toto sdělení bylo velkým překvapením.

V seriálu se Luděk Munzar jmenuje Jakub, tak jako jeden z předků mého otce, ten první, který přišel do sklárny v Tasicích.

Jakub Percl se narodil asi kolem roku 1750, přesné datum neznáme. Do Tasické sklárny přišel krátce potom, co byla otevřená. Rodina Perclů se usadila v Bělé u Ledče nad Sázavou. Dům jednoho z nich, Matěje Percla je pod památkovou péčí.
Mám vlastní vzpomínky na dědečka, otce mého tatínka. Vyprávěl, že když se začal v Tasické sklárně učit, jeho otec ho někdy nosíval na zádech, byla to z Bělé prý dlouhá cesta přes les a do učení se nastupovalo ve velmi mladém věku. Dědečkovy některé práce má moje sestra v Praze. Já mám jeho jednu mistrovskou práci, krásné těžítko.
Tedy Jakub sklář nebyl tak docela vymyšlený, jeden Jakub sklář začínal ještě o pár desítek let dříve. Děkuji vám, skláři Jakubové.

ŘEČ SRDCE - *Život Marie Heurtinové*

Peter Žaloudek

„Jak na Nový rok – tak po celý rok!" zní jedno pradávné přísloví a chce tím říci, že právě to, co nás první den roku inspiruje ke změně života a odhodlání vydat se znovu na cestu pravdy a lásky, se stane naším mottem či programovým nasměrováním pro každý den nastávajícího roku.
A přesně na Nový rok se do rakouských kin dostal francouzský film režiséra Jean-Pierre Amérise *Řeč srdce – život Marie Heurtinové*. (V němčině ho hrají pod titulem: "Die Sprache des Herzens") Je to pravdivý příběh, který se udál koncem 19. století ve francouzském klášteře v Larnay nedaleko Poitiers. Řeholní sestry se zde věnovaly děvčatům, která se narodila jako hluchoněmá. V té době ještě neexistovaly státní ústavy, kde by tyto handicapované děti mohly nabýt výchovu a vzdělání a zařadit se tak do běžného, plnohodnotného života. Tuto funkci plnily, vlastně až donedávna, kláštery, především domovy řeholních sester.
Děj filmu začíná příchodem desetiletého děvčátka do kláštera. Otec ji tam dovezl v koňské bryčce, do níž slepé děvče upoutal lanem, aby cestou z vozu nevypadlo. Do té doby je vychovávali rodiče sami, ale byli to prostí lidé, chudí sedláci, a na postižené dítě neměli ani čas, ani potřebnou kvalifikaci. Měli dcerku rádi, ale i oni byli poznačení duchem tehdejší společnosti, která takové děti vnímala spíše jako duševně zaostalé kriply, za něž se mnohdy styděli i ti nejbližší, než jako normální bytosti, které se mohou dorozumívat řečí rukou a žít běžný život, aniž by se jim lidé vysmívali, uráželi je a chovali se k nim hrubě. Výchova dcery byla nad jejich síly a možnosti, a tak se rozhodli dát dítě do ústavu pro hluchoněmé, k řádovým sestrám.
Jenomže ani toto rozhodování nebylo snadné. Matka představená se zdráhala o dítě pečovat, protože bylo nejen hluché a němé, ale navíc i slepé, zvyklé jen na svoje rodiče, a nyní se celou svou silou zuřivě bránilo jakékoliv snaze sester udělat z něho civilizovanou bytost. Nebýt sestry Margueritte, kterou při pohledu na dítě přemohl obrovský soucit a vnitřní touha osvobodit Marii z jejího vězení samoty a zoufalství, jak řekla matce představené zároveň s prosbou, aby jí dovolila dítěte se ujmout, jinak by musel otec vzít dceru zpátky domů.
Od tohoto momentu se před očima diváka odehrává fascinující příběh dvou bytostí, které spojila láska.
Sestra Margueritte si je dobře vědomá náročnosti úkolu, pro který se rozhodla. Je jí jasné, že toho špinavého, nesčetnými úrazy stiženého, napolo zdivočelého tvora dokáže formovat teprve tehdy, až pocítí jeho důvěru, že mu umožňuje poznávat nový svět, nové obzory, až dívka pozná, že ten cizí člověk, kterého doposud ve své blízkosti necítila, to s ní myslí dobře, ba dokonce ještě více – že ten člověk ji miluje.

A pak je divák svědkem toho, jak se výbuchy agresivity, někdy až velice nebezpečné a ohrožující život nejen samotné Marie a její vychovatelky, ale celé komunity sester a ostatních děvčat, střídají s pocity beznaděje, zklamání a pesimismu sestry Margueritty, která již sama pomalu začíná pochybovat o tom, má-li ještě vůbec smysl pokračovat ve své snaze. Tyto scény režisér nádherně protkal nevtíravým tichem, uměřenými hudebními vložkami, šuměním listí, dujícím větrem či štěbetáním ptáků. Jako by tím chtěl zdůraznit, že v situacích, kdy je člověk přemožený tíhou životních okolností, jen příroda sama je tím jediným možným terapeutem, který je schopný přijít člověku na pomoc.
V těchto momentech vnitřních bojů, které prožívá dívka Marie i sestra Margueritte a které trvají celé měsíce, téměř rok, se někde v pozadí – jako by to byla kulisa divadelního představení, zdánlivě bezvýznamná a přece tak důležitá – zrcadlí řeholní komunita sester. Až po zhlédnutí celého filmu si divák náhle uvědomí, jak důležitou a nezastupitelnou roli tato komunita sehrála. Tento film je pro mne po dlouhé, velice dlouhé době jakoby *hommage* - poctou řeholnímu, zasvěcenému životu. Řehole se vyvíjely, formovaly celá staletí. Celá staletí to byly jen řehole, které inspirovaly, oduševňovaly, ale také žily a šířily lásku, charitu, sociální spravedlnost a jistotu. Dnes, pod vlivem mnohých smutných a skandálních událostí řehole jako by upadly do hlubin pohrdání, zesměšňování, podceňování. Ano, ty skandály byly a jsou hrozné i právě proto, že k nim došlo v řeholích. Ale jestliže řeholní společenství plní tu funkci, kvůli níž kdysi vzniklo, tolik staletí existovalo a neustále se formovalo, tj. oslavovat Boha, přinášet a zprostředkovávat Boží lásku lidem – tak je to ničím nezastupitelné a ničím nenahraditelné společenství. Lékařskou vědu a zdravotní péči, sociální služby, edukaci, to všechno a ještě mnohé jiné dnes na mnohem lepší úrovni dokáže organizovat stát. Jedno však stát nedokáže: jednat nezištně, kvůli Bohu, z lásky k bližnímu a dokonce i k nepřátelům, z lásky vůči všem, i vůči těm, jež většinové společenství považuje za odporné – ať už jsou to malomocní, hluchoněmí, nevzdělaní analfabeti, špinaví a zapáchající bezdomovci, alkoholici či drogově závislí. Tento film ve mně opět zapálil ohýnek obdivu a vděčnosti za to, že existují řeholní společenství, a vyvolal touhu, aby i nadále vznikala a fungovala.
Kulisa řeholní komunity je ve filmu o to důležitější, že sama sestra Margueritte je už při příchodu malé Marie nevyléčitelně nemocná – trpí těžkou plicní chorobou – a lékaři ji připravují na blízkou smrt. Jako hluboce věřící osoba je v duchu připravená přijmout z rukou Božích všechno jako dar, tedy i smrt. Díky společnému duchovnímu ideálu je to právě společenství jejích spolusester, které jí pomáhá žít a jít dál. Jak nesmírně důležité je žít s vědomím, že jsem Božím tvorem a že všechno, co dostávám, dobré či zlé, je dar! Když si Margueritte uvědomí, že její hodina se blíží, trpí dvojnásob: jednak proto, že ji přibývající astmatické záchvaty panicky děsí a žádná pomoc neexistuje, jednak když vidí, že Marie po téměř roční námaze konečně začala komunikovat a stala se aktivní a chápavou žačkou, plnou elánu a nadšení, hltající všechno, co se teď pomocí řeči hluchoněmých a slepeckého písma učí. Margueritte si bytostně uvědomuje, že ona jediná je pro ni nejbližší spřízněnou osobou, že její smrt může být pro Marii krutou ranou, která ji uvrhne zpět do jejího vnitřního vězení.
Ale zároveň si na sklonku svého života s obrovskou vděčností uvědomuje také ještě cosi jiného, nového, co až doposud jako řeholní sestra žijící v celibátu nepoznala: objevuje sama v sobě prapůvodní poslání ženy – mateřství, mateřské city. Na smrtelné posteli vyřkne: „Marie je dcerou mé duše, je světlem mého života. Přinesla do mého života tolik krásného a nového.”
Zadarmo jste dostali, zadarmo dávejte. Dejte a bude vám dáno, říká Ježíš v evangeliu. Kéž tento film, uvedený do kin první den tohoto roku, je tou dobrou novinou, inspirující, zapalující a potěšující zprávou, kterou svět, tak zmítaný v krizích, vojenských konfliktech a plný nepohodlných a špinavých utečenců, tolik potřebuje.
A kéž je i světýlkem naděje pro všechny lidi dobré vůle. A také pro řeholní společenství, aby byla opět živou vodou, jak tomu bylo po staletí.

MUČEDNICE LÁSKY
- Berta Mühlsteinová

Martina Bittnerová
Ukázka z kapitoly knihy Utajené životy slavných Češek

Berta nepatřila k hrdinkám, o nichž se píší romány. Přesto ve svém krátkém životě bojovala možná víc než všechny ženy dohromady. Její osud totiž zásadně ovlivnilo onemocnění matky a nenaplněná touha po lásce.
Když si paní Johana Čermáková, dcera lékaře na Dietrichsteinském panství v Budyni nad Ohří, brala inženýra Leonarda Mühlsteina, netušila, že má před sebou pouhých deset let života. Onemocněla tuberkulózou, což odneslo i její páté a poslední dítě – Berta. Porod pro zesláblé tělo znamenal obrovskou zátěž a ona zanedlouho zemřela. Ostatně i u zdravých žen se říkalo, že rodička vždy leží jednou nohou v hrobě. Bertičce tak matčina choroba dala do vínku tuberkulózu páteře, k níž se postupně přidaly další zdravotní obtíže, které jí mrzačily nejen tělo, ale i duši. Právě s nimi svedla své největší zápasy.
Skon manželky nesl pan Mühlstein samozřejmě těžce, nehledě na tři opuštěné polosirotky (dvě děti zemřely ve věku šest let a sedm měsíců). Kromě Berty se mu kolem nohou motal Jan, který to později dotáhl na c. k. berního kontrolora v Haliči, a Anička, jež si zvolila učitelské povolání. Uvědomoval si, že musí té drobotině opatřit náhradní vychovatelku a sobě partnerku. Pracoval na stavbě pražsko-teplické silnice vedoucí přes Velvary, kde v té době Mühlsteinovi bydleli. Pan inženýr v c. k. službách potřeboval klid na práci, což mu mohla zajistit jenom přičinlivá žena, která by převzala starost o domácnost. On ji pak dokázal přiměřeně finančně zabezpečit. Vhodnou nevěstu se mu podařilo objevit v nedaleké Knovízi u Slaného. Krásnou vzpomínku na jeho námluvy zachovala novinářka a etnografka Blažena Šotková. Podle jejího vyprávění měl přátelskou povahu a miloval hojně prostřený stůl. Navíc byl prý pohledný a inteligentní. Zřejmě velmi dbal o svůj zevnějšek, protože si své stříbrem prokvetlé vlasy zakrýval tmavou pomádou.
Sympatického nápadníka přijali v rodině bohatého mlynáře Mužíka vstřícně. Panu otci se zamlouval a rovněž i budoucí paní Aničce Mühlsteinové. Sňatek nebyl pro ni z ekonomického hlediska úplně nevýhodný, stejně nejvíc záleželo na jejích schopnostech vycházet s mužovou mzdou. Ačkoliv to může působit z dnešního pohledu směšně, jednalo se o její nejdůležitější úkol.
Na bedrech ženy ležel celý chod domácnosti a především skutečnost, zda se dětem dostane kvalitní výživy a dalších věcí s tím souvisejících. Šetrná hospodyňka tehdy musela často doslova čarovat z mála, aby všichni měli něco k jídlu a chodili čistí a upravení. O tom, že to stálo dost sil, svědčí řada stesků a poznámek v korespondenci slavných i méně známých osobností té doby. Ne každá manželka svou roli zvládla, a pak se rodině dařilo špatně, což naprosto jednoznačně dokazuje příklad Boženy Němcové. Anna Mühlsteinová se na rozdíl od ní mohla i trochu spoléhat na případnou podporu z rodného mlýna.
S příchodem macechy se děti vyrovnaly bez větších potíží díky Anninu laskavému a srdečnému přístupu. Berta v ní získala skutečnou milující maminku, která o ni obětavě pečovala. V tom měl pan inženýr, lidově řečeno, kliku. Kdyby si vybral jinak, možná by se Berta dočkala ústrků a výsměchu kvůli svému zdravotnímu hendikepu. Pro Annu to byl křest ohněm, vždyť se provdala za vdovce se závazky. Jenomže u Mühlsteinových se nesnáze překonávaly s optimismem a veselou myslí, a proto svého rozhodnutí nelitovala.
Velvarská etapa v životě rodiny trvala omezenou dobu. Jak se běžně stávalo, zaměstnance v c. k. službách obvykle posílali tam, kde je momentálně potřebovali. A proto se Mühlsteinovi v roce 1847 odstěhovali do České Lípy a poté na čtyři roky do Jiřetína pod Jedlovou, aby nakonec zakotvili na dlouhých dvanáct let opět v České Lípě, německém městě se slabým českým živlem. Z vnějšího pohledu se mohlo zdát, že zde snad žádní Češi pomalu nežijí, přestože se v naší zemi stále ještě ozývalo hnutí národního obrození.
U Berty se zřetelně projevovaly všemožné potíže umocněné malým hrbem, který hyzdil její drobnou postavu. Zoufalí rodiče se trápili otázkou, jak pomoci bystré a vnímavé dceři, která dospěla do školního věku. Špatný tělesný stav jí umožnil trávit v třídním kolektivu poměrně krátkou dobu. Celé vyučování probíhalo v němčině a pro Bertu znamenalo vzácnou zkušenost s klasickým školním režimem. Jinak se musela spolehnout na domácí vzdělávání, kdy se věnovala kupříkladu zpěvu a francouzštině, což doplňovala horlivou četbou. Svět fantazie jí léčil všechny bolístky. Do něj se utíkala ze své smutné přítomnosti, s níž vždycky statečně bojovala.
Až jednou i do Lípy doputoval věhlas doktora Spotta a jeho pražského hydroléčebného ústavu. Spott byl považován za předního odborníka, který se snažil zavádět neotřelé léčebné postupy. Samozřejmě tím v části spoluobčanů nebudil respekt, nýbrž posměšky a opovržení. Nicméně lidé sužovaní bolestí k němu často vzhlíželi s nadějí a očekáváním. Spott svou metodu založil na kombinaci koupelí, léčebného tělocviku a odpočinku pacientů na slunci. Dvorek ústavu nechal totiž zavézt pískem a na něj se postavila lehátka, na nichž pacienti relaxovali. Problém spočíval v tom, že ani v tehdejší Praze nežhnuly paprsky stejně jako u Jadranu. Ovšem lékařská věda by se bez podobných experimentů nikam neposunula. Berta se tedy ve třinácti letech zařadila mezi další pokusné králíky Spottova jedinečného zařízení. Rodiče vidině, že se nemocná uzdraví, věnovali nemálo peněz.
Praha měla na dospívající dívku omamný vliv. Zde se setkala s opravdovými zapálenými Čechy, kteří sváděli boje za zachování jazyka, kultury a národní svébytnosti. Stejně jako kdysi stála užaslá Johanka se sestrou Sofií před Boženou Němcovou, tak i nyní Berta málem upadla do mdlob při seznámení s paní Mužákovou, rozenou Johanou Rottovou, literárně známou jako Karolina Světlá, a její sestrou Sofií Podlipskou. Obě lze bez přehánění označit za nejvýznamnější ženské osobnosti té doby.

TAJEMSTVÍ UMĚNÍ

Marta Urbanová

Na počátku jejich vztahu nebylo slovo, nebylo možno odhadnout počátek, neboť jejich vztah nebyl založen na pohledu očí, oslovení, stisku ruky, nebyl založen na realitě. Celým vztahem prolínaly prostě jen pocity a umění. Vtíraly se mezi ně nepozorovaně. Už si ani jeden z nich nebyl jistý, zda namísto psaných slov nepromlouvaly barvy, blankytné odstíny nebe, nálada krajiny či šikmý déšť napájející letní louky s přísliby milostných písní. Také mohly hovořit stromy, jejich náladové listí v náruči podzimu. V docela poslední možnosti se mohly skrývat v jejích obrazech slibné siluety žen a krása keramiky jeho země. Vanesa sedící u okna před plátnem a s štětcem v ruce přisuzovala Dmitrisovu náklonnost jejímu umění, neboť byla ve věku, kdy už je člověk obdařen rozumem, který vítězí nad pošetilostmi mládí. Neposílal přehršel slov, spíš útržkovité myšlenky na důvěrné udičce, něco z historie své země a spoustu obrázků. Na fotografiích se jí nabízel jako muž otevřený lásce. Muž v nejlepších letech, se silným erotickým nábojem, jenž byl pro ni už hudbou vzdálenou, písní, která se ztrácela někde, kam až za ním nechtěla jít. Jeho mládí viděla svým pragmatickým mozkem jako zakázané ovoce. Napsal jí, že se s někým stýká. Má děvče, jistě mladé, ve věku její dcery. A jaký má důvod psát jiné ženě. Čím ho zaujala, stárnoucí Vanesa, která žije vzdálená, někde na severu, kde není moře, kam slunce spoře obrací svou tvář. Ostatně ona také někoho má, na druhé straně zeměkoule, v horách u jezera Tahoe. Jeho dům zná jen z vyprávění, jeho lásku prostřednictvím vět, bystrých postřehů, brilantních sentencí, obdivuhodných vědomostí. Při setkáváních se utvrzovala, že je cholerik. Proto si jeho lásku rozdělila na období beránka a období vlka. Už podle jeho hlasu pozná, v kterém se nachází období a ona se buď tetelí blahem, nebo s ním bojuje. Starci už jsou takoví, obroušeni životem do bizarních pošetilostí. V období beránka jí muž dává sílu, moudrost, jakoby ji chránil a hýčkal ve své náruči. V období vlka cení zuby, že by ho zabila. Tak dovede být zlý a zatvrzelý. Přesto ho Vanesa svým způsobem milovala, nebylo dne bez myšlenky na toho jezevce v horách, čekala na jeho zavolání, na dálku žila s ním a pro něj. Věnovala mu celé své srdce. Byla rozhodnutá žádný nový vztah nezačínat. Ale na Dmitrisovy dopisy odpovídala. Pravidelné maily, jimiž k ní pronikala pozitivní míza mládí. Na plátno kladla akvamarínové nebe, které by mohlo dalšími tahy štětce nabrat déšť, aby dívka, kterou měla v úmyslu pod něj ztvárnit, měla důvod jít tanečním krokem pod barevným paraplíčkem. Myšlenky jí občas utíkaly od tahů štětce k němu, k onomu mladému muži na poloostrově Peloponés.

Nemusela se ani dívat na kalendář, aby věděla, kolik má dnů, aby dokončila obraz, kolik času, kdy by se měli setkat. Rok dopisů, stovky útržků myšlenek, nadějí, marnosti, skepse a nových nadějí. Ten rok obracel listy jejího života a vtiskl jim novou tvář. Ani ne tak příslibu jako vůni jara. Vzdálený Peloponés, město Argos, centrum mykénské kultury, kde je Dimitrisův dům, moře, bez něhož by nemohl žít. Jeden Argos postavil slavnou loď Argó, na níž Argonauté pluli pro zlaté rouno do Kolchidy. A tady v tom místě loď po dlouhé cestě poprvé přistála. A tady by měla kotvit i Vanesa?

Před rokem přišla ta chvíle, která měla přijít, aniž by ji on sám čekal. Na internetu objevil její tvář, poněkud skloněný pohled upřený do neznáma. Tajemná tvář zralé ženy. Jak ji spatřil, se zájmem se zadíval, tak ho zaujala a hádal její myšlenky. Dohadoval se, jeho dohady a představy měly proměnlivou podobu. Vydržel se na ni dívat, aniž vnímal minuty, hodiny. Poslal jí svou adresu. Napsal jí dopis. Pro ni dopis beze slov. Nerozuměla jeho řeči. Jeho dopis postrádal logiku. Velká vzdálenost, velký věkový rozdíl, velká neznámá, nerozum. Románek, pošetilost, vše co absorbuje mládí, ale už ne její věk. Byl vytrvalý. Posílal obrázky, strohé věty, úpěnlivá slova. Nepočítej roky, neztrácej víru, věř na lásku. Její dopisy si překládal a tak se jim podával, že jimi snad i žil. Čekal na každý její řádek, nacházel zalíbení v jejích obrazech, v nichž se procházely ženy zpola zahalených tváří, a začal ji milovat.

Přicházely dopisy, nepochopitelný cit se snažil živořit v řádcích od neznámého člověka z neznámé země, odněkud z krajiny, která čišela cizí hudbou, kulturou, intenzivním teplem slunečních paprsků, mořem a dokonce i jménem. Dimitris. „Vanesa, až budeš tady, půjdeme do museum Akropolis“. Ta věta měla mnoho slov, která existovala, a která Vanesa neslyšela. Nechtěla je slyšet. Ale musela se jimi zabývat, musela na ně myslet. Vybavila si Řeka Zorbu. Zdalipak Dimitris také tančí, jakoby mu patřil svět? Odpověděl jí, že ano. Milovala antickou keramiku, měla doma jednu peliké, dárek od manžela z Athén, kde byl na olympijských hrách. Jeho dny byly tenkrát sečteny, ale on věřil, že má ještě naději. Vanesa však už znala pravdu. Snad právě proto ten dárek pro ni tolik znamenal. A nejen ten dárek, ten paradox života, kdy Charón ještě dovolí posílat naději lásky na vzdalující se břeh.

Právě malovala obraz kráčející ženy se zavřeným deštníkem krajinou, kde domy vystupují z mlhy jako stíny, kde vršky stromů splývají s oblohou. Tahy štětcem prolínala hudba a Vanesiny myšlenky se rozdělovaly do dvou proudů. Starší proud tíhl do hor k jezeru, k starci bránícímu se objetí, žáru lásky, k podivínovi preferujícímu samotu,

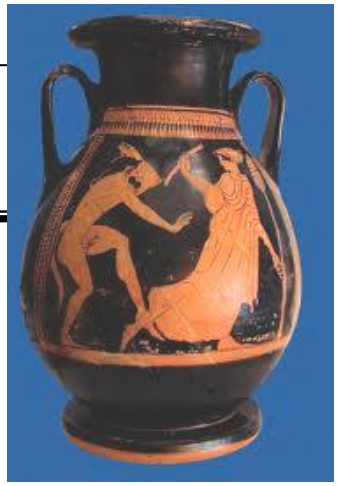

k nešťastnému člověku. Druhý proud směřoval na jih k antické keramice. Dimitris vstupoval do jejích obrazů, procházel se jejími snovými krajinami, zatímco ona každý den hladila očima amfory, psyktéry, pyxosy jeho země. Nebylo mezi nimi nic fyzického, jen éter. Ani by se to nedalo nazvat platonickou láskou. Snad tajemstvím umění.

Pražský medailér, sochař a malíř... MILAN KNOBLOCH

Alena Klímová-Brejchová

Sochař a medailér ale i malíř, Milan Knobloch patří k nejvýznamnějším žákům zakladatele české medailérské školy Otakara Španiela, u něhož studoval v letech 1947-53 na pražské AVU. Jeho tvorba je neuvěřitelně rozsáhlé mistrovské dílo, vycházející z kulturních tradic národa a má po dlouhá léta významný mezinárodní ohlas.

Narodil se v roce 1921, a tak je pro nás současníky stále těžší uvěřit, že už mu bude devadesát čtyři let a stále ještě pracuje. Lze říci, že po celý svůj tvůrčí čas vynikal mimořádným smyslem pro individuální psychologii portrétovaných osob a dokázal vystihnout nejvýznamnější rysy lidských osobností se sochařskou precizností, a to vše na drobném tvaru medaile. Jak sám říkává: *„Medaile je monument, který se musí vejít do lidské dlaně. Vždy mne fascinovala možnost vyjádření osobnosti i doby a reality – možnost na líci a rubu plasticky zpodobnit citový i myšlenkový svět géniů, ducha klíčových událostí historie i smysl současného usilování. Jedině medaile a mince má svůj rub a líc, avers a revers – jako sám život…“.*

Byt pana Milana Knoblocha je nyní už i jeho ateliérem. Velké krásné prostory poblíž centra Prahy připomínají skvělou výstavní síň, ale on sám nejraději pracuje na svých medailérských dílech na opravdu malém kousku plochy… v kuchyni. Tam návštěvníkům připravuje jeho paní i kulinářsky a výtvarně velmi dobře komponované pohoštění a skvěle vonící kávu. Pan medailér, stále pěkný a vysoko urostlý muž se totiž poprvé oženil ve svých krásných osmdesáti létech a ve tvářích obou manželů lze číst, že jsou spolu šťastni.

Po tomto milém zjištění lze bez dechu obdivovat na stěnách rozvěšené aversy a reversy medailí, tu shakespearovskou, která byla předána do Shakespearova muzea ve Stratfordu, ale i jako dar současné britské královně Alžbětě. Pečlivé studium si zaslouží bezesporu tvář na medaili Mikuláše Koperníka z roku 1973, za kterou byl mistr oceněn Řádem za zásluhy o polskou kulturu, i známé ušlechtilé linie tváře T. G. Masaryka.

Někteří návštěvníci smí na chvíli podržet v trochu se chvějících dlaních sádrové odlitky posmrtných masek, které umělec, Milan Knobloch vlastnoručně snímal známým osobnostem. Smí se zatajeným dechem naslouchat vyprávění, jak v neuvěřitelně složitých podmínkách, ve spolupráci se sochařem Jaroslavem Vackem, byla snímána a posléze odlita posmrtná maska hudebního skladatele… Bohuslava Martinů. A to po dvacetiletém spočívání v písečném hrobě ve švýcarském Liestálu. Patrně formalínem konzervované tělo bylo exhumováno ve výborném stavu a převezeno do tehdejšího Československa v roce1979. Je samozřejmě známa neuvěřitelně zajímavá fotografie z této činnosti, prezentovaná v překrásné monografii o Milanovi Knoblochovi a jeho dílech, která byla vydána v roce 1998 pražskou Lyrou Pragensis. Přesto podrobnosti té nezvyklé a patrně i nezáviděníhodné práce jsou velmi překvapující. V době snímání posmrtné masky skladatelovy bylo prý velmi teplo a výpary látky konzervující tělo byly těžko snesitelné. Znám i monumentální pomník tohoto hudebního velikána z roku 1990. Je ze žuly a bronzu, vysoký více než tři metry. Stojí v Poličce, a na fotografii, kde umělec pracuje na jeho prvé hliněné verzi, se zdá Milan Knobloch, jinak vysoký muž, tak malý...

Je pozoruhodné, že kromě své ženy má pan sochař a medailér ještě tři lásky spjaté se třemi **„M“…** S Wolfgangem Amadeem **M**ozartem, Bohuslavem **M**artinů a Gustavem **M**ahlerem, na jejichž bustách i pamětních deskách dlouho pracoval. Je nutno však přidat ještě i další **„M“…** básníka Karla Hynka **M**áchu. V jednom z pokojů pražského bytu medailéra stojí vysoký a štíhlý pracovní stolek a na něm vždy nějaká nová, ještě syrová práce v hlíně. Postávají tam však také nejrůznější busty našich velikánů. Mezi nimi je nepřehlédnutelná podivuhodná tvář krásného mladého muže s rozevlátými vlasy a zasněnýma očima. Opravdu nesmírně zajímavá busta našeho

básníka lásky, Karla Hynka Máchy z let osmdesátých. Ta, na které pan Milan spolupracoval s naším předním vědcem, antropologem prof. Emanuelem Vlčkem. Podle dochované lebky básníkovy, i s jeho malou poúrazovou deformací kostí tváře, se Milan Knobloch velmi zajímavě a zdárně pokusil o odvození jeho autentické podoby. Kolika umělcům se to takto podařilo? Netřeba dále fabulovat...

Není zde možno vyjmenovat a vyčíslit kolik reliéfů tváří zajímavých lidí na medailích, ale i bust, soch a pamětních desek bylo pozornou, zasvěcenou a snad se dá říci i k velké tvorbě posvěcenou rukou mistrovou... ztvárněno. Tato jemná ruka jim vtiskla do tváří život, zručně ciselovala do tvrdé hmoty lidskou duši a možná i myšlenky, které portrétovaným letěly za života hlavou. Je jisté, že Milan Knobloch je z bratrstva těch nemnoha božsky inspirovaných tvůrců, kteří jsou obdařeni vysokou mírou citu, empatie, i umělecké invence. Vlastně už od šedesátých let minulého století nepřestal ani na chvíli plnit svůj tvůrčí úkol. Nelze spočítat, kolik stovek, spíše tisíců pokusů na sádrových odlitcích medailí i mincí jej dovedlo k finálnímu dílu. K dílu, které se mnohdy vejde do lidské dlaně. Ano, to on byl vyvolen k výsostné tvorbě, která přečká věky a bude mnohé generace učit, obohacovat a těšit.

Na počátku roku 2011 dokončil pamětní medaile s cyrilometodějskou tématikou, které byly následně odvezeny do Vatikánu, a arcibiskup pražský, metropolita Dominik Duka je předal při slavnostní instalaci pamětní desky sv. Cyrila v římské bazilice sv. Klementa jeho eminenci papeži Benediktu XVI.

Při pohledu na hojnost a kreativitu tvorby tohoto umělce nelze nevěřit, že tu stále s námi budou tvůrcova křídla, jeho mnohovýznamnost plamene, květů, slunce, oka, heraldických znaků, ale i smyslných křivek ženských těl, houslí a v neposlední řadě něha mladičkých dívčích tváří. Bude s námi i slavnostní námět, paměť dějin, vnímatelná krása, slučitelná s formou kovu – hmoty. Bude tu monumentální paměť českých dějin, která se díky jeho zručné a jemné ruce, jejím dotekům, vejde do teplé lidské dlaně.

Mnoho významných osobností se stalo jeho přáteli, snad lze jmenovat již zemřelého prezidenta Václava Havla, bývalou velvyslankyni USA, Shirley Temple, skladatele a dirigenta Rafaela Kubelíka, Adolfa Borna, Karla Gotta, předsedkyni mezinárodní Shakespearovské společnosti, prof. dr. Ann Jennálii Cook, dr. J. Kotalíka, spisovatele dr. Z. Máhlera a další a další významné osobnosti. V neposlední řadě lze uvést i anglickou královnu Alžbětu, která obdržela k 440. výročí narození Williama Shakespeara krásnou kazetu s medailemi tohoto významného básníka, na jejichž aversu je Milanem Knoblochem zajímavě ztvárněná tvář a na reversu růže a meč. Básníkovy sonety jsou Milanu Knoblochovi velikou

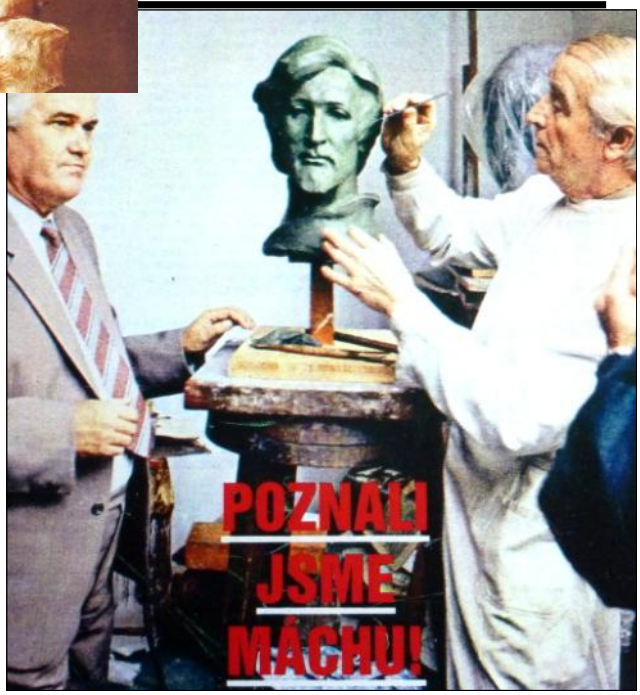

inspirací a k sonetům této velké osobnosti bylo vytvořeno mnoho nádherných „monumentů, které se vejdou do dlaně, ale též vstoupí navždy do lidských srdcí.

Neopakovatelné jsou chvíle v ateliérovém bytě tohoto více než devadesátiletého tvůrce, a je příjemné si uvědomit, že ti, kteří nejvýše z řad lidských stád vyčnívají, obdařeni výsostnými tvůrčími schopnostmi, nějak zákonitě oplývají i nejvyšší skromností, pracovitostí a pokorou. Ano, snad je to dobře, snad jsou záměrně v určitém období života i zneviditelněni, aby nebyli nikým a ničím rušeni. Aby směli v klidu a soustředění dokončit božský příkaz „Tvoř“… Aby, obdařeni výsostnou láskou a nekonečnou pílí rovnající se řeholi, mohli splnit „velký úkol“, s jehož zadáním na planetu Zemi přišli. Vždyť i božský básník W. S. napsal: **„Tělo je jenom schránka bez vší ceny, ale tys ve svém díle cele obsažený...“.**

… Malé zrnko písku do dlaně si dát
a do světa jít s vírou
že se horou může stát
malé zrnko písku do dlaně si vzít
a věřit že se horou stane
když jen budu chtít
Jít s vírou s tou vírou co hory přenáší
pak malé zrnko písku
v dlani mít mi postačí

Malá zrnka písku
i vánek rozfouká
ale to co pevně svírám v dlani
velkou sílu má
je nadějí že večer zase
vyjde hvězda hvězd
je jistotou co zůstává
až splynem s prachem cest
Má sílu má sílu co hory přenáší
to malé zrnko písku

MALÉ ZRNKO PÍSKU – VELKÉ KOUZLO JAVORŮ

Barbara Semenov

Někdy mám pocit, že můj život je mozaikou míst a hudby spolu spjatých. Zdánlivě nesouvisející spojitosti. A přesto.

Každé léto jezdíme v únoru na Great Ocean Road podél strhujícího pobřeží s dramatickými útesy a nádhernou barvou moře. Osamocené pláže se táhnou do nekonečna, jemný písek líná v oparu mezi bouřícím příbojem a travinami dělícími vodu od klikaté silnice. Ta místa mají v sobě velké duchovno a tak k nim úplně samozřejmě patří píseň, kterou v autě na té chrámové cestě už tradičně posloucháme. Je *o malém zrnku písku, co velkou sílu má…*

„Proč nepřivezeš do Austrálie Javory?“, řekl mi asi před pěti lety manžel, když se autem opět rozeznělo Malé zrnko písku. „To je krásná hudba, krásné texty, krásné hlasy.“ Hodně výstižná charakteristika, navíc mi nedala spát. Protože jsem věděla, že Javory by krajané na opačné straně světa přímo milovali. A tak má láska k Javorům na dálku dostala konkrétní podobu.

Během svého pobytu v Čechách putuji, jako *putovali hudci* po nejrůznějších městech, kde Javory koncertují a snažím se je léta přesvědčit, že Austrálie není zas až tak daleko a že tam najdou velmi vděčné publikum. Pro ty, kdo by snad nevěděli – Javory je název ikonické skladby Petra Ulrycha, podle které pojmenoval *kdysi před lety* svoji skupinu, ta se postupem času vyvíjela a má dnes dvě podoby – Javory a Javory Beat. Sourozenci Hana a Petr Ulrychovi právě oslavili padesát let působení na hudební scéně, na které myslím ve svém žánru nemají konkurenci. Petr je duší a lídrem formace, brilantním skladatelem, který začínal tvorbou bigbítu, původně jaksi nezvykle „šmrncnutou“ českým stylem, a později moravskými lidovými nápěvy s prvky folku a ‚world music‘. Sestra Hana ještě umocňuje rodinný talent (otec byl operní pěvec - tenor, sólista Janáčkovy opery v Brně) výrazným sopránem, doslova hlasem jako *zvon.* Oba - hudební géniové, dle mého soudu.

Oba také lidé nesmírně skromní, naplněni vlastním vnitřním bohatstvím a duchovním souzněním s hudbou a přírodou. Jejich hvězdný nástup byl rychle udusán po roce šedesát osm, kdy Petr hned ráno 21. srpna nazpíval živě do ilegálně vysílaného rozhlasu píseň Zachovejte klid (pravdu nezničí tanky, jděte pryč, my máme pravdu, vy jenom bič, zradu a bič).

S písní Spoutej mě autorů Bohuslava Ondráčka a Zdeňka Borovce získala Hana sice své první velké ocenění - zlatou Bratislavskou Lyru v roce 1971, ale Petra už v té době dostihuje anonymní, snaživě dodržovaný zákaz veřejného provozování v rozhlase a TV, a tak mizí z veřejné scény i Hanka, protože sourozenci koncertují výhradně společně a společná je také většina písní.

V tomto smutném období se písničkář Ulrych naplno pohroužil do moravského folkloru. ‚Objevuje v něm beat (úder, puls); zjišťuje, že cimbál je bicí nástroj, že puls houslí je rytmus, který ve světové hudbě nemá obdobu. A že to platí i o vnitřním rytmu moravských táhlých písní. Vznikají Javory jako předobraz česko-slovenské ‚world music‘. Po delší době se prosazují. Písničkář se přitom poznenáhlu mění ve skladatele. Vznikají monotematická alba Nikola Šuhaj loupežník, Meč a přeslice, Markéta Lazarová, souběžně pak i řada filmových a scénických hudeb.

V roce 1993 se Javory stabilizují v prakticky dnešní podobě. Přicházejí mimořádně schopní hudebníci, manželé Kateřina Štruncová (housle, zpěv, zobcové flétny) a Dalibor Štrunc (cimbál a zpěv). Vzniká řada písničkových CD a zároveň různé kompilace. Veřejnost zná ale Javory především z koncertů. Je to kvalita jejich živých vystoupení, která na sebe postupně váže publikum a plní sály.‘

A právě v tomto momentu znovu objevuji Javory i já. První koncerty jsou pro mne mocným prožitkem, většinou nechávám stékat slzy dojetí volně po tváři. Koncert mne v úvodu vrací o tolik let zpátky, jsem v lavici gymnázia *zpívám a hlavu si lámu,* pak jsem zas *holka pod jedlí srdce mám ďáblem posedlý* a *dlouhá je cesta kamenná*, na jejím konci snad najdu *ideál.* A což teprve když do typicky laděného dvojzpěvu

vstoupí cimbál a housle, a to cimbál a housle ne ledajaké. I manželé Štruncovi mají své specifické charisma a nenapodobitelné hudební projevy. Přímo vdechuji to, co je mi ze všeho nejmilejší – český a moravský folklor, který tak jemně vkomponoval Petr Ulrych do dnes již legendárních písní, jako jsou Bylinky, Ententýny, Jízda králů, Zvláštní znamení,… další dojetí se nese s písní Až jednou červánky a s Lípou zelenou. Staré i zbrusu nové písně sourozenců Ulrychových plynou, a já nechci, aby koncert kdy vůbec skončil.

A jestliže skončí, vím, že pojedu za Javory na další a ještě další – na vinobraní, burčákfest, trnkobraní – a pak je tu *bába co vařila trnku*, půjdu i za deště jako *ti blázni bez pláště a deštníku*, a někdy se mi poštěstí zažít i vánoční podobu koncertů, spojující historický pohled s neopakovatelnou atmosférou adventních písní – *už jsou hvězdy z našich hříchů, vlezeme si do kožichů, přiložíme do kamen, dáme pozor na plamen* - a to je pak teprve svátek.

Každý koncert je stejný a přitom jiný, protože jej vnímám pokaždé v odlišném prostředí – na zámeckém nádvoří v Telči, Náchodě, Meziříčí, ve Znojmě pod Louckým klášterem, na náměstích v Klatovech, Hustopečích, v divadlech v Praze, Českých Budějovicích, v Brně… Každý koncert graduje do finále a ovací vestoje třemi úchvatnými skladbami – již zmiňovaným zrnkem písku, kdy při a capella Javorů je vzduch nabitý pozitivní energií, ikonickou písní o javorech, která je tím nejpoetičtějším obrazem češství, a modlitbou Jana Skácela, ke které prostě není co dodat.

Já mohu jen dodat, že ani po několika letech snažení se mi nepodařilo přemluvit Petra Ulrycha, aby se vydal přes moře k protinožcům a sdílel s krajany kouzlo hudby a textů svých Javorů - *poletí za hory daleko za hory píseň tvá* – Petrovi se to zdá být let příliš daleko. Nezbývá, než se vypravit za Javory do Česka. Navštívíte-li letos starou vlast, určitě si nenechte ujít jeden z koncertů turné Javorů po naší republice. Jistě se stanou i vaší „srdeční záležitostí“…

Pane ať jsi stéblo trávy
nebo obyčejný list
prosím dej ať aspoň trochu umím
ve tvých vzkazech číst
prosím dej ať řeči stromů
aspoň trochu rozumím
ať vědí že se učím
a že nic neumím

Dej ať zlomím svoji pýchu
dej mi hledat pokoru
když se trápím zbytečnostmi
ať pohlédnu nahoru
ať mi stačí dohlédnout na obzor
který jsi mi dal
ať se smířím se vším
co jsi mi kdy vzal

A dej mi sílu snášet pokorně
co změnit nemám sil
odvahu abych to nač stačím
na tomhle světě pozměnil
a také prostý rozum
který vždycky správně rozezná
co se změnit nedá
a co se změnit dá

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT - Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

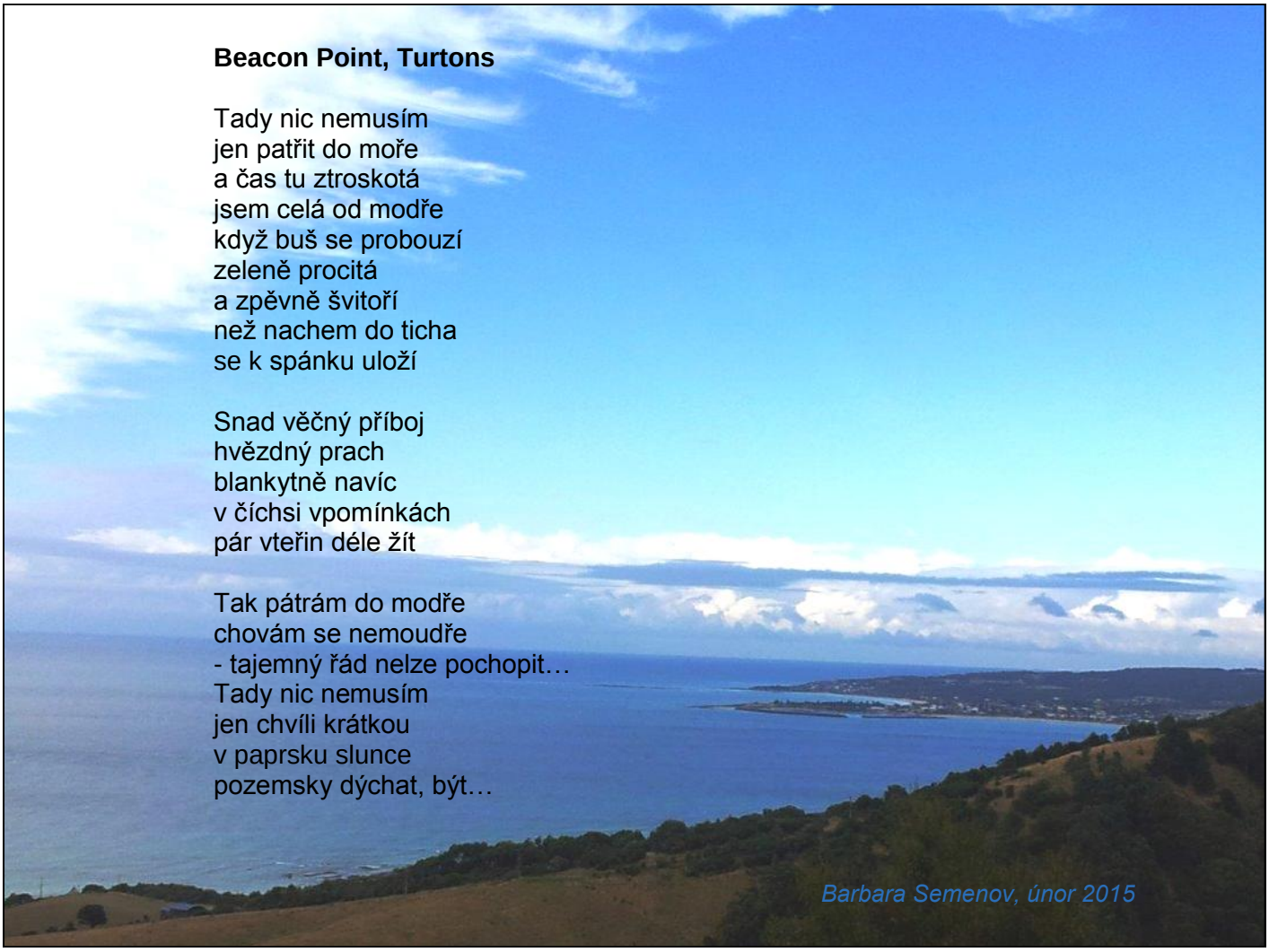

Beacon Point, Turtons

Tady nic nemusím
jen patřit do moře
a čas tu ztroskotá
jsem celá od modře
když buš se probouzí
zeleně procitá
a zpěvně švitoří
než nachem do ticha
se k spánku uloží

Snad věčný příboj
hvězdný prach
blankytně navíc
v čichsi vpomínkách
pár vteřin déle žít

Tak pátrám do modře
chovám se nemoudře
- tajemný řád nelze pochopit…
Tady nic nemusím
jen chvíli krátkou
v paprsku slunce
pozemsky dýchat, být…

Barbara Semenov, únor 2015

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P. O. Box 1008, Hawksburn - Melbourne, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
Publication Number:
100019790

POSTAGE PAID AUSTRALIA